

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавра

студентки Ніколаєнко Анастасії Олегівни

(ПІБ)

академічної групи 072-19ск-1

(шифр)

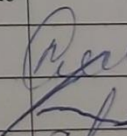
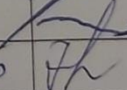
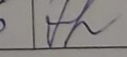
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та
страхування

(код і назва програми)

на тему: «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства
в сучасних умовах (на прикладі ПОГ «ДУВП УТОС»)»

Керівник	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Соляник Л.Г.	90	відмінно	
Рецензент	Кіт С.В.	90	відмінно	
Нормоконтролер	Федорова О.Г.	90	відмінно	

Дніпро
2022

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу та фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(прізвище, ініціали)

(підпис)

« _____ » 2022 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавра

студентки Ніколаєнко Анастасії Олегівні академічної групи 072-19ск-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

на тему: «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах (на прикладі ПОГ «ДУВП УТОС»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 12.05.22р. № 254-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2022-08.05.2022
Розділ 1	Теоретичні основи формування й використання фінансових ресурсів підприємства	09.05.2022-18.05.2022
Розділ 2	Аналіз ефективності формування й використання фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС»	19.05.2022-26.05.2022
Розділ 3	Прогнозування фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС»	27.05.2022-05.06.2022
ВИСНОВКИ		06.06.2022-08.06.2022
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захист	09.06.2022-12.06.2022

Завдання видано

Л.Г.Соляник
(підпис керівника)

Л.Г.Соляник
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 02.05.2022 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 13.06.2022 р.

Завдання прийнято до виконання

А.О.Ніколаєнко
(підпис студента)

А.О.Ніколаєнко
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Николаєнко А.О. – Формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах (на прикладі ПОГ «ДУВП УТОС») – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро. 2022.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичне обґрунтування найбільш ефективного підходу до прогнозування параметрів фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС», які сприятимуть покращенню фінансового стану підприємства на основі ефективного використання фінансових ресурсів.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі визначено економічну сутність фінансових ресурсів підприємства, досліджено існуючі теоретичні та методологічні підходи щодо вирішення проблеми формування та оптимізації фінансових ресурсів підприємства.

У другому розділі надано характеристику діяльності ПОГ «ДУВП УТОС», проаналізовано динаміку й структуру джерел формування фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС», ефективність їх розміщення та використання, а також вплив якості фінансових ресурсів підприємства на фінансову стійкість й платоспроможність за 2019-2021 рр.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовано вибір методу прогнозування прибутку з точки зору достовірності проведеного планування, розраховані прогнозні показники на основі методу екстраполяції, на основі виявлення можливих резервів його підвищення.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, ПРОГНОЗУВАННЯ, РЕЗЕРВ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, МЕТОД ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ.

REFERAT

Nikolaienko A.O. - Formation and use of financial resources of an enterprise in modern conditions (in terms of "DUVP UTOS" Citizen Enterprise) - qualification work on the rights of a manuscript.

Qualification work for obtaining educational-qualification level of bachelor's degree of specialty 072 «Finance, banking right and banking». - NTU «Dnipro Polytechnic», Dnipro. 2022.

The aim of qualification work is theoretical study of the most effective approach to forecasting parameters of financial resources of EAC «DTPE UPOB», which will contribute to improving the financial condition of the company based on efficient use of financial resources.

In the introduction the present state of the problem is presented, the urgency of the topic is substantiated, the tasks of the qualification work are specified, the object and subject of the research is determined.

The first section identifies the economic essence of financial resources of the enterprise, examines the current theoretical and methodological approaches to solving the problem of formation and optimization of financial resources of the enterprise.

The second section provides a description of the activities of EAC «DTPE UPOB», analyzed the dynamics and structure of the sources of formation of financial resources EAC «DTPE UPOB», The efficiency of their placement and use, as well as the impact of the quality of financial resources of the company on the financial stability and sustainability for 2019-2021.

In the third section of the qualification work the choice of profit forecasting method from the point of view of reliability of the carried out planning is substantiated, the forecast indicators are calculated on the basis of extrapolation method, on the basis of revealing possible reserves for its increase.

FINANCIAL RESOURCES, FORECASTING, RESERVE, LIQUIDITY, AFFORDABILITY, EXTRAPOLATION METHOD.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Науково-методичні підходи до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства та їх ролі в організації його функціонування.....	10
1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства.....	21
1.3. Удосконалення можливостей формування фінансових ресурсів підприємства на тлі розвитку тенденцій використання Fintech технологій на ринку капіталу.....	33
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПОГ «ДУВП УТОС».....	44
2.1. Характеристика й оцінка основних параметрів розвитку підприємства.....	44
2.2. Аналіз динаміки й структури джерел формування фінансових ресурсів підприємства.....	48
2.3. Аналіз ефективності розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства.....	55
2.4. Вплив якості фінансових ресурсів підприємства на фінансову стійкість й платоспроможність підприємства.....	68
Висновки до розділу 2.....	86
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПОГ «ДУВП УТОС».....	88
3.1. Прогнозування обсягів й динаміки фінансових ресурсів	

підприємства на основі економіко-математичних методів.....	88
3.2. Оптимізація джерел формування фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах.....	102
3.3. Розробка заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	113
Висновки до розділу 3.....	116
ВИСНОВКИ.....	119
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	123
ДОДАТКИ.....	127

ВСТУП

Актуальність теми. Основною метою ефективного формування та використання фінансових ресурсів підприємства є їх оптимізація та пошук методів фінансового управління підприємством із врахуванням подальшої діяльності в умовах сучасної кризової ситуації для подальшого створення фінансової стійкості та стабільності.

Сьогодні дефіцит фінансових ресурсів спричиняє формування та зростання заборгованостей перед партнерами, інвесторами, власним персоналом, фінансовими інституціями, державою. Це негативно впливає на імідж підприємства, подальше його функціонування та можливості розширення виробничих потужностей. Крім того, у зв'язку зі складною політичною ситуацією в країні вітчизняні державні підприємства втратили колишні джерела фінансових ресурсів, а державна підтримка зведена до мінімуму. Отож, сьогодні проблем у сфері управління фінансовими ресурсами підприємства є дуже багато і вони потребують розв'язання.

Тому комплексна розробка теоретичних і практичних питань управління ефективністю формування фінансових ресурсів в сучасних нестабільних кризових умовах є актуальною проблемою сьогодення, що і стало причиною вибору теми дипломної роботи для здобуття освітнього ступеня бакалавра.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС», аналізу їхнього формування та використання, а також пошуку сучасних методів щодо їх покращення.

Відповідно до поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких основних завдань:

– розглянути економічну сутність та види фінансових ресурсів, дати їм характеристику та виокремити джерела формування фінансових ресурсів підприємства;

- ознайомитися з методичними підходами до оцінювання ефективності розміщення та використання фінансових ресурсів;
- проаналізувати формування фінансових ресурсів на тлі розвитку FinTech технологій на ринку капіталу;
- провести аналіз динаміки та структури джерел фінансових ресурсів підприємства;
- проаналізувати ефективність розміщення фінансових ресурсів підприємства;
- оцінити вплив якості фінансових ресурсів підприємства на фінансову стійкість й платоспроможність;
- спрогнозувати обсяги й динаміку фінансових ресурсів підприємства на основі економіко-математичних методів;
- дослідити напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах;
- виявити шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах.

Об’єктом дослідження є процеси оцінювання та прогнозування параметрів фінансових ресурсів підприємства в ринкових умовах господарювання.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні аспекти оцінювання й прогнозування параметрів фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС».

Методи дослідження. Теоретичну основу дослідження питання формування та використання фінансових ресурсів склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Білик М. Д., Василик О. Д., Зятковський І. В., Лігоненко Л. О., Опарін В. М., Павлюк К. В., Поддєрьогін А. М, Ю. Брігхем, Р. Брейлі, Г. Дональдсон, С. Майєрс, Дж. С. Мілль.

У процесі дослідження використані традиційні способи та засоби фінансового аналізу (табличний, порівняння, групування, графічний, елімінування, математичної статистики).

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації щодо формування та використання фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» можуть бути використані підприємством в сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження та їхнє практичне значення доповідалися на міжнародній науково-практичній конференції «Modern research in world science» (SPC «Sci-conf.com.ua», м. Львів, 2022 р.).

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійною науковою працею. Усі результати, викладені в роботі, отримані автором в результаті власних досліджень.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів і висновків; загальний обсяг сторінок становить 133 сторінок. Робота містить 31 таблицю, 44 рисунки, список використаних джерел із 35 найменувань, 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Науково-методичні підходи до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства та їх ролі в організації його функціонування

У ринкових умовах господарювання фінансові ресурси мають дуже велике значення. Вони є системоутворюючим чинником функціонування та розвитку підприємства, формують його ресурсний та економічний потенціал, забезпечують безперервність процесів виробництва та реалізації продукції, є джерелом фінансування соціально-економічного розвитку та зростання ринкової вартості підприємства. Від ефективного та раціонального їх формування на мікрорівні залежить стабільність та економічне зростання в країні, а також задоволення соціальних та інших потреб суспільства.

Щодо визначення економічної природи такої категорії, як «фінансові ресурси підприємства» існує безліч точок зору українських та зарубіжних вчених. Основні з них наведені в табл. 1.

Таблиця 1.1

Сутність поняття «фінансові ресурси»

Автор	Визначення
Романенко О.Р. [1]	Під фінансовими ресурсами слід розуміти акумульовані грошові кошти з різних джерел, які знаходяться в господарському обігу і необхідні для покриття потреб.
Гудзь О.Є. [2]	Фінансові ресурси – це сукупність усіх високоліквідних наявних активів, які перебувають у розпорядженні підприємства й призначені для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, пов'язуючи їх обсяг та склад із платоспроможністю підприємства.
Зятковський І.В. [3]	Як свідчить ретроспективний аналіз визначень фінансових ресурсів, дослідники кваліфікують їх як сукупність фондів грошових коштів, доходів, відрахувань або надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємства.

Продовження табл. 1.1

Павлюк К.В. [4]	Фінансові ресурси підприємства - грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб
Лігоненко Л.О. [5]	Фінансові ресурси підприємства - сукупність грошових коштів, сформованих із метою фінансування розвитку підприємства в майбутніх періодах. Фінансові ресурси у діяльності підприємства є одним із основних факторів виробництва, формують його виробничий потенціал разом із трудовими та матеріальними ресурсами. Вони спроможні регулювати дохід у різних сферах діяльності підприємства та у процесі свого функціонування забезпечать інтереси різних суб'єктів економічних відносин.

Аналізуючи наведені визначення поняття «фінансові ресурси підприємства» можна зазначити, що серед українських та зарубіжних науковців досі не існує однієї думки відносно визначення цього терміна та його ролі у процесі функціонування будь-якого підприємства, проте науковці єдині в твердженні про беззаперечну важливість фінансових ресурсів у забезпеченні ефективності господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Фінансові ресурси, що формуються на рівні підприємств, забезпечують можливість виробництва продукції, інвестування, створення фондів економічного стимулювання, виконання зобов'язань перед бюджетом, постачальниками та працівниками.

Фінансові ресурси підприємства мають певні власні ознаки, або характеристики. Всі якісні характеристики фінансових ресурсів об'єднують у три групи:

1) загальноекономічні:

– накопичена вартість (її розглядають, з одного боку, як активи, що забезпечують рух вартості та дотримання необхідних вартісних пропорцій на всіх стадіях відтворювального процесу, а з іншого – як економічні ресурси, використання та розпорядження якими здійснюється на основі платності);

– об'єкт права власності (фінансові ресурси підприємств поділяють за ознакою права власності на власні та залучені фінансові ресурси. У своїй

діяльності підприємство крім наявних власних ресурсів може використовувати й фінансові ресурси кредиторів та інвесторів, які можуть встановлювати певні умови та обмеження щодо їх використання. Ці умови можуть стосуватися часу використання, цільового спрямування та розміру плати за користування);

– об'єкт впливу фактора часу (фінансові ресурси підприємства постійно перебувають у часі. Тому для отримання однакових сум грошових коштів кращим є той варіант, який принесе кошти у коротший проміжок часу);

– фактор економічного та соціального розвитку (головним завданням для підприємства є його економічний розвиток. Досягнення економічного розвитку підприємства відбувається, з одного боку, – наявністю власних фінансових ресурсів, а з іншого – забезпеченням можливостей доступу до зовнішніх джерел фінансування).

2) фінансові:

– об'єкт фінансового управління (у функціонуванні та економічному розвитку підприємства та його практичній діяльності особлива увага приділяється фінансовим ресурсам. Вони є центральним елементом та об'єктом впливу фінансового менеджменту);

– джерело доходу (особливість фінансових ресурсів як джерела доходу є те, що вони діють відокремлено від інших факторів виробництва. Використання фінансових ресурсів як джерела доходу забезпечується формуванням грошових надходжень підприємства в фінансовій та інвестиційній ланках діяльності. Акумуляовані фінансові ресурси використовуються для фінансування реальних та фінансових інвестицій з метою отримання доходу у майбутньому);

– джерело ризику (між доходом та ризиком постійно існує зв'язок. Чим вищий рівень доходів, тим більший рівень ризику. Фінансові ризики є невід'ємною частиною фінансової діяльності, а їх носієм ризику є фінансові ресурси);

– джерело погашення фінансових зобов'язань (для діяльності підприємства притаманна постійна кредиторська та дебіторська заборгованість. Така заборгованість може виникати перед державою, власниками, кредиторами

та інвесторами і вона потребує погашення. Підприємства для погашення заборгованості найчастіше використовують фінансові ресурси).

3) індивідуальні:

– активи з високою трансформаційною здатністю (особливість фінансових ресурсів в тому, що вони не беруть безпосередньої участі в процесі виробництва. Для їх участі у процесі виробництва їх потрібно перетворити в інші активи);

– основний компонент фінансового потенціалу (фінансові ресурси визначають фінансовий аспект потенціалу підприємства. Ліквідність активів і здатність регулювати чисті грошові потоки є базовими елементами для оцінки платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства) [6].

Класифікація фінансових ресурсів підприємства за рівнем деталізації зображена на рис. 1.1.

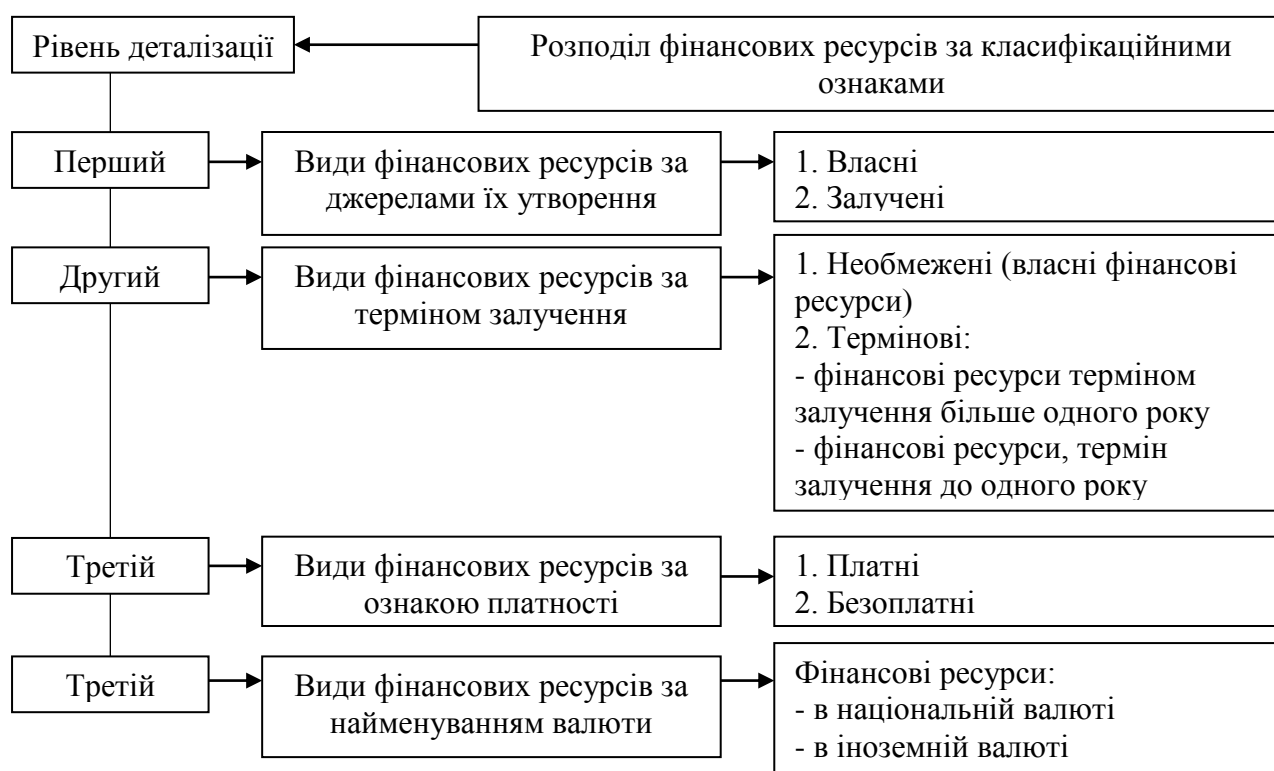

Рис. 1.1. Класифікація фінансових ресурсів підприємства за рівнем деталізації

Вчені-економісти розподіляють фінансові ресурси підприємства за різними видами та ознаками. У працях Стасюк Л. С. фінансові ресурси підприємства класифікуються наступним чином вказаному на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Класифікація фінансових ресурсів Стасюка Л. С.

Мельнікова І. Є. виокремлює такі види фінансових ресурсів підприємства:

1) за кругообігом вона поділяються на:

– початкові фінансові ресурси – це ресурси з якими підприємство розпочинає свою діяльність;

– прирощені фінансові ресурси – це ресурси отримані підприємством у результаті його діяльності у формі чистого доходу – прибутку;

2) за характером використання виділяють:

– матеріалізовані фінансові ресурси – це ресурси вкладені в основні засоби, які постійно забезпечують виробничий процес;

– ресурси, які знаходяться в обігу, обслуговуючи окремий виробничий цикл;

3) за правом власності фінансові ресурси поділяють на:

– власні кошти, які надані державою з бюджету чи фондів цільового призначення;

– позичені кошти у формі кредитів [7].

О.Д. Василик визначає структуру фінансових ресурсів за джерелами формування та детально характеризує кожну ланку (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Склад фінансових ресурсів підприємства за джерелами їх формування [8]

Власні кошти – це кошти підприємств, які постійно знаходяться в обігу і кінцевий строк використання ними не встановлений. Формуються вони за рахунок власного капіталу, тобто тієї частини активів підприємства, яка залишається після виконання його зобов'язань.

Залучені кошти – це кошти, які не належать підприємству, але в наслідок діючої системи розрахунків постійно знаходяться в його обігу. Формуються вони за рахунок усіх видів кредиторської заборгованості підприємства.

Позичені кошти – це ті кошти, що отримує підприємство на визначений термін, за плату й на умовах повернення. Формуються вони в основному за рахунок коротко- і довгострокових кредитів банків.

Таким чином, фінансові ресурси підприємства – це грошові доходи і нагромадження, які формує підприємство у процесі своєї господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел, і використовує для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань, стимулювання працівників, а також для виконання інших завдань з метою забезпечення ефективного розвитку підприємства.

Формування фінансових ресурсів підприємства – це складний процес, який орієнтується на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і з забезпеченням високої якості їх використання.

На формування фінансових ресурсів підприємства впливають різні чинники, які у відношенні до підприємств доцільно поділяти на внутрішні та зовнішні чинники (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Чинники впливу на формування фінансових ресурсів підприємства

Внутрішні
Якісне управління фінансовими ресурсами
Оптимізація партій продукції з метою мінімізації запасів та відповідних витрат
Розробка оптимальної структури виробництва з метою забезпечення найбільшої віддачі обладнання, зниження впливу сезонності виробництва шляхом випуску альтернативних видів продукції
Налагодження роботи з посередниками та забезпечення взаємозв'язку збутової стратегії з виробничою

Продовження табл. 1.2

Вибір сегментів ринку згідно виробничих можливостей	
Аналіз ринку продукції	
Уточнення критеріїв цінової політики, позиціонування продукції в проміжку «ціна – якість»	
Якість фінансового, управлінського та податкового обліку	
Розробка планів роботи з контрагентами та її погодження з фінансовим планом підприємства	
Планування маркетингової діяльності	
Аналіз цін конкурентів та пошук шляхів їх зниження	
Характеристика персоналу згідно організаційної структури та фінансового плану підприємства	
Зовнішні	
Інфляція	Стан розвитку фінансового ринку
Зменшення або зростання цін на ресурси	Стан розвитку економіки

Усі ці чинники мають вплив на формування фінансових ресурсів підприємства через регулювання структури та потужності різноманітних фінансових джерел.

Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні та позичені кошти.

До власних фінансових ресурсів належать: прибуток, амортизація, стійкі пасиви, власний капітал, цільові надходження та багато іншого. А до позикових фінансових ресурсів відносяться: банківські позики, кредити.

Структура використовуваних джерел залежить від цілей підприємства. Найчастіше всього для фінансування рішень довгострокового плану використовуються власні кошти підприємства, а у вигляді короткострокових джерел – позиковий капітал.

Власні кошти – це основні джерела фінансування діяльності підприємства. Достатність власних коштів є основною умовою надання підприємству позикових коштів. Згідно з п.22.3 Розділу 22 «Міжнародних стандартів фінансової звітності для малих та середніх підприємств» власний капітал – це частина в активах підприємства, яка залишається після вирахування всіх його зобов'язань [9].

Якщо на підприємстві темп зростання власного капіталу в порівнянні з позиковим більший – це показник раціонального співвідношення цих видів фінансових ресурсів. У практиці фінансові ресурсів підприємств виділяють також і залучені джерела у вигляді кредиторської заборгованості.

На основі порівняльного аналізу теоретичних досліджень та узагальнення наукових підходів щодо класифікації фінансових ресурсів підприємств, можна надати систематизовану класифікацію фінансових ресурсів підприємства з погляду різноманітності джерел їх формування (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства

Враховуючи те, що переважна кількість авторів наукових досліджень під фінансовими ресурсами підприємства розуміють також його капітал, який на їх погляд, є перетвореною формою фінансових ресурсів, то дану схему (рис. 1.4) можна доповнити структурою джерел формування капіталу суб'єктів господарювання (рис. 1.5).

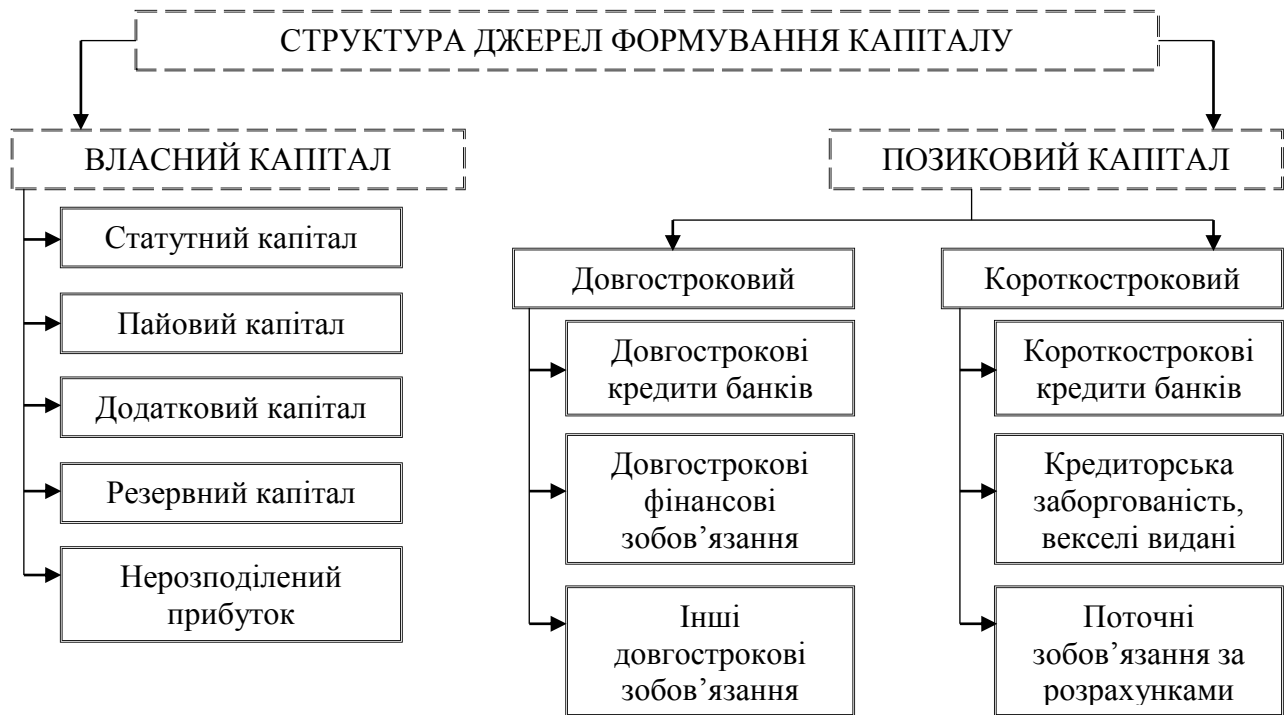

Рис. 1.5. Структура джерел формування капіталу підприємства

Власний та позиковий грошовий капітал використовується підприємством для фінансування своїх активів та здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання відповідного доходу, прибутку, виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами.

У сучасних умовах діяльності промислових підприємств неможливо віддати перевагу якомусь одному джерелу формування фінансових ресурсів через негативні наслідки. Так, під час використання лише власних коштів виникає загроза обмеження зростання фінансового потенціалу підприємства, а використання позикових та залучених коштів у значних обсягах, з іншого боку, дійсно надає можливість виживання та прогресивного розвитку в умовах нестабільності, але й значно підвищує ступінь ризику у фінансовій діяльності підприємств [10]. Однак використання позикових коштів має свої плюси, так як

заборгованість вигідна у період підвищення інфляції, а плата за користування позиковим капіталом належить до валових витрат і не оподатковується. Сьогодні краще використовувати власні фінансові ресурси, бо велика частка позикових коштів підвищує ризик банкрутства.

Перехід економіки нашої країни до ринкових відносин, а також нестабільний фінансовий стан, сьогодні зумовлює необхідність максимально ефективного управління фінансовими ресурсами. Проаналізувавши літературні джерела можна розробити класифікаційну схему поділу методів управління фінансовими ресурсами підприємств на традиційні та прогресивні (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Методи управління фінансовими ресурсами підприємства [11,12]

Наведена класифікація дозволяє визначити три найважливіші особливості прогресивних методів, порівняно з традиційними.

По-перше, реалізація нетрадиційних методів передбачає застосування особливих фінансових інструментів – цінних паперів широкого функціонального складу. По-друге, у класі прогресивних методів виділяється особлива група методів, яка дозволяє вирішити принципово інше, більш вагомe з точки зору підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств завдання оптимізації структури активів. По-третє, групи та підгрупи прогресивних методів складають саме ті методи, що дозволяють залучати додаткові фінансові ресурси не тільки на національному, а й на міжнародних фінансових ринках.

Отже, під час формування фінансових ресурсів підприємства необхідно також враховувати велику кількість як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, які впливають на його функціонування. Будь-яке підприємство залежить від взаємовідносин зі своїми партнерами, попиту на продукцію, тенденцій розвитку галузі, економіки країни та інших незалежних безпосередньо від самого підприємства чинників. Окрім того, внутрішні фактори, до яких належать стан основних засобів підприємства і рівень їх механізації, обмеженість виробничої потужності, рівень кваліфікації працюючих, теж вимагатимуть урахування певних особливостей під час формування величини та структури фінансових ресурсів. Формування з різних джерел фінансових ресурсів дає можливість підприємству вчасно інвестувати кошти в нове виробництво, забезпечувати розширення й технічне переозброєння діючих основних засобів, фінансувати наукові дослідження, розробки та їхнє впровадження.

1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства

Рівень ефективності управління фінансовими ресурсами, у свою чергу, залежить від якості організації процесу їх аналізу. Результати аналізу вживають

для прогнозування і перспективного планування економічних процесів, а також для розробки програм і рекомендацій подальшого ефективного розвитку підприємства, його прибуткової діяльності.

У процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства вирішується низка важливих завдань:

- 1) загальна оцінка забезпечення підприємства фінансовими ресурсами;
- 2) визначення оптимального розміру, складу і структури фінансових ресурсів підприємства;
- 3) аналіз ефективності використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства;
- 4) обґрунтування фінансової стратегії підприємства;
- 5) вивчення впливу факторів на процеси формування і використання фінансових ресурсів підприємства;
- 6) аналіз темпів змін фінансового забезпечення підприємства та їх напрямів;
- 7) виявлення та мобілізація резервів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства;
- 8) розроблення проекту управлінського рішення для усунення виявлених недоліків та освоєння резервів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства [13].

Аналіз фінансових ресурсів необхідно проводити в межах технологічного процесу, згідно з яким у процесі перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники та оптимальні напрями їх використання, які, своєю чергою, становлять основу інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами.

З урахуванням завдань, які мають бути вирішені в процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства, а також системи методичних прийомів, що застосовуються для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, порядок проведення аналізу доцільно представити у вигляді схеми (рис. 1.7).

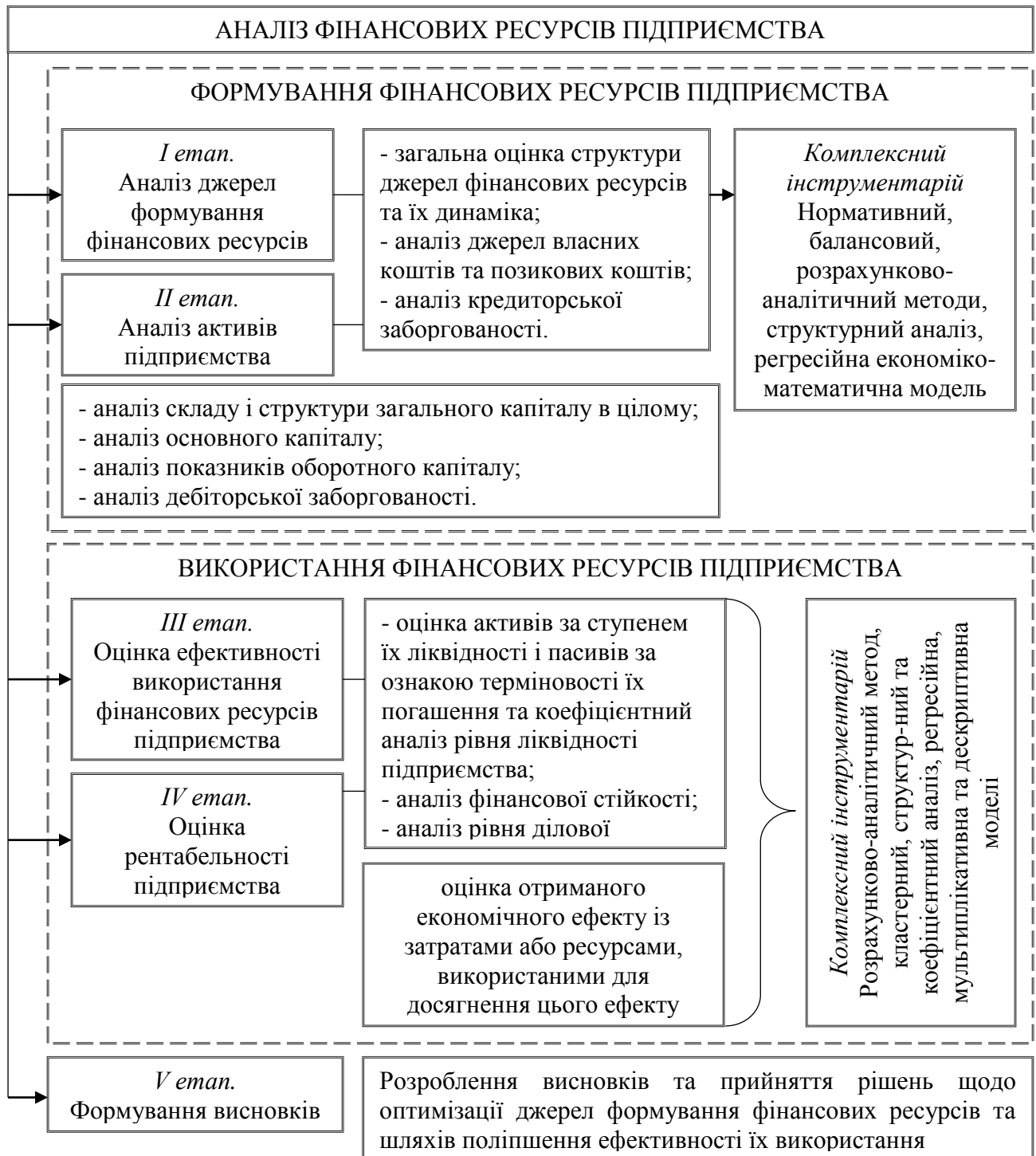

Рис. 1.7. Структурно-логічна схема аналізу фінансових ресурсів підприємств

Аналіз фінансових ресурсів підприємства та дослідження якості і ефективності управління даним процесом за допомогою розрахунку фінансових показників становить основний зміст аналізу фінансового стану підприємства.

Багатоплановість фінансової діяльності промислових підприємств зумовлює необхідність оцінки результатів управління нею за окремими диференційованими напрямками.

Виходячи з цього, було досліджено існуючі методичні підходи до оцінки формування та використання капіталу підприємства (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Дослідження аналітичних методів оцінювання ефективності формування і використання фінансових ресурсів підприємства

№	Методи аналізу	Переваги	Недоліки
1.	Алгоритм розрахунку фінансових показників (коефіцієнтів) Бея В.С. [14]	Можливість застосовувати методи аналізу для промислових підприємств України	В напрямках позитивних змін не вказані граничні значення; відсутність розкриття економічного змісту показника; не враховує аспектів сучасної фінансової кризи.
2.	Моделювання економіки Вітлінського В.В. [15]	Повний економіко-математичний опис методів аналізу; систематизація показників	Складність застосування показників на практиці; не враховує аспектів сучасної фінансової кризи.
3.	Фінансовий аналіз Шморгун Н.П. [16]	Систематизація показників	Велика кількість умовних позначень; не враховує аспектів сучасної фінансової кризи.
4.	Основні аналітичні показники фінансового стану підприємства Ізмайлової Є.В. [17]	Систематизація показників	Не враховує аспектів сучасної фінансової кризи.
5.	Аналіз фінансового стану Савицької Г.В. [18]	Велика кількість показників; систематизація показників	Відсутність граничних значень показників; не враховує аспектів сучасної фінансової кризи.
6.	Ключові фінансові показники – аналіз й управління розвитком підприємства Каряна Уолша [19]	Приклади застосування показників	Неможливість застосування до фінансової діяльності підприємств України
7.	Financial Times – Аналіз і використання фінансових звітів Венді Мак Кен [17]	Велика кількість якісних показників	Не враховує аспектів сучасної фінансової кризи.

Від повноти і вірогідності інформаційного простору ознак, які дають узагальнену характеристику фінансової діяльності підприємства, багато в чому

залежить ефективність управління процесами формування, розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства в цілому.

У силу цього сформована система оціночних показників стану фінансових ресурсів підприємства повинна відповідати таким вимогам:

– повнота, тобто можливість за допомогою показників досить повно описати сутність фінансових процесів, що протікають як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі підприємства;

– унікальність показників, тобто відсутність надмірності;

– вірогідність чи валідність, тобто відповідність виділених одиниць значеннєвої інформації їх реальним найменуванням; несуперечність, тобто відсутність омонімії.

Формування системи показників, що відповідатимуть наведеним вимогам, призводить до необхідності добору найбільш значимих для оцінки стану фінансових ресурсів підприємства показників, тобто ставить завдання звуження інформаційного простору ознак. Теорія фінансового управління володіє досить широким спектром економіко-математичних методів, які дозволяють вирішувати подібні задачі (рис. 1.8) [17,20-21].

Рис. 1.8. Класифікація методів звуження ознакового простору

Економіко-математичні методи розглянутого напрямку (рис. 1.8) підрозділяються на дві основні групи: методи зменшення числа ознак дослідження; методи побудови узагальнених показників.

Перша група методів дозволяє виключити з первісної системи ознак ті, котрі дублюють інформацію, а також забезпечує вибір ознак, що найбільш повно відображають стан досліджуваних процесів.

Друга група методів спрямована на одержання інтегральної оцінки об'єктів, які мають багатоознакову природу, у вигляді деякої функції $f(y_1, y_2, \dots, y_q)$, що відображає вплив всіх ознак і у такий спосіб дозволяє упорядкувати досліджувані фінансові ситуації.

Оскільки система управління фінансовими ресурсами має складну динамічну природу й охоплює такі стадії управління, як залучення, розміщення й використання, для кожної з яких характерні диференційовані кризові ситуації, ми пропонуємо використовувати комбінований підхід, що поєднує обидва охарактеризовані напрямки. Реалізація пропонованого підходу дозволить, по-перше, виключити з первісної системи надлишкові та несуттєві показники і сформулювати таку їх систему, що найбільш повно характеризує стан

(ефективність) управління процесами формування, розподілу і використання капіталу підприємства, і, по-друге, одержати інтегральну оцінку, що відображає рівень ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства в цілому.

Пропонована в роботі методика формування комплексної оцінки стану фінансових ресурсів підприємства, що реалізує запропонований нами підхід, заснована на методах таксономії [20] і містить основні кроки, наведені на рис. 1.9.

На першому кроці запропонованої методики формуються матриці вихідних даних по кожній групі показників стану капіталу і зовнішнього середовища підприємства:

$$Y_1, Y_2, \dots, Y_q \quad (1.1)$$

де q – число груп показників.

Рис. 1.9. Схема взаємозв'язку кроків методики формування комплексної оцінки стану фінансових ресурсів підприємства [22, с. 6]

Для k -ої групи показників структура цієї матриці може бути визначена в такий спосіб:

$$Y_k = (y_{ij})_k, i = [1; m], j = [1; n] \quad (1.2)$$

де y_{ij} – значення i -го показника в j -ому досліджуваному періоді;
 m – число показників, що входять у k -у групу;
 n – число досліджуваних періодів.

Оскільки показники можуть бути виражені в абсолютних і відносних величинах, а також мати різні одиниці виміру, то на другому кроці здійснюється процедура їхньої стандартизації за наступною формулою:

$$z_{ij} = \frac{y_{ij} - \bar{y}_i}{S_i} \quad (1.3)$$

де z_{ij} – стандартизоване значення i -го показника в j -ому досліджуваному періоді;

\bar{y}_i – середнє арифметичне значення i -го показника;

S_i – стандартне відхилення i -го показника.

Результатом цього кроку є набір матриць стандартизованих значень показників кожної групи Z_1, Z_2, \dots, Z_q .

Описані нами обчислювальні процедури є основою для розрахунку матриць відстаней P_1, P_2, \dots, P_q , елементи яких відображають ступінь близькості об'єктів (показників) усередині кожної групи. Як міра відстані використовується Евклідова відстань, що визначається за наступною формулою:

$$p(z_i, z_j) = \sqrt{\sum_{i=1}^n (z_{il}, z_{jl})^2} \quad (1.4)$$

де $p(z_i, z_j)$ – відстань між i -им і j -им показником групи;

z_{il}, z_{jl} – стандартизовані значення i -ого і j -ого показників групи в періоді l .

На четвертому кроці здійснюється вибір так званих показників-репрезентантів груп, які несуть у собі найбільш значиму інформацію, властиву групі, за наступними правилами у групах з одного елемента показники мають властивості, що сильно відрізняються від показників інших груп, тому вони належать до числа показників-еталонів (репрезентантів); у групах, де число показників більше двох, розраховується сума відстаней кожного з них до інших показників групи:

$$p_i = \sum_{j=0, j \neq i}^m p(z_i, z_j) \quad (1.5)$$

де m – число показників групи.

До складу показників-репрезентантів входить показник з найменшою сумою відстаней: $p_S = \min_i p_i$; у групах, де число показників дорівнює двом, визначається сума відстаней показників, що входять у групу, від показників-репрезентантів, обраних за вже описаними правилами:

$$p_i = \sum_{j=0, j \neq i}^k p(z_i, z_j) \quad (1.6)$$

де k – число показників групи.

До репрезентантів належить той показник, у якого сума відстаней від відособлених елементів і елементів-репрезентантів, виділених із груп елементів з числом більше двох, максимальна: $p_S = \max_i p_i$.

Таким чином, результатом 4-го кроку є набір показників-репрезентантів $x = (x_1, x_2, \dots, x_n)$, що описують найбільш важливі аспекти стану фінансових ресурсів підприємства.

На основі отриманої системи показників-репрезентантів на п'ятому кроці розглянутої методики формується матриця вихідних даних для розрахунку комплексної оцінки стану фінансових ресурсів підприємства:

$$Z = (z_{ij})_n, i = [1; n], j = [1; k] \quad (1.7)$$

де z_{ij} – значення i -го показника в j -ому досліджуваному періоді;

n – число досліджуваних періодів;

k – число показників-репрезентантів.

Змістом шостого кроку методики є класифікація показників-репрезентантів на стимулятори і дестимулятори. У клас «стимуляторів» включаються показники, ріст значень яких свідчить про поліпшення стану фінансових ресурсів підприємства. Показники-дестимулятори мають зворотню властивість. Тому як еталонні значення показників-репрезентантів $z =$

$(z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0л})$ вибираються максимальні за досліджуваною сукупністю ситуацій значення показників-стимуляторів та мінімальні значення показників-дестимуляторів:

$$\begin{aligned} z_{0S} &= \max_i z_{ij}, \text{ якщо } j \in S, i = [1; n] \\ z_{0\bar{S}} &= \min_i z_{ij}, \text{ якщо } j \notin S \end{aligned} \quad (1.8)$$

де S – множина показників-стимуляторів.

На сьомому кроці методики формується матриця відстаней P_0 , елементи якої відображають ступінь близькості розглянутих фінансових ситуацій до еталонної. Розрахунок елементів такої матриці здійснюється за формулою:

$$p_{0i}(z_i, z_0) = \sqrt{\sum_{j=1}^k (z_{ij} - z_{0j})^2} \quad (1.9)$$

де $p_{0i}(z_i, z_0)$ – відстань між i -ою і еталонною фінансовою ситуацією;

z_{ij} – стандартизоване значення j -ого показника-репрезентанта в i -ому періоді;

z_{0j} – еталонне значення j -ого показника-репрезентанта.

Отримані відстані використовуються для розрахунку комплексного показника стану фінансових ресурсів підприємства, що є змістом восьмого етапу методики. Для цього використовується наступний вираз:

$$k_i = 1 - \frac{p_{0i}}{p_0} \quad (1.10)$$

де k_i – комплексна оцінка стану фінансових ресурсів підприємства в i -ий період часу;

p_{0i} - відстань i -ої фінансової ситуації від еталонної:

$$p_0 = \bar{p}_0 + 2S_0 \quad (1.11)$$

Отриманий комплексний показник стану капіталу підприємства має

нормований діапазон зміни $[0; 1]$. Шкалування його значень та якісна інтерпретація отриманих діапазонів зміни цих значень здійснюється на заключному кроці методики.

Для обґрунтування діапазонів зміни інтегрального показника стану фінансових ресурсів підприємства пропонується використовувати шкалу Харрінгтона, що базується на припущенні про нерівномірний закон розподілу критерію і формуванні діапазонів його зміни таким чином, щоб імовірність попадання критерію в кожен з них була однаковою. Шкала Харрінгтона має наступний вигляд (табл. 1.4):

Таблиця 1.4

Шкала Харрінгтона

Якісна оцінка інтегрального показника	Висока	Середня	Низька
Кількісні значення інтегрального показника	$[0,64; 1]$	$[0,36; 0,64]$	$[0,00; 0,36]$

Як видно з табл. 1.4, «низький» і «високий» оцінкам відповідає інтервал довжиною 0,36, «середній» – інтервал довжиною 0,28. З метою усунення невизначеності щодо належності критерію до того чи іншого інтервалу значення комплексного показника повинні бути округлені до третього десяткового знака.

Попередній список показників стану фінансових ресурсів підприємства, а також їхні умовні позначення наведені в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Основні показники комплексності проведення аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

Коефіцієнт	Формула розрахунку	Характеристика
Показники фінансової стійкості підприємства		
Коефіцієнт автономії	$K_{авт} = \frac{ВК}{К}$	характеризує частку вкладників підприємства в загальній сумі авансованих коштів
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$K_{концзк} = \frac{ЗК}{К}$	характеризує частку залученого капіталу в загальній сумі капіталу підприємства

Коефіцієнт фінансового ризику	$K_{\text{фр}} = \frac{ЗК}{ВК}$	характеризує співвідношення залученого та власного капіталу та показує, у скільки разів залучений капітал перевищує власний
-------------------------------	---------------------------------	---

Продовження табл. 1.5

Коефіцієнт маневрування власного капіталу	$K_{\text{ман}_{\text{ВК}}} = \frac{ВК - \text{НА}}{ВК} = \frac{\text{ВОК}}{ВК}$	характеризує ступінь мобілізації власного капіталу: яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, в тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами (ВОК)	$K_{\text{вок}}^{\text{забезп}} = \frac{ВК - \text{НА}}{З}$	показує, якою мірою матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових
Показники рентабельності підприємства		
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$P_{\text{ВК}} = \frac{\text{ЧП}}{ВК} \times 100\%$	характеризує величину отриманого прибутку (збитку), отриманого на одну гривню власного капіталу підприємства
Коефіцієнт рентабельності активів	$P_{\text{А}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{А}} \times 100\%$	характеризує величину отриманого прибутку в розрахунку на одну гривню активів підприємства
Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу	$P_{\text{ЗК}} = \frac{\text{ЧП}}{ЗК} \times 100\%$	показує величину прибутку, яка припадає на одну гривню залученого капіталу
Коефіцієнт загальної рентабельності	$P_{\text{заг}} = \frac{\text{ВП}}{\text{ЧД}} \times 100\%$	показує розмір чистого прибутку з однієї гривні чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
Показники ділової активності підприємства		
Коефіцієнт оборотності активів	$K_{\text{об}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{А}} \times 100\%$	ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$K_{\text{об}_{\text{МЗ}}} = \frac{\text{С}}{\text{МЗ}} \times 100\%$	характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$K_{\text{об}_{\text{ВК}}} = \frac{\text{ЧД}}{ВК} \times 100\%$	ефективність використання власного капіталу підприємства
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\Phi\text{В} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗ}} \times 100\%$	ефективність використання основних засобів підприємства

Таким чином, результатом запропонованої методики є комплексна динамічна оцінка стану капіталу, яка дозволяє оперативно оцінити динаміку

розвитку фінансових процесів без втрати значимої для прийняття фінансових рішень інформації.

Відповідно до методики, приведеної на рис. 1.9, на першому кроці був сформований список показників, що відбивають стан підприємства [22, с. 11]. Такий список формується в двох напрямках: показники стану фінансових ресурсів підприємства і показники стану його зовнішнього середовища.

Стабільність фінансового стану підприємства залежить від правильності й доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна та джерел його утворення, а також причини їх зміни. Особлива увага при цьому приділяється вивченню причин, які негативно вплинули на фінансовий стан підприємства.

1.3. Удосконалення можливостей формування фінансових ресурсів підприємства на тлі розвитку тенденцій використання Fintech технологій на ринку капіталу

Одним із сучасних трендів у розвитку фінансових послуг є зростання рівня їх діджиталізації та все більш активне поширення FinTech інновацій. Уже більше половини користувачів фінансових послуг надають перевагу цифровим каналам їх отримання, а сучасні виклики, що змінюють глобальну парадигму розвитку світу, лише збільшують роль FinTech інновацій як детермінанту розвитку національної економіки. Розвиток інформаційних технологій створив підґрунтя для формування FinTech інструментів перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами економіки, що передбачає впровадження ефективного дієвого механізму практичного застосування альтернативних моделей фінансування бізнесу в Україні.

FinTech являють собою порівняно нову галузь не тільки в Україні, але й у всьому світі, яка відкриває величезні можливості для всіх суб'єктів фінансової сфери, забезпечуючи клієнтам зниження витрат, платежі в реальному часі, більш широкий вибір послуг та більшу зручність. FinTech може сприяти

розширенню доступу до фінансування для фізичних осіб, малих та середніх підприємств, недостатньо охоплених фінансовими послугами.

Традиційно основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств залишаються власні кошти, залучений і позичковий капітал.

На рис. 1.10 представлено сучасні джерела фінансування бізнесу.

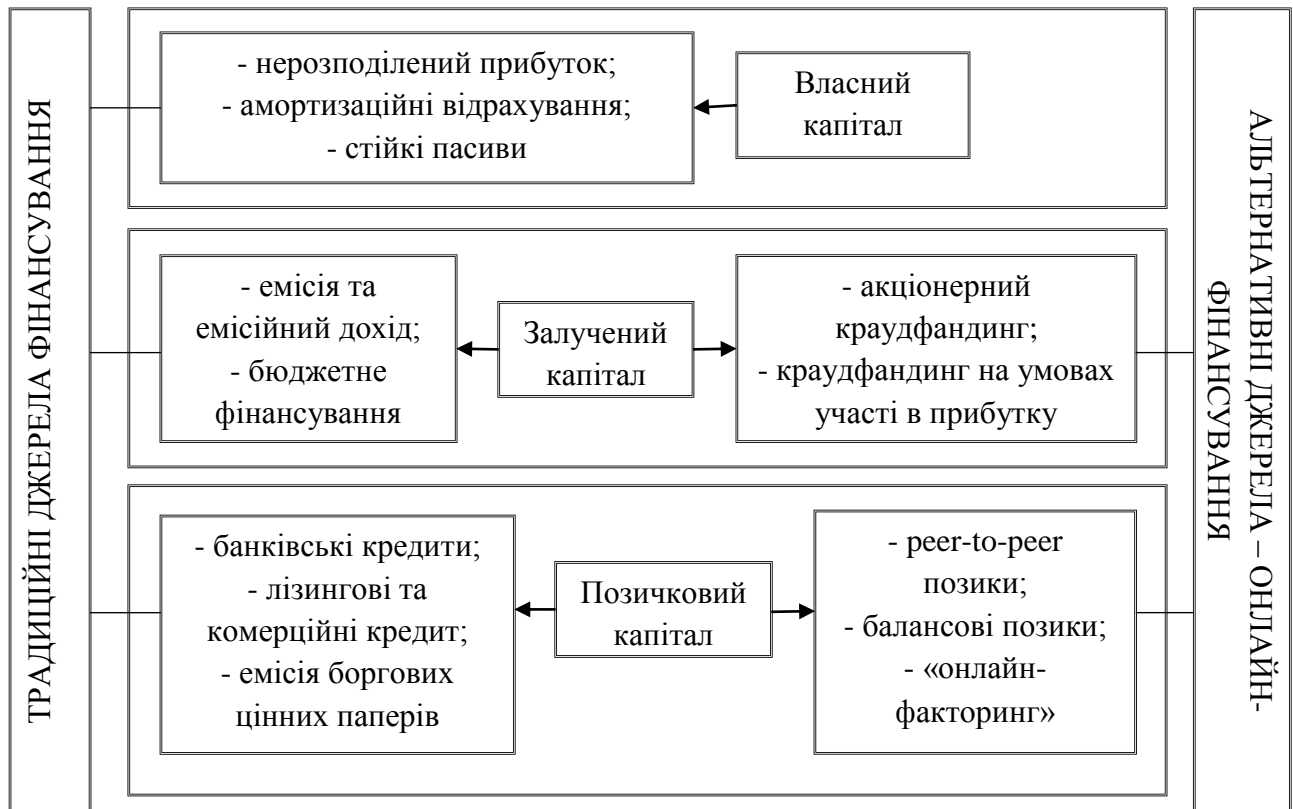

Рис. 1.10. Сучасні джерела фінансування бізнесу

Нормальною ситуацією для підприємства є переважання власних джерел фінансових ресурсів, що дає йому можливість забезпечувати фінансову автономію й фінансову стійкість на оптимальному рівні. Але досягти високих темпів розвитку підприємницької діяльності, використовуючи лише власні та залучені джерела фінансових ресурсів, неможливо [23]. Як засвідчує світовий досвід, вагому роль у фінансовому забезпеченні підприємств, а особливо малого бізнесу, відіграють позикові кошти, які надаються на умовах строковості, платності і поворотності.

В середньому у світі частка внутрішніх ресурсів підприємств у фінансуванні інвестицій складає 71,3%; банківських кредитів – 14,3% (частка

підприємств, які використовують банківські кредити для фінансування інвестиційної діяльності становить 25%); лізингових кредитів, внесків засновників та альтернативних джерел – приблизно по 5% [24]. В структурі джерел фінансування оборотного капіталу підприємств за країнами світу в цілому повторюються тенденції, аналогічні до фінансування інвестиційних вкладень.

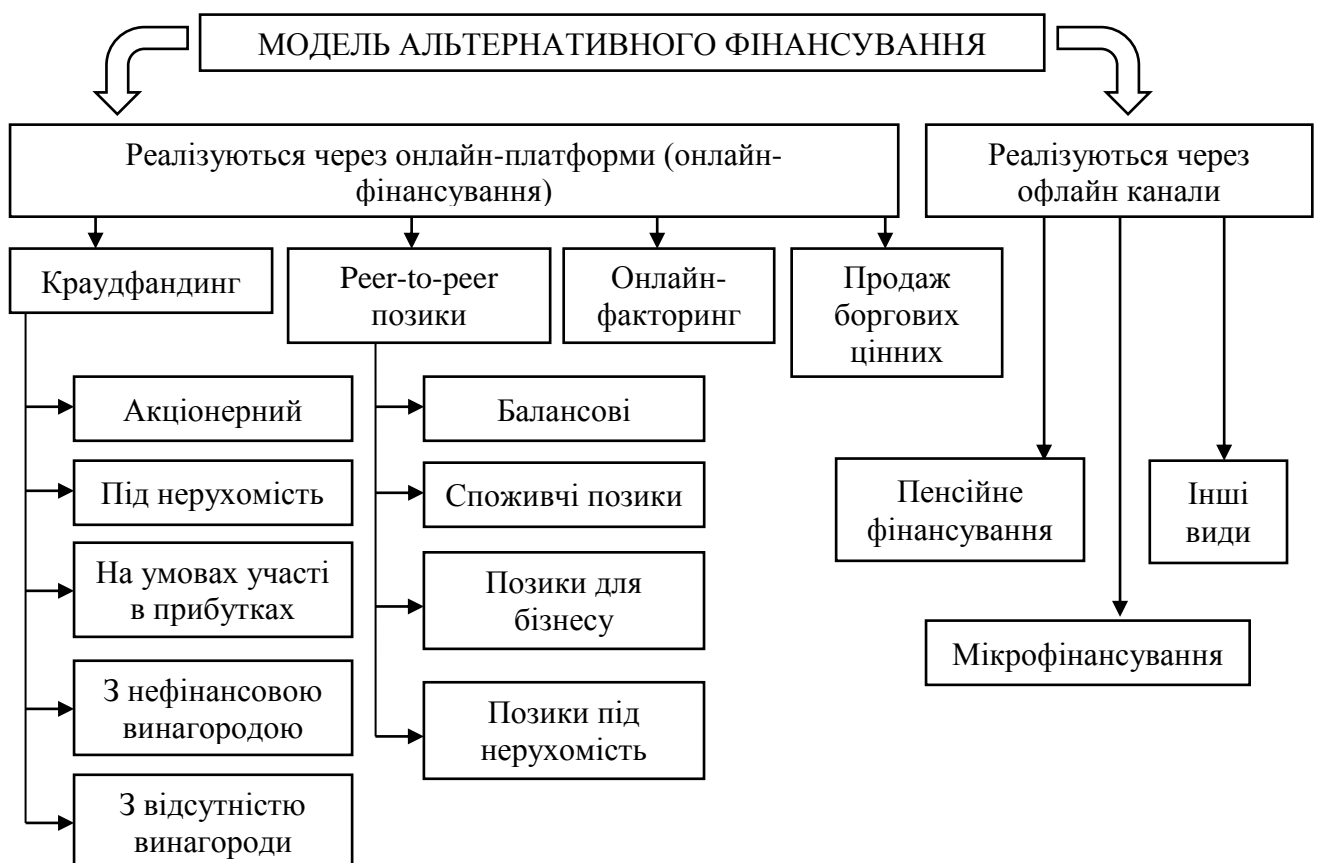
На основі даних статистичного дослідження Світового банку, проаналізуємо структуру джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємств в країнах Східної Європи. В європейських країнах, як і в цілому у світі, найбільша частка фінансування інвестиційних потреб функціонуючих підприємств забезпечується за рахунок внутрішніх джерел фінансових ресурсів – близько 60-70%. Структура ж залучення інших джерел фінансових ресурсів дуже відрізняється як по окремим підприємствам та видам діяльності, так і в цілому по країнам.

В країнах Східної Європи питома вага власних фінансових ресурсів підприємств в структурі джерел фінансування інвестиційних потреб коливається від 47,2% до 80,9%. Найменшою частка самофінансування підприємств є у Словаччині (47,2%), Чорногорії (54,8%) та Сербії (56,4%). Для цих країн характерним є розвиток лізингового кредитування та фінансування на основі пайової участі (Чорногорія), а також значною є питома вага альтернативних джерел фінансування (Сербія, Словаччина). Лідерами за обсягами банківського кредитування інвестиційної діяльності підприємств у Східній Європі є Естонія (20%), Хорватія (18,6%) і Чехія (18,5%). Практично втричі меншою є частка банківського кредитування у таких країнах, як Латвія (6,2%) і Молдова (7,7%). Низькою є також частка банківських кредитів у забезпеченні інвестиційних потреб бізнесу в Україні (11,0%), Македонії (11,1%) та Польщі (12,1%) [24]. Україна, на жаль, відноситься також до групи країн із найменшим залученням банківських кредитів для фінансування оборотного капіталу (3,6%), що стримує здійснення ефективної поточної діяльності та не

створює умов для фінансового забезпечення сталого економічного розвитку підприємств.

Сектору альтернативного онлайн-фінансування тривалий час не приділялося значної уваги, оскільки вважалося, що він займає незначну нішу, порівняно з традиційними формами кредитування. Проте кризові явища в банківській системі, потужний розвиток інформаційних технологій, переорієнтація інноваційної діяльності з великих підприємств на стартапи стали тими факторами, що забезпечили різкий стрибок у розвитку альтернативних моделей фінансування. Високий потенціал розвитку даних моделей фінансування, їх переваги щодо швидкості, простоти і доступності залучення фінансових ресурсів порівняно із традиційними джерелами забезпечує їх привабливість як з точки зору надавачів, так і отримувачів фінансових ресурсів. Інноваційність моделей онлайн-фінансування полягає не лише в нових джерелах і способах залучення фінансових ресурсів, але й у використанні спеціальних технічних засобів і онлайн-платформ, тобто це є не тільки фінансовою інновацією, але й передусім технічною, виникнення якої було б неможливим без сучасного рівня розвитку інформаційних систем [25].

Відповідно до класифікації, запропонованої Кембриджським центром

альтернативних фінансів, яка є найбільш повною та вичерпною, основними моделями онлайн-фінансування є моделі, представлені на рис. 1.11.

Рис. 1.11. Альтернативні моделі онлайн-фінансування бізнесу [26]

Найбільш поширеною моделлю онлайн-фінансування за кількістю створених платформ на сьогодні є краудфандинг із нефінансовою винагородою, що обумовлено можливістю його ефективного використання для збору коштів практично на будь-які проекти та в інтересах будь-якого суб'єкта. В Україні ця платформа почала використовуватися з 2012 року. З найвідоміших проектів слід виділити такі: "Спільнокошт"; "Кредити українському бізнесу" (КУБ); "GoF" (освітній напрям, метою якого є змінення освітніх проектів). Проте розвиток краудфандингу в Україні має особливості. По-перше, нестача інформації про українські краудфандингові платформи та недостатній рівень довіри населення до такого фінансування, створюють перешкоди для реалізації багатьох цікавих бізнес-ідей та проектів. По-друге, низький рівень доходів більшості населення, тому їх пожертви незначні, що призводить до тривалого терміну збору коштів для реалізації проектів. Проте, в умовах розвитку інтернет-середовища та інформаційних технологій, активного розвитку цифровізації й діджиталізації економіки України, краудфандинг, як і інші види альтернативного онлайн-фінансування бізнесу, у майбутньому посяде провідні позиції на ринку України.

На рис. 1.12. представлено динаміку прогнозованих обсягів альтернативного онлайн-фінансування у світі.

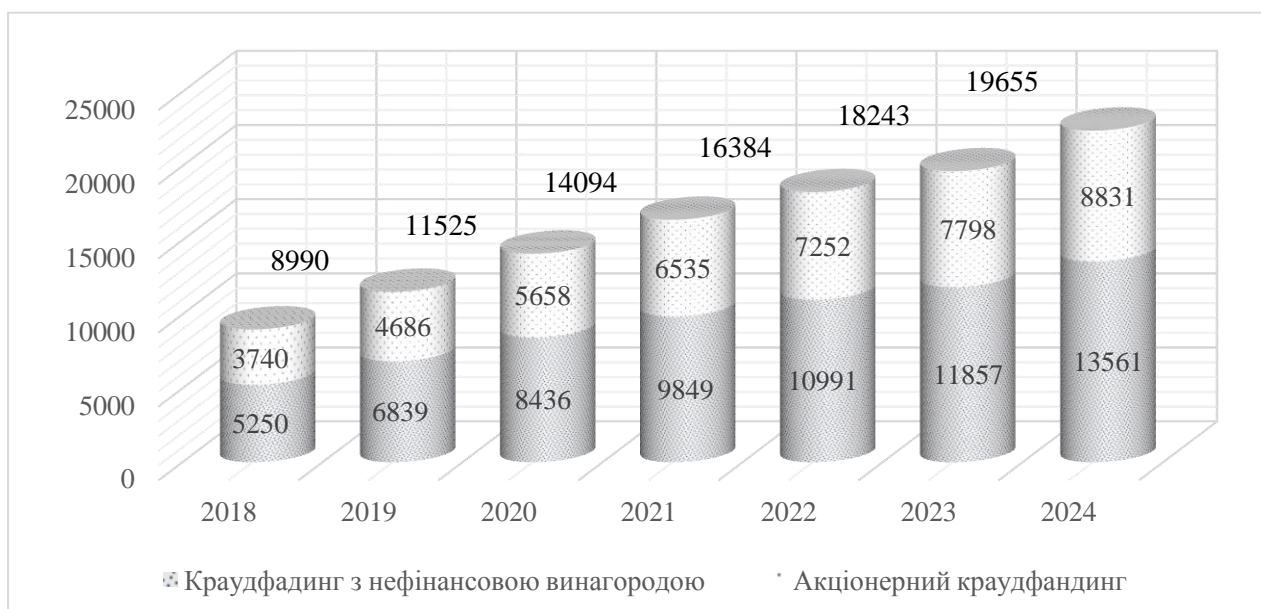

Рис. 1.12. Динаміка прогнозованих обсягів альтернативного онлайн-фінансування у світі, млн доларів США [25]

Серед країн Африки і Близького Сходу значними обсягами онлайн-фінансування характеризуються Ізраїль та ОАЕ. Натомість, у багатьох країнах, що характеризуються високим рівнем економічного розвитку та розвитку фінансової системи, механізм онлайн-фінансування не набув суттєвого поширення. Серед європейських країн таких механізм залучення фінансових ресурсів набув найбільшого розвитку у Великобританії, Франції, Німеччині, Нідерландах; серед країн Американського континенту – у США та Канаді; в Азії і Тихоокеанському регіоні лідерами за обсягами онлайн-фінансування є Китай, Японія, Австралія, Нова Зеландія.

Слід зауважити, що динаміка розвитку світового та регіональних ринків альтернативного онлайн-фінансування визначається трендами розвитку ринків трьох країн – Китаю, США та Великобританії, які відповідно є лідерами трьох досліджуваних регіонів. На зазначені країни припадає 99% всього світового ринку альтернативного онлайн-фінансування. Решту (1% в структурі ринку) забезпечують близько 20-30 країн світу, серед яких Японія, Австралія, Франція, Німеччина, Нова Зеландія, Канада та інші (рис. 1.13).

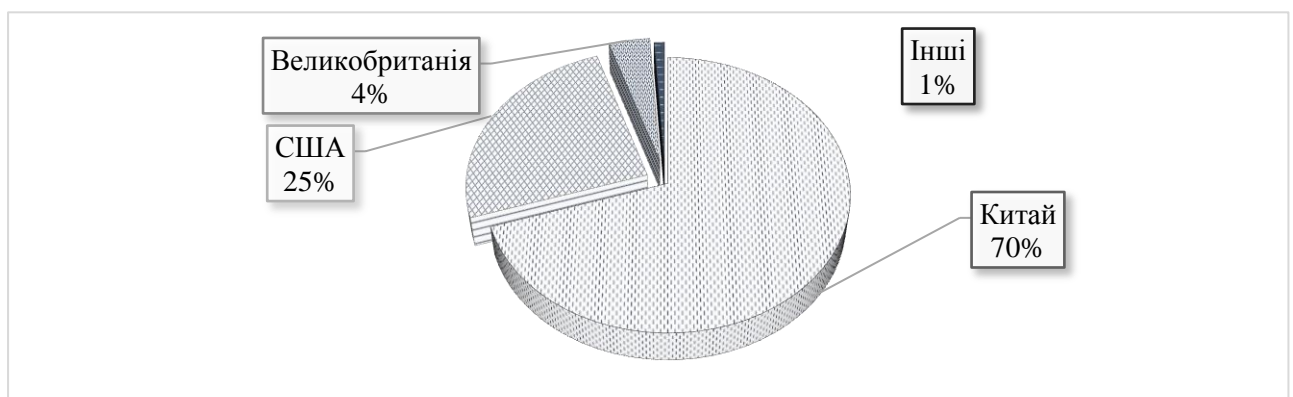

Рис. 1.13. Структура альтернативного онлайн-фінансування у світі, % [27]

Низькі показники обсягів онлайн-фінансування в інших країнах світу, окрім трьох країн-лідерів, свідчать про недостатній рівень розвитку моделей

онлайн-фінансування в цих країнах, проте не завжди означають відсутність доступу резидентів цих країн до альтернативного онлайн-фінансування.

Результати аналізу регіональних особливостей розвитку моделей онлайн-фінансування за основними критеріями представлені у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Порівняльний аналіз регіональних особливостей розвитку моделей
онлайн-фінансування

Критерій порівняння	Регіони		
	Азіатсько-Тихоокеанський	Американський	Європейський
Домінуюча модель онлайн-фінансування	Домінуючі моделі – реер-to-реер споживчі та бізнес позики. В інших країнах регіону, крім Китаю, значимими є балансові позики для бізнесу, краудфандинг з нефінансовою винагородою та з 2015 року – онлайн-факторинг	В США суттєво переважають реер-to-реер споживчі позики, в інших країнах регіону до 2015 року найбільшу питому вагу займав краудфандинг з нефінансовою винагородою, у 2015 році – краудфандинг з відсутністю винагороди	Моделями, що мають найбільшу частку, є реер-to-реер споживчі та бізнес позики. В інших країнах регіону, крім Великобританії, поширеним є акціонерний краудфандинг та краудфандинг з нефінансовою винагородою
Тип отримувача фінансових ресурсів	В Китаї залучення капіталу через онлайн-платформи здійснюється переважно фізичними особами, але за 2013-2015 рр. їх частка скоротилася з 73% до 56%. В інших країнах регіону переважає фінансування бізнесу (60-70%)	Основними суб'єктами, які залучають капітал через онлайн-платформи, є фізичні особи (в США близько 75-80%, в інших країнах регіону близько 67%). Відзначається зростання частки фізичних осіб в обсягах отриманого фінансування	У Великобританії та інших країнах регіону переважає фінансування фізичних осіб (60-70%), проте в динаміці у Великобританії даний показник зростає, в інших країнах, навпаки, збільшується частка фінансування, залученого бізнесом.

Тип надавача фінансових ресурсів	Серед країн регіону в Китаї роль інституційних інвесторів є найменшою (фінансуванні ДЗ - 46%). В інших країнах регіону вплив інституційних інвесторів є суттєвим (частка у балансовому кредитуванні бізнесу – 88%, у фінансуванні ДЗ – 79%).	В США інституційні інвестори – понад 50% обсягу фінансування майже по всім моделям, зокрема балансові позики для фізичних осіб та бізнесу – 99% та 94% відповідно, онлайн-факторинг – 83%. В інших країнах регіону участь інституційних інвесторів є вагомою лише в peer-to-peer позиках та балансовому кредитуванні фізичних осіб (50–55%)	Зростання частки участі інституційних інвесторів в онлайн фінансуванні: від 24% у 2013 році до 44% у 2015 році, розподіл фінансування за моделями є майже рівномірним.
----------------------------------	--	---	--

Продовження табл. 1.6

Критерій порівняння	Регіони			
	Азіатсько-Тихоокеанський	Американський	Європейський	
Участь самої онлайн-платформи в наданні позик як кредитора	Онлайн-платформи використовуються для надання балансових позик бізнесу (у Китаї незначну частку мають балансові позики для фізичних осіб)	Онлайн-платформи беруть активну участь у кредитуванні фізичних і юридичних осіб (балансові позики)	Онлайн-платформи виконують виключно організаційні функції та не надають балансових позик	
Розвиток законодавчого регулювання та наявність обмежень	Два підходи до регулювання: - для альтернативного онлайн-фінансування формується спеціальна правова база (переважно в країнах з розвиненим онлайн-фінансуванням); - використовуються загальні нормативні документи, що регламентують функціонування фінансового ринку			
Лідери регіону	Китай	США	Великобританія	
Приклади платформ	Позики	Paipaidai, Dianrong, Lufax, Yirendai, Renrendai, WeLab, Good Return	Lending Club, Lending Tree, Prosper, CAN Capital, Kabbage, OnDeck, SoFi, Kiva	Zopa, LendUp, RateSetter, Crowd for Angels, Lend With Care
	Участь в капіталі	AngelCrunch, CTQuan, Fundakiwi, Fundator, OfferBoard, ASSOБ	SeedInvest, WeFunder, MicroVentures, AngelMD, ScienceVest	CrowdCube, Seedrs, GrowthFunders, Ethex, Crowdfunder, SparkUp
	Нефінансова винагорода та благодійність	DemoHour, Fundator, ZhongChou, OzCrowd, Kaistart, WPMU DEV	Indiegogo, Kickstarter, GoFundMe, AngelList, YouCaring	JustGiving, Ulule, Goteo, TechnoFunding, KissKissBankBank

Масштаби та динаміка розвитку ринку альтернативного онлайн-фінансування на сучасному етапі дозволяють вважати його достатньо конкурентоспроможним по відношенню до традиційних учасників фінансового ринку – банківських та небанківських фінансово-кредитних установ. Особливо значимою частка онлайн-фінансування в загальній структурі позикових джерел фінансових ресурсів є в лідерів Азіатсько-Тихоокеанського, Американського та Європейського регіонів, кожен з яких має свої особливості розвитку онлайн-фінансування, пов'язані з використовуваними моделями фінансування, ступенем участі фізичних та юридичних осіб у якості позичальників, активністю індивідуальних та інституційних інвесторів, функціями онлайн-платформ тощо.

Узагальнюючи загальносвітові тенденції функціонування альтернативного фінансування, можна виділити декілька напрямів його подальшого розвитку в Україні:

- зміна структури отримувачів та надавачів фінансових ресурсів у результаті зростання частки участі інституційних інвесторів в онлайн-фінансуванні, що сприятиме залученню більших обсягів фінансування, але водночас, посиленню регульованості ринку й вимог до отримувачів коштів;

- нормативне та організаційне забезпечення функціонування онлайн-платформ та онлайн-фінансування в цілому шляхом створення спеціального державного регулювання альтернативного онлайн-фінансування, спрощеного порядку реєстрації онлайн-платформ та податкових пільг для платформ, що фінансують малий і середній бізнес;

- надання онлайн-платформами додаткових послуг із супроводження проєктів – інформаційних, консультаційних, розрахункових та інших, які спрощують відносини між кредиторами і позичальниками та сприяють виконанню відповідних угод; активізація маркетингової діяльності;

- оцінювання стану та рівня розвитку ринку альтернативного онлайн-фінансування з використанням таких кількісних показників: частки онлайн-

фінансування у ВВП; ступені участі фізичних та юридичних осіб в альтернативному онлайн-фінансуванні; співвідношенні обсягів фінансування, залучених із альтернативних та традиційних джерел за звітний період; частки онлайн-платформ у наданні позик.

Висновки до розділу 1

1. Фінансові ресурси є базою для функціонування фінансів підприємств, їх матеріальним втіленням у грошовій формі, що виділяє їх з інших економічних категорій. Під фінансовими ресурсами пропонується розуміти сукупність усіх грошових коштів і надходжень за певний період, які спрямовуються на здійснення грошових розрахунків і відрахувань, необхідних для його виробничого та соціального розвитку, для формування підприємствами своїх активів і здійснення діяльності з метою одержання прибутку.

2. Ефективність формування та використання фінансових ресурсів підприємства залежить від якості організації процесу їх аналізу з метою подальшого ефективного розвитку підприємства та його прибуткової діяльності. Проте аналіз сучасних підходів до використання фінансових ресурсів виявив низку недоліків, зокрема, сучасні моделі оцінки, аналізу, прогнозування і планування фінансових ресурсів не адаптовані до дії дестабілізуючих чинників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Практично відсутні моделі формування характеристик структури фінансових ресурсів, що не дозволяє сформувати гнучку стратегію управління фінансовими ресурсами, спрямовану на підвищення ефективності функціонування підприємства і попередження його критичного стану. Все це зумовлює необхідність у подальших розробках у цьому напрямку не лише теоретико-методологічного, а й насамперед прикладного характеру.

3. На сучасному етапі під впливом загальної цифровізації економіки відбувається трансформація фінансового сектору. Все більш активного

поширення набувають FinTech інновації як детермінанта розвитку національної економіки. Важливою формою застосування FinTech інновацій на ринку капіталу є поява онлайн-платформ, що створюють умови для здійснення однорангового фінансування фізичних і юридичних осіб, сприяючи розвитку. Сфера альтернативного фінансування розвивається досить динамічно, існуючі моделі онлайн-фінансування набувають нових ознак та на їх основі розвиваються нові моделі. Однак, в Україні FinTech-ринок розвивається повільніше, ніж в інших державах. Основними перешкодами для впровадження та активного використання нових для нашої країни форм фінансування є брак належного нормативно-правового регулювання надання таких послуг, достатньо складний документообіг і тривала бюрократична процедура укладання угод. Перелічені чинники в сукупності суттєво збільшують трансакційні витрати на залучення ресурсів, підвищують їх вартість, і, врешті-решт, знижують привабливість кредитування, що стає головним стримуючим чинником для розвитку й поширення нових форм фінансування в Україні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПОГ «ДУВП УТОС»

2.1. Характеристика й оцінка основних параметрів розвитку підприємства

ПОГ «ДУВП УТОС» - юридична адреса: 49026, Дніпропетровська область, м. Дніпро, Амур-Нижньодніпровський район, вул. Івана Пулюя, 37.

Підприємство ПОГ «ДУВП УТОС» веде свою діяльність з 1958 року.

Незважаючи на високу конкуренцію в галузі, підприємство на ринку зберігає міцні позиції за обсягом виробництва, відкриває нові напрямки діяльності та розширює асортимент продукції, що виробляється. Успішно працює з державними і комерційними підприємствами України. Завдяки випуску високоякісної продукції, дотримання термінів виробництва і поставок, професійного супроводу замовлень і гнучкій ціновій політиці, підприємство отримує державні замовлення, бере участь в тендерних програмах, обслуговує комерційні підприємства, забезпечуючи збут промислової продукції для

ліфтобудування, машинобудування, верстатобудування, будівництва та ж/д галузі. Продукція виробляється згідно строгому технологічному процесу в діапазоні певних контрольних параметрів. Контроль якості встановлюється на всіх стадіях виробничого процесу, починаючи з контролю якості використовуваної сировини і матеріалів, закінчуючи контролем відповідності випущеного продукту. Доставка продукції здійснюється по всій території України [28].

Підприємство ПОГ «ДУВП УТОС» входить до ЦП «УТОС».

Українське товариство сліпих є громадською організацією людей з інвалідністю по зору, з всеукраїнським статусом, яке здійснює свою діяльність на території України відповідно до Конституції України, Конвенції ООН про права інвалідів, чинного законодавства та свого Статуту. Українське товариство сліпих було створено у 1933 році згідно з постановою Центрального виконавчого комітету і Ради народних комісарів УРСР [29].

УТОС є юридичною особою, має рахунки в банках, печатку та штамп із зазначенням свого найменування, іншу атрибутику, зразки яких затверджуються пленумом Центрального правління і реєструються у встановленому порядку.

УТОС здійснює свою діяльність в тісному контакті з державними органами та іншими громадськими організаціями України, товариствами та спілками сліпих інших держав.

Кошти УТОС утворюються:

- із членських внесків УТОС;
- надходжень від господарської діяльності створених підприємств, об'єднань та організацій УТОС;
- з державних дотацій;
- з добровільних внесків і пожертвувань громадян, підприємств, установ;
- доходів, які надходять від створених УТОС суб'єктів підприємницької діяльності у вигляді відрахувань, які направляються на фінансування статутної

діяльності УТОС;

– дотацій або асигнувань, отриманих з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або благодійної, у тому числі гуманітарної чи технічної допомоги, що надається УТОС [30].

У 2017 ПОГ «Дніпровське навчально-виробниче підприємство Українського товариства сліпих» отримало соціальний кредит в рамках інноваційної програми Ощадбанк і Western NIS Enterprise Fund «Соціальне підприємництво».

Отримані в Ощадбанку за фінансової підтримки Western NIS Enterprise Fund кошти були спрямовані на збільшення обсягів виробництва і зміцнення ринкових позицій підприємства за обсягом виробництва, стабільну виплату заробітної плати, створення нових робочих місць для працевлаштування людей з інвалідністю та вимушених переселенців [28].

ПОГ «ДУВП УТОС» спеціалізується на видах діяльності представлених на рис. 2.1.

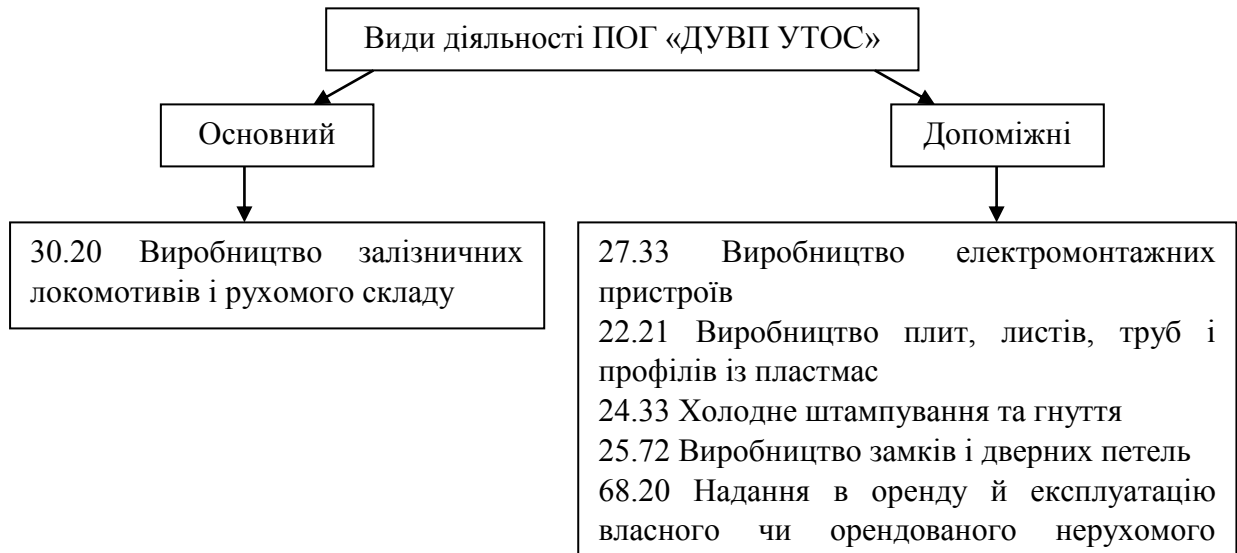

Рис. 2.1. Види діяльності ПОГ «ДУВП УТОС»

Замовниками ПОГ «ДУВП УТОС» є: Комунальний заклад «Дніпропетровський регіональний центр з фізичної культури і спорту «ІНВАСПОРТ» Дніпропетровської обласної ради»; Комунальне підприємство «Управління контролю за благоустроєм міста» Дніпровської міської ради;

Регіональна філія «Придніпровська залізниця» АТ «Укрзалізниця»; Комунальне підприємство «Київський метрополітен»; Комунальне підприємство «Дніпровський електротранспорт» Дніпровської міської ради та ін. До 24 лютого 2022 року основним замовником був Комунальне комерційне підприємство «МАРІУПОЛЬАВТОДОР».

Управління ПОГ «ДУВП УТОС» здійснює директор. Він самостійно вирішує всі питання діяльності за винятком тих, що відносяться до виключної компетенції зборів засновників. Директор призначає на посаду і звільнює з посади всіх посадових осіб підприємства.

Підприємство самостійно обирає форми і систему оплати праці, встановлює працівникам конкретні розміри тарифних ставок, посадових окладів, премій, винагород, надбавок і доплат.

Підприємство самостійно вирішує питання про структуру управління і встановлює штати.

На рис. 2.2 представлено структуру управління ПОГ «ДУВП УТОС».

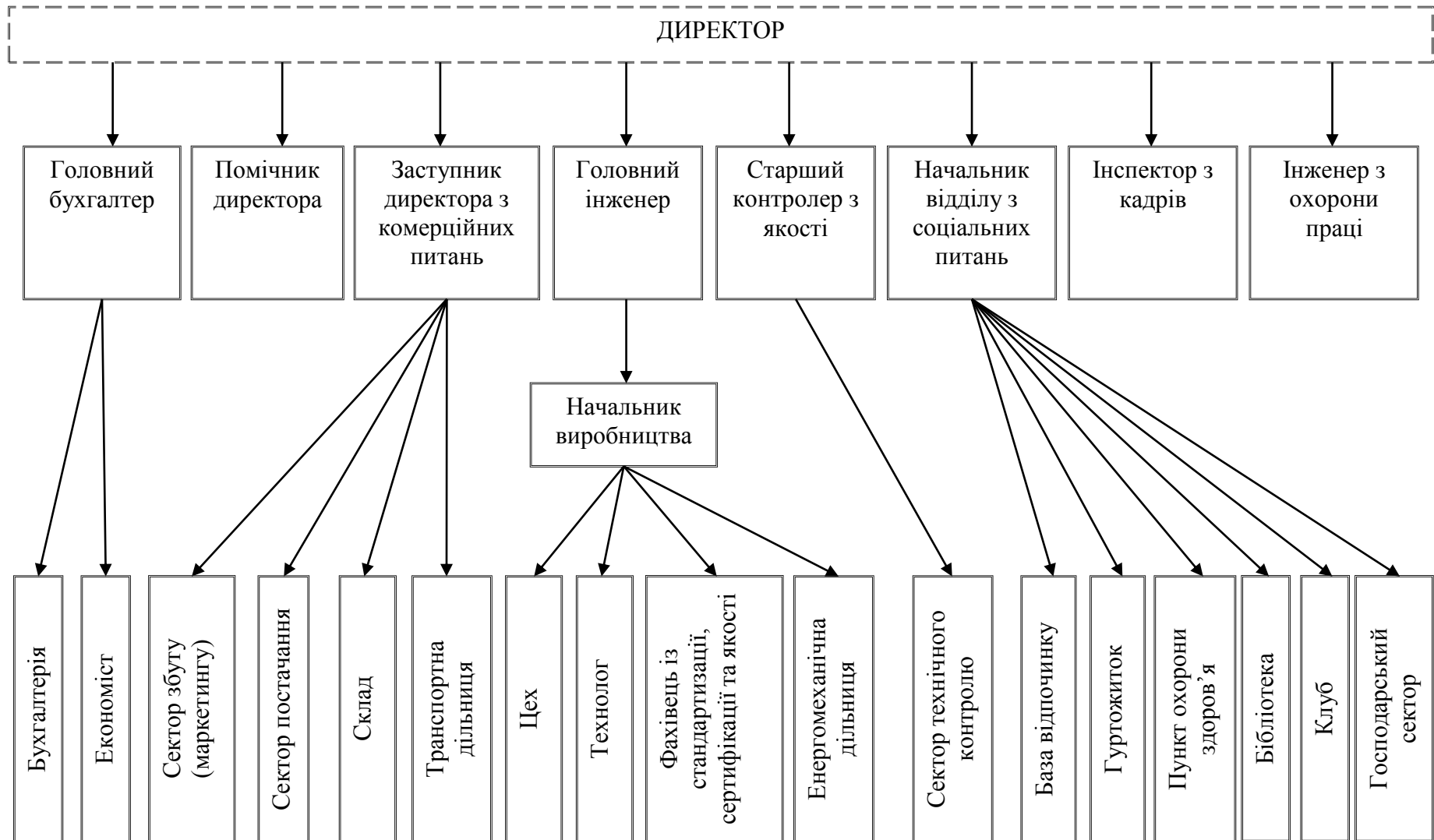

Рис. 2.2. Структура управління ПОГ «ДУВП УТОС»

Стратегічні цілі розвитку компанії вибудовано з урахуванням результатів маркетингових досліджень щодо стану й тенденцій розвитку ринку промислових автоматизованих машин спеціального призначення, ринку металургійної та машинобудівної промисловості України, які формуються під впливом іноземних та вітчизняних інвестицій. ПОГ «ДУВП УТОС» займає значну частину ринку залізничного та будівельного устаткування у Дніпровському регіоні. Цей ринок вважається найпривабливішим для виробників, але ж найжорстокішим в конкурентних умовах. Особливості збуту продукції в останні п'ять років значних змін не зазнали. Протягом 2019-2021 рр. спостерігаються коливання збуту продукції, спричинені пандемією COVID-19. Сьогодні підприємство має нестабільну економічну ситуацію. Відбулося зменшення каналів збуту та надходження ресурсів для виготовлення основної продукції підприємства, що було спричинене повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України.

На підприємстві впроваджено та успішно діє система управління якістю ISO 9001:2015. Вся продукція сертифікована державною системою сертифікації «УкрСепро» та підтверджена сертифікатами відповідності та атестатами виробництва. Продукція залізничного призначення запатентована, оскільки є ексклюзивною. Це підтверджено авторським свідченням.

2.2. Аналіз динаміки й структури джерел формування фінансових ресурсів підприємства

За умов ринкової економіки та високого рівня конкурентоздатності, кожне підприємство прагне зберігати фінансову стабільність, що є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності.

Фінансову основу підприємства складає власний капітал. Але потрібно враховувати, що фінансування діяльності підприємства тільки за рахунок власного капіталу не завжди доцільне та супроводжується стійким економічним зростанням. Формування капіталу підприємств відбувається під впливом багато

численних чинників, особливо зовнішніх, які визначають можливість та доцільність залучення в оборот підприємства позичкового капіталу. Він дає змогу суттєво розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу та підвищити ринкову вартість підприємства. Однак, якщо капітал підприємства створений переважно за рахунок короткострокових зобов'язань, його фінансовий стан буде нестійким, тому що короткотермінові зобов'язання не можуть бути використані для інвестиційних проєктів з розширення виробництва та потребують постійної оперативної роботи, спрямованої на контроль за їх своєчасним поверненням і залученням в оборот інших видів короткострокових позичок.

Таким чином, від того, наскільки оптимально співвідношення власного і позикового капіталу, багато в чому залежить рентабельність капіталу й фінансовий стан підприємства. У процесі аналізу пасивів підприємства в першу чергу слід вивчити зміни в їх складі, структурі і надати їм оцінку. Оцінка змін, які відбулися в структурі капіталу, різна, виходячи з позицій інвесторів і з позиції підприємства. Для банків та інших інвесторів ситуація більш надійна, якщо частка власного капіталу у клієнта більше 50%. Це виключає фінансовий ризик неповернення боргів.

Розглянемо власний та позиковий капітал ПОГ «ДУВП УТОС» представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Власний та позиковий капітал ПОГ «ДУВП УТОС», тис. грн.

Показники	Рік		
	2019	2020	2021
Власний капітал	10750	11109	10690
Позиковий капітал	2880	5152	3533
Баланс	13630	16261	14223

Як бачимо з таблиці 2.1 позиковий капітал не перевищує власний капітал в структурі капіталу. Для більш наочного зображення власного і позикового капіталу наведемо графік структури капіталу (рис. 2.3). Капітал підприємства в

основному складається із 25% позичкових коштів та 75% власного капіталу.

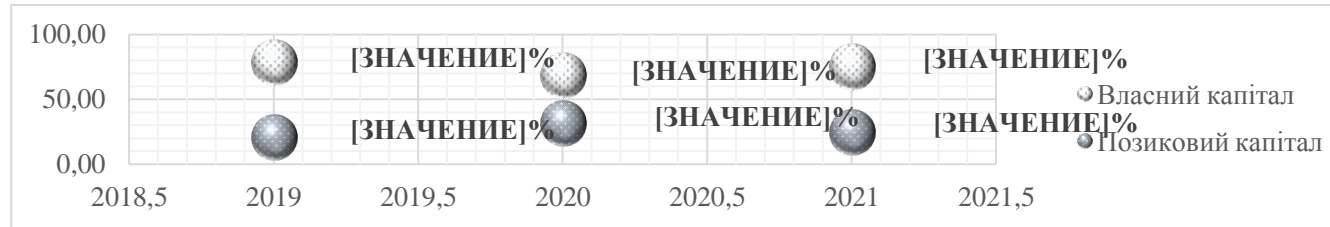

Рис. 2.3. Структура капіталу ПОГ «ДУВП УТОС», %

Для більш детального аналізу структури капіталу підприємства проведено горизонтальний та вертикальний аналіз капіталу підприємства за 2019-2021 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз складу та структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Абсолютне відхилення		Темпи росту до 2019 р., %	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	2020/2019	2021/2020	2020 р.	2021 р.
Власний капітал	10750	78,87	11109	68,32	10690	75,16	359,00	-419,00	103,3	99,4
Зареєстрований (пайовий) капітал	487	3,57	487	2,99	487	3,42	0,00	0,00	100,0	100,0
Додатковий капітал	4508	33,07	4466	27,46	3833	26,95	-42,00	-633,00	99,1	85,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	5755	42,22	6156	37,86	6370	44,79	401,00	214,00	107,0	110,7
Довгострокові кредити банків	-	-	587	3,61	-	-	587,00	-587,00	-	-
Поточні зобов'язання і забезпечення	2880	21,13	4565	28,07	3533	24,84	1685,00	-1032,00	158,5	122,7
Поточна кредиторська заборгованість	660	4,86	2408	14,87	1817	12,78	1748,00	-591,00	364,8	275,3
Поточні забезпечення	649	4,76	887	5,45	504	3,54	238,00	-383,00	136,7	77,7
Інші поточні зобов'язання	1571	11,53	1270	7,81	1212	8,52	-301,00	-58,00	80,8	77,1
Баланс	13630	100	16261	100	14223	100	2631,00	-2038,00	119,3	104,4

З таблиці 2.2 слід зазначити, що дане підприємство станом на 2019 рік мало в своєму розпорядженні капітал на загальну суму 13630 тис. грн., у тому числі 10750 тис. грн., або 78,87% становив власний капітал. У складі власного капіталу статутний капітал склав 487 тис. грн., або 3,57%; додатковий капітал складав 4508 тис. грн., або 33,07%; нерозподілений прибуток – 5755 тис. грн., або 42,22%. За 2020 рік діяльності підприємство збільшило суму власного капіталу до 11109 тис. грн., або на 359 тис. грн. по відношенню до базового 2019 року. У складі ресурсів відбулися зміни по збільшенню нерозподіленого прибутку до 6156 тис. грн. проти показника 2019 року 5755 тис. грн. Хоча його частка у загальній сумі фінансових ресурсів зменшилася до 37,86% по відношенню до 2019 року 42,22%. Рівень позикових фінансових ресурсів протягом аналізованого періоду має тенденцію до збільшення. Зокрема, за 2019 рік діяльності сума позикових фінансових ресурсів становила 2880 тис. грн., що склало 21,13% від загальної суми фінансових ресурсів підприємства за 2019 рік. У їх складі спостерігається сума кредиторської заборгованості, яка становила 660 тис. грн., або 4,86%; поточні забезпечення, що склали 649 тис. грн., або 4,76% та інші поточні зобов'язання, які склали 1571 тис. грн., або 11,53%.

Сума позикових фінансових ресурсів за наступний рік зросла до 4565 тис. грн. Головним показником, що значно вплинув на позикові фінансові ресурси стало збільшення кредиторської заборгованості на 1748 тис. грн. Також зросли і поточні забезпечення на 238 тис. грн., їх питома вага склала 5,45%. Натомість відбулося незначне зменшення інших поточних зобов'язань, які зменшилися до 1270 тис. грн., тобто відбувся їх спад на 301 тис. грн. порівняно з 2019 роком. Їх питома вага зменшилася до 7,81%. Значну роль у збільшенні суми кредиторської заборгованості зіграла також інфляція, оскільки ціни на товари і послуги, за які були зобов'язання перед кредиторами, впродовж року збільшилися. Також на збільшення позикових коштів вплинули довгострокові кредити банків, які склали у 2020 році 587 тис. грн., або 3,61%. За останній рік позикові ресурси зменшилися на 1032 тис. грн. до 3533 тис. грн. Даний спад відбувся за рахунок значного зменшення кредиторської заборгованості на 591

тис. грн., тобто до 1817 тис. грн. і їх частка склала 12,77% загальної суми капіталу підприємства; поточних забезпечень на 383 тис. грн. та інших поточних зобов'язань на 58 тис. грн. Власний капітал підприємства за 2021 р. також зменшився на 419 тис. грн. та склав 75,16% від суми балансу.

На рисунку 2.4 зображено графічно склад фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

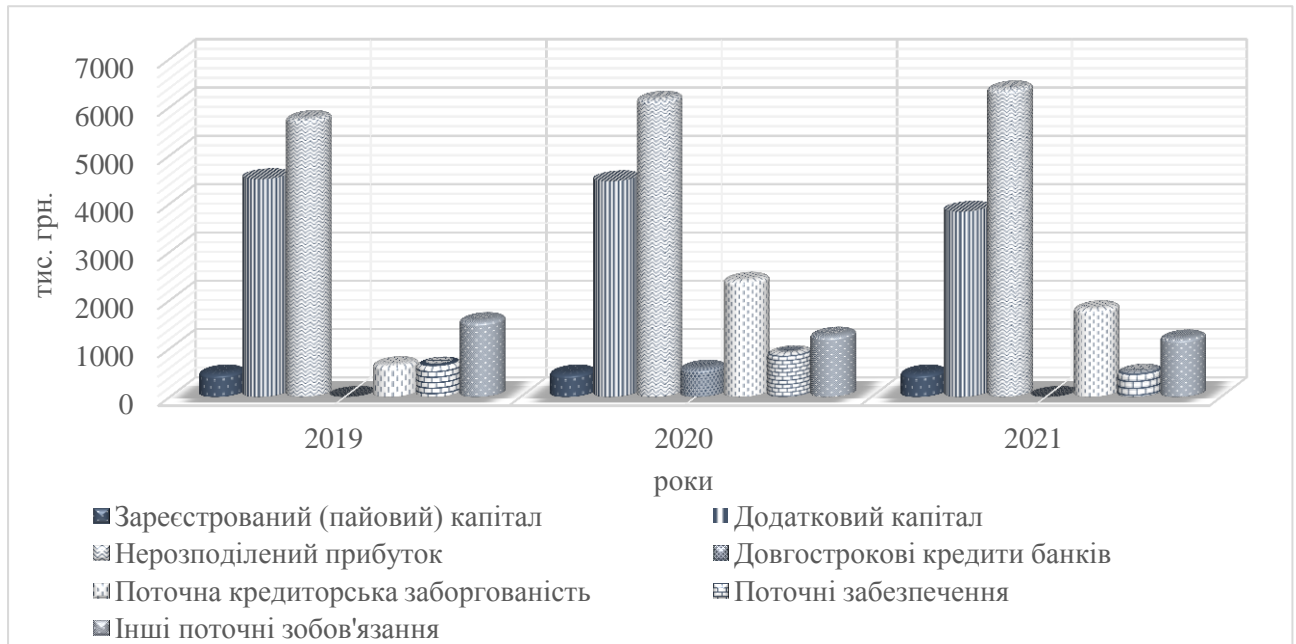

Рис. 2.4. Склад фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

З рисунку 2.4 можна побачити, що найбільшу питому вагу у структурі фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» займає нерозподілений прибуток – більше 40% загальної суми фінансових ресурсів підприємства. Оскільки спостерігається значне підвищення інших позикових коштів, то проведемо їх аналіз, за рахунок яких чинників вони мали тенденцію до збільшення.

Склад і структуру поточних зобов'язань ПОГ «ДУВП УТОС» наведено в таблиці 2.3.

Аналізуючи представлені в таблиці 2.3 розраховані показники, можемо зробити висновок, що збільшення позикових ресурсів, зокрема на останню звітну дату, відбулося в першу чергу за рахунок значного збільшення поточних зобов'язань за одержаними авансами, а саме на 545 тис. грн. до 574 тис. грн. проти показника 2019 року 29 тис. грн.

Таблиця 2.3

Аналіз складу та структури поточних зобов'язань ПОГ «ДУВП УТОС»

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення до 2019 р., %	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	2020 р.	2021 р.
Поточні зобов'язання за розрахунками у т.ч.:	2233	100	1925	100	2443	100	-308,00	210,00
- за товари, роботи, послуги	292	13,08	83	4,31	157	6,43	-209,00	-135,00
- за розрахунками з бюджетом	43	1,93	88	4,57	51	2,09	45,00	8,00
- з позабюджетних платежів	2	0,09	10	0,52	1	0,04	8,00	-1,00
- за розрахунками зі страхування	2	0,09	11	0,57	6	0,25	9,00	4,00
- за розрахунками з оплати праці	294	13,17	442	22,96	442	18,09	148,00	148,00
- за одержаними авансами	29	1,3	21	1,09	574	23,50	-8,00	545,00
- інші поточні зобов'язання	1571	70,35	1270	65,97	1212	49,61	-301,00	-359,00

На рисунку 2.5 представлено графічно склад поточних зобов'язань ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

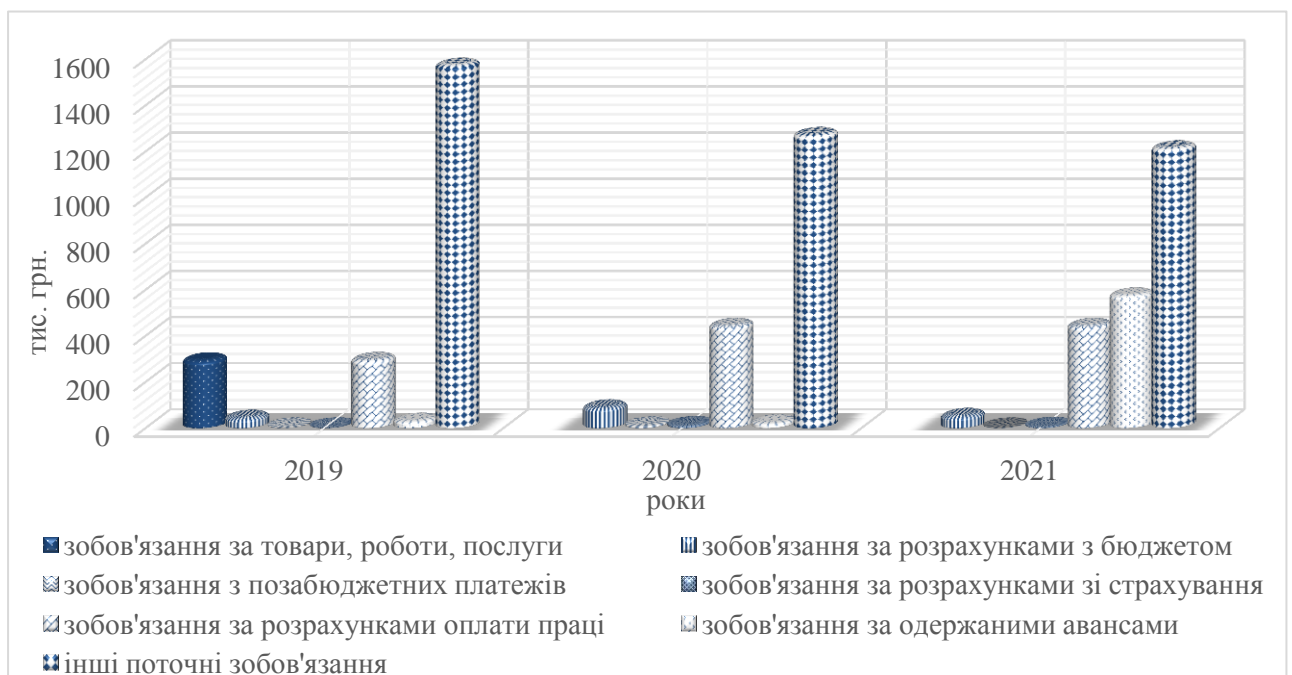

Рис. 2.5. Склад поточних зобов'язань ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

Важливим елементом оцінки вартості підприємства є визначення вартості капіталу, який є в його розпорядженні. Оскільки капітал містить декілька складових, то виникає необхідність визначення Weighted Average Cost of Capital – WACC. Середньозважена вартість капіталу являє собою суму вартостей всіх складових капіталу підприємства, зважених на їхню частку в структурі капіталу за балансовою або ринковою вартістю [31].

Формула визначення середньозваженої вартості капіталу має вигляд:

$$WACC = C_b \times \frac{E}{D + E} + C_d \times (1 - T) \times \frac{D}{D + E} \quad (2.1)$$

де C_b – вартість власного капіталу;

$E/(D + E)$ – частка власного капіталу в структурі джерел фінансування;

C_d – вартість позикового капіталу;

T – ставка податку на прибуток;

$D/(D + E)$ – частка позикового капіталу в структурі джерел фінансування.

Розрахуємо середньозважену вартість капіталу ПОГ «ДУВП УТОС».

За 2019 рік:

$$\begin{aligned} WACC &= 53,5\% \times \frac{10750}{2880 + 10750} + 21,1\% \times (1 - 0,18) \times \frac{2880}{2880 + 10750} = \\ &= 45,9\% \end{aligned}$$

За 2020 рік:

$$\begin{aligned} WACC &= 55,4\% \times \frac{11109}{5152 + 11109} + 31,7\% \times (1 - 0,18) \times \frac{5152}{5152 + 11109} = \\ &= 43\% \end{aligned}$$

За 2021 рік:

$$WACC = 59,6\% \times \frac{10690}{3533 + 10690} + 23,8\% \times (1 - 0,18) \times \frac{3533}{3533 + 10690} =$$

$$= 49,6\%$$

Проаналізувавши показник середньозваженої вартості капіталу, можна стверджувати, що у 2019 р. залучений капітал у розмірі 13630 тис. грн підприємство повинна забезпечити прибутковість 45,9% річних, тобто її розподілений прибуток має перевищити 6215 тис. грн.; у 2020 р. забезпечити прибутковість 43% (розмір залученого капіталу – 16261 тис. грн.), тобто розподілений прибуток повинен скласти 6992 тис. грн.; у 2021 р. забезпечення прибутковості має бути 49,6% при залученому капіталі 14223 тис. грн., розподілений прибуток має перевищити 7055 тис. грн.

2.3. Аналіз ефективності розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства

Актив балансу містить відомості про розміщення капіталу, наявного в розпорядженні підприємства, про вкладення його в конкретне майно і матеріальні цінності, про залишки вільної грошової готівки і т. д. Після складання порівняльного аналітичного балансу і проведення необхідних розрахунків можна отримати ряд найважливіших характеристик, що описують фінансово-майновий стан підприємства (табл. 2.4).

Виходячи з наведених даних таблиці 2.4, слід зазначити, що підприємство за 2019 рік діяльності розмістило фінансові ресурси на загальну суму 13630 тис. грн. У тому числі 7672 тис. грн., або 56,29% було вкладено необоротні активи, а 5958 тис. грн., або 43,71% в оборотні активи; витрати майбутніх періодів на кінець 2019 року склали – 12 тис. грн., або 0,09%.

У складі необоротних активів основні засоби склали 53,21% від загальної суми активів підприємства, натомість незавершені капітальні інвестиції всього 3,07% від загальної суми. За даний період підприємство не мало довгострокової дебіторської заборгованості.

Розглядаючи склад оборотних активів підприємство за 2019 рік, то запаси склали 33,89%, що є найбільшою часткою в оборотних активах; дебіторська заборгованість – 8,82%; грошові кошти – 0,85%.

Таблиця 2.4

Аналіз складу та структури майна ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Абсолютне відхилення		Темпи росту до 2019 р.,%	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	2020/2019	2021/2020	2020 р.	2021 р.
Необоротні активи:	7672	56,29	8438	51,89	7928	55,74	766	-510	109,98	103,34
Незавершені капітальні інвестиції	419	3,07	388	2,39	266	1,87	-31	-122	92,60	63,48
Основні засоби	7253	53,21	8050	49,5	7662	53,87	797	-388	110,99	105,64
Оборотні активи:	5958	43,71	7817	48,07	6289	44,22	1859	-1528	131,20	105,56
Запаси	4619	33,89	4881	30,02	5063	35,60	262	182	105,67	109,61
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	233	1,71	802	4,93	448	3,15	569	-354	344,21	192,27
Дебіторська заборгованість за розрахунками	600	4,4	765	4,7	504	3,54	165	-261	127,50	84,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	-	-	1	0,01	-	-	1	-1	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	312	2,29	437	2,69	3	0,02	125	-434	140,06	0,96
Інша поточна дебіторська заборгованість	57	0,42	36	0,22	48	0,34	-21	12	63,16	84,21
Гроші та їх еквіваленти	116	0,85	774	4,76	16	0,11	658	-758	667,24	13,79
Витрати майбутніх періодів	12	0,09	105	0,65	178	1,25	93	73	875,00	1483,33
Інші оборотні активи	9	0,07	16	0,1	29	0,20	7	13	177,78	322,22
Необоротні активи, утримувані для продаж, та групи вибуття	-	-	6	0,04	6	0,04	6	0	-	-
Баланс	13630	100	16261	100	14223	100	2631	-2038	119,30	104,35

За рік підприємство збільшило наявні фінансові ресурси на 2631 тис. грн., або на 19,30%, тобто у 2020 році вони склали 16261 тис. грн. Зміни відбулися за рахунок значного підвищення вартості необоротних активів та збільшення рівня запасів (оборотних активів). У 2020 році діяльності спостерігається збільшення вартості основних засобів на 10,99%, натомість їх збільшення призвело до зменшення їхньої частки до 48,07% в загальній структурі активів.

Негативним моментом є підвищення рівня дебіторської заборгованості до 2041 тис. грн., тобто на 839 тис. грн. Це відбулося за рахунок підвищення дебіторської заборгованості із внутрішніх розрахунків на 125 тис. грн. Частка дебіторської заборгованості за 2020 рік склала 12,55%, що більше за частку 2019 року. Позитивної оцінки заслуговує тенденція зростання рівня грошових коштів до 774 тис. грн.

Щодо загальної діяльності за 2021 рік, то спостерігається зниження загальної суми активів до 14223 тис. грн., або на 2038 тис. грн. по відношенню до 2020 року. Розглядаючи детальніше зміни, які відбулися за 2021 рік можна сказати, що зменшення вартість основних засобів до 7662 тис. грн., або на 388 тис. грн. відносно показника 2020 року, натомість відбулося збільшення їх питомої ваги до 53,87%.

Спостерігається також зменшення оборотних активів на 1528 тис. грн., тобто до 6289 тис. грн., що становить спад 19,55%. У складі оборотних активів найбільшу питому вагу займають запаси – 5063 тис. грн. проти показника базового року 4881 тис. грн. Позитивним є момент зниження рівня дебіторської заборгованості до 1003 тис. грн., тобто на 1038 тис. грн. і відповідно зменшення частки до 7,05% проти 12,55% 2020 року. Негативної оцінки заслуговує тенденція зниження рівня грошових коштів до 16 тис. грн., тобто за 2021 рік вони зменшилися на 97,93% порівняно з 2020 роком.

Стабільність фінансового стану підприємства можна охарактеризувати його діловою активністю, що залежить від широти ринків збуту, ділової репутації, рівня використання ресурсів і стабільністю економічного зростання. Для оцінки ділової активності розраховуються коефіцієнти: оборотності, строк

погашення заборгованостей та фондівддача.

Коефіцієнт оборотності активів характеризує ефективність використання підприємством всіх наявних ресурсів незалежно від джерел їх залучення та обчислюється за формулою (2.2):

$$K_{об.А} = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість активів}} \quad (2.2)$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обертання кредиторської заборгованості (КЗ) підприємства за період та розраховується за формулою (2.3):

$$K_{об.КЗ} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг}}{\text{Середньорічна вартість кредиторської заборгованості}} \quad (2.3)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує швидкість обертання дебіторської заборгованості (ДЗ) підприємства за період, та розраховується за формулою (2.4):

$$K_{об.ДЗ} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг}}{\text{Середньорічна вартість дебіторської заборгованості}} \quad (2.4)$$

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів (ТМЗ) підприємства і розраховується за наступною формулою (2.5):

$$K_{об.МЗ} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції, робіт, послуг}}{\text{Середньорічна вартість ТМЗ}} \quad (2.5)$$

Коефіцієнт фондівддачі показує ефективність використання основних засобів підприємства і розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів (ОЗ) (2.6):

$$K_{фондівддачі} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг}}{\text{Середньорічна вартість ОЗ}} \quad (2.6)$$

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу (ВК) підприємства і розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства (2.7):

$$K_{об.ВК} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг}}{\text{Середньорічна вартість ВК}} \quad (2.7)$$

Розрахунки коефіцієнтів представлено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз та оцінювання основних показників ділової активності

ПОГ «ДУВП УТОС» за період 2019–2021 рр.

Коефіцієнт	Період			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Коефіцієнт оборотності активів	1,45	1,42	1,59	-0,03	0,17	-2,07	11,97
Коефіцієнт оборотності КЗ	6,17	5,77	10,31	-0,4	4,54	-6,48	78,68
Коефіцієнт оборотності ДЗ	14,80	13,10	15,97	-1,7	2,87	-11,49	21,91
Строк погашення КЗ	58	62	35	4	-27	6,90	-43,55
Строк погашення ДЗ	24	27	23	3	-4	12,50	-14,81
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	3,24	3,32	3,86	0,08	0,54	2,47	16,27
Коефіцієнт фондівдачі	2,79	2,78	3,09	-0,01	0,31	-0,36	11,15
Коефіцієнт оборотності ВК	1,72	1,94	2,23	0,22	0,29	12,79	14,95

Таким чином, виходячи з показників табл. 2.5 коефіцієнт оборотності активів показав спад у 2020 році на 2,07%, що означало зменшення ефективності використання наявних у підприємства ресурсів. Це відбулося за рахунок інфляційного підвищення цін, що було спричинене спалахом пандемії COVID-19. Проте вже в 2021 році зріс на 11,97% (рис. 2.6).

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів у 2019-2021 рр. має тенденцію до зростання, що є позитивним явищем для компанії і свідчить про збільшення ефективності використання наявних у підприємства ресурсів. Проте збільшення собівартості продукції, а також вартості матеріальних запасів є

негативним для компанії оскільки збільшуються витрати і на створення продукції, і утримання запасів.

Коефіцієнт фондovіддачі за 3 роки показав більш-менш стабільну динаміку: за 2020 р. він знизився на 0,36%, а 2021 р. він зріс на 11,15%, що свідчить про більш ефективне використання виробничих потужностей ПОГ «ДУВП УТОС». Коефіцієнт оборотності власного капіталу (ВК) збільшився у 2020 році на 12,79% та на 14,95% у 2021 році.

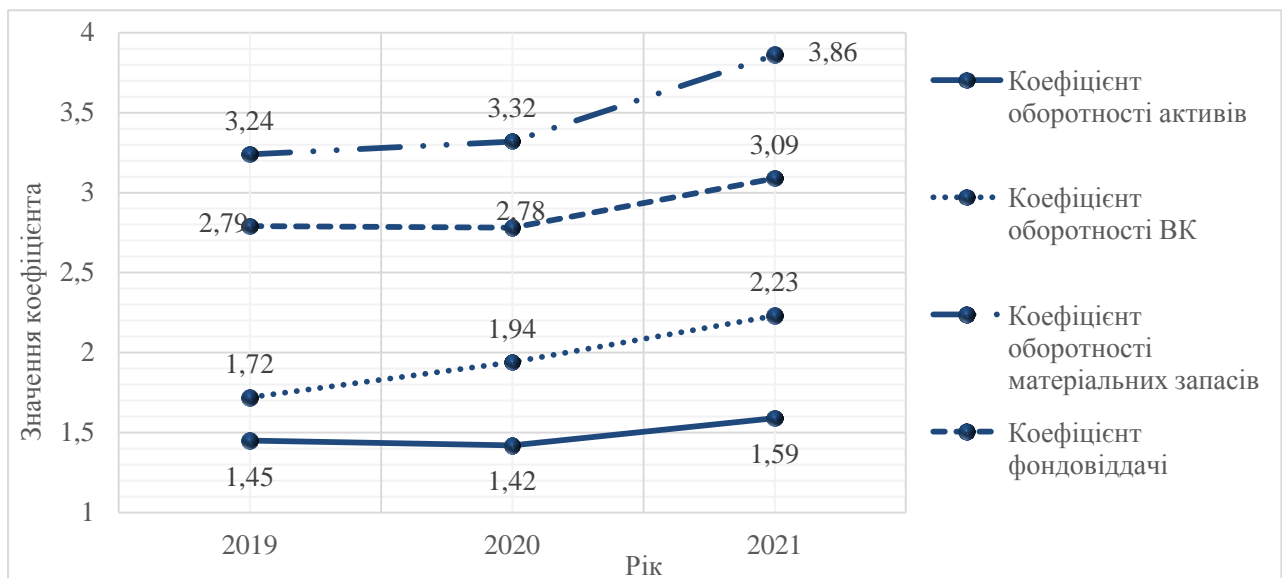

Рис. 2.6. Динаміка зміни коефіцієнту оборотності активів, матеріальних запасів, фондovіддачі та коефіцієнту оборотності власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» за період 2019–2021 рр.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості ПОГ «ДУВП УТОС» має позитивну тенденцію до зростання, так само як і коефіцієнт дебіторської заборгованості, це означає про збільшення швидкості обороту заборгованостей. При цьому варто відмітити, що швидкість обертання кредиторської заборгованості майже в 1,5–2 рази є нижчою за швидкість обертання дебіторської (рис. 2.7).

У 2020 році відбулося зростання строку погашення заборгованостей: 6,90% - кредиторської; 12,50% - дебіторської, що є не досить позитивним явищем для підприємства, оскільки термін погашення заборгованостей зростає. Натомість у 2021 році строк погашення значно зменшився на 43,55%

кредиторської заборгованості та на 14,81% дебіторської заборгованості. Однак, строк погашення кредиторської заборгованості перевищує 30 днів, а дебіторської майже становить 30 днів. Тому для ефективнішого грошового обігу доцільно удосконалити цінову політику послуг для клієнтів підприємства або встановити відсоток, який сплачуватимуть контрагенти у разі прострочення виплат по дебіторській заборгованості.

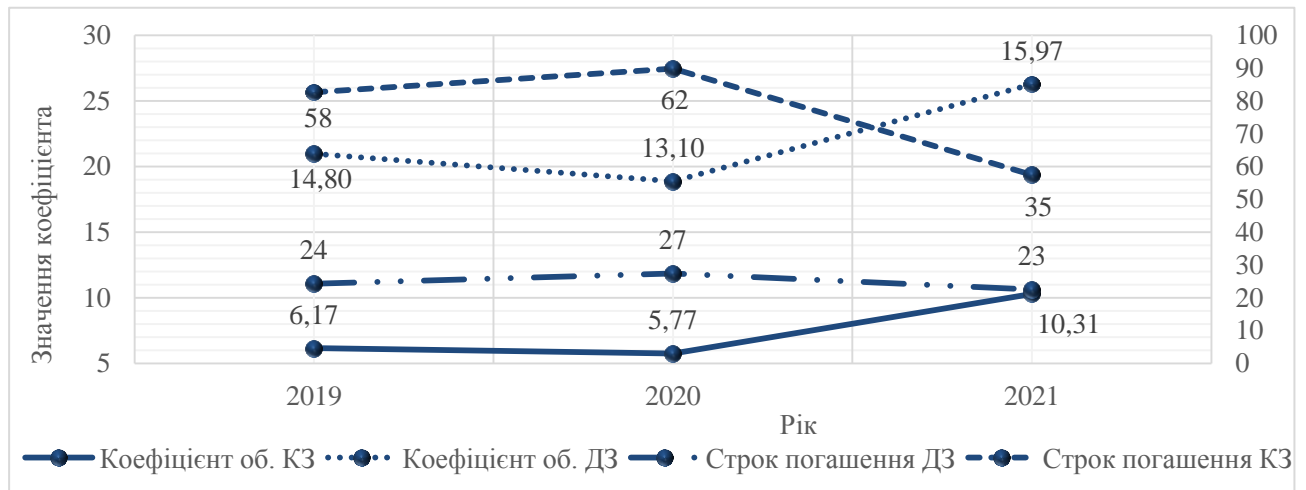

Рис. 2.7. Динаміка зміни строку погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей ПОГ «ДУВП УТОС» за період 2019–2021 рр.

Рентабельність – показник економічної ефективності виробництва на підприємствах, який комплексно відображає використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів. У загальному вигляді він розраховується як відношення прибутку до витрат, тобто є нормою прибутку.

Рентабельність показників наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз показників рентабельності ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019–2021 рр.

Коефіцієнт	Період			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Чистий прибуток	299	401	214	102	-187	34,11	-46,63
Середньорічна вартість ВК	10344	10929,5	10899,5	586	-30	5,66	-0,27
Середньорічна вартість А	12277,5	14945,5	15242	2668	297	21,73	1,98

Продовження табл. 2.6

Чистий дохід	17770	21241	24304	3471	3063	19,53	14,42
Собівартість реалізації послуг	12971	15786	19212	2815	3426	21,70	21,70
Рентабельність ВК	0,03	0,04	0,02	0,01	-0,02	33,33	-50,00
Рентабельність А	0,02	0,03	0,01	0,01	-0,02	50,00	-66,67
Рентабельність продажів	1,37	1,35	1,27	-0,02	-0,08	-1,46	-5,93

Динаміка зміни показників рентабельності ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019–2021 рр. представлена на рис. 2.8.

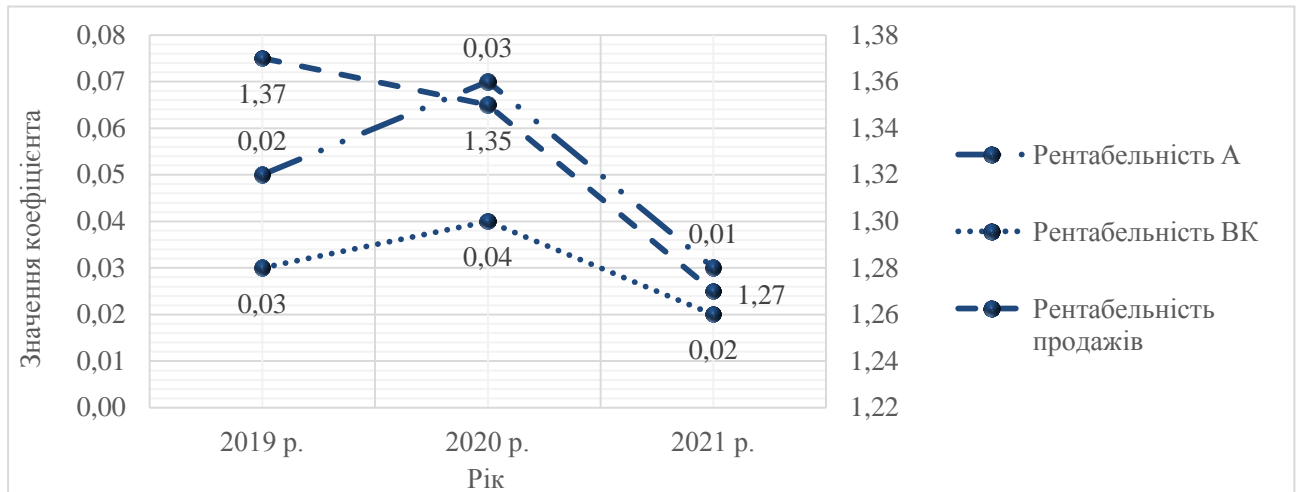

Рис. 2.8. Динаміка зміни коефіцієнтів рентабельності ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019–2021 рр.

Рентабельність активів характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом. Тобто в 2020 р., продемонструвавши зростання на 50% активи підприємства забезпечили рівень прибутку в 3%, дана тенденція змінилася у 2021 році – показник впав на 66,67% ($R=1\%$).

Згідно з рис. 2.8 можна легко простежити нестабільну динаміку рентабельності власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС». З ростом показника на 33,33% у 2020 році рентабельність власного капіталу становила 4% та 2% з темпом приросту в -50% у 2021 році, що є не дуже позитивною динамікою, оскільки коефіцієнт рентабельності власного капіталу характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство, тому найбільший інтерес представляє для наявних і потенційних власників й акціонерів й є одним з основних показників інвестиційної привабливості

підприємства, тому що його рівень показує верхню межу дивідендних виплат.

Рентабельність продажів продемонструвала спад протягом аналізованого періоду на 1,46% у 2020 р. порівняно з 2019 р., у 2021 році на 5,93%, порівняно з 2020 роком, що є негативною тенденцією для компанії «ДУВП УТОС».

Використаємо комплексний підхід і проведемо розрахунки за трьома варіантами моделей Дюпон.

Двохфакторна модель Дюпон

Спочатку модель являла собою вплив двох факторів на рентабельність активів (ROA) підприємства (за формулою 2.8).

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина активів}} \times \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка}} \times \frac{\text{Виручка}}{\text{Середня величина активів}} \quad (2.8)$$

$$ROA = ROS \times K_{oa}$$

де ROA (*Return On Assets*) – коефіцієнт рентабельності активів;
 ROS (*Return On Sales*) – коефіцієнт рентабельності продажів;
 K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів.

Двохфакторна модель показує взаємозв'язок між показником ефективності діяльності підприємства – її рентабельністю (ROA) і двома факторами: рентабельністю продажів і оборотністю активів. Таким чином, модель дозволяє оцінити внесок системи продажів підприємства і ступеня інтенсивності використання активів в формування рентабельності компанії.

Трьохфакторна модель Дюпон

Полягає у використанні коефіцієнта рентабельності власного капіталу (ROE, *Return On Equity*) як інтегрального показника ефективності діяльності підприємства і представлення її формули у вигляді трьох чинників. Так формула розрахунку рентабельності власного капіталу має наступний вигляд (2.9):

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \times \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка}} \times \frac{\text{Виручка}}{\text{Ср. вел. активів}} \times \frac{\text{Ср. вел. активів}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.9)$$

$$ROE = ROS \times K_{oa} \times LR$$

де ROE (*Return On Equity*) – рентабельність власного капіталу;
 ROS (*Return On Sales*) – рентабельність продажів;
 K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів;
 LR (*Leverage ratio*) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

Трьохфакторна модель Дюпон показує вплив на рентабельність підприємства операційної діяльності (продажу), інвестиційної та фінансової. Як ми бачимо, ефективність системи продажів підприємства безпосередньо визначає рентабельність власного капіталу і, отже, інвестиційну привабливість підприємства.

П'ятифакторна модель Дюпон

Один з варіантів моделі Дюпон її модифікація в п'ятифакторную формулу, яка має наступний вигляд (2.10):

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Прибуток до оподат.}} \times \frac{\text{Прибуток до оподат.}}{\text{Прибуток до оподат. і виплат \%}} \times \frac{\text{Прибуток до оподат. і виплат \%}}{\text{Виручка}} \times \frac{\text{Виручка}}{\text{Ср. вел. активів}} \times \frac{\text{Ср. вел. активів}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.10)$$

$$ROE = TB \times IB \times ROS \times K_{oa} \times LR$$

де TB (*Tax Burden*) – коефіцієнт податкового тягаря;
 IB (*Interest Burden*) – коефіцієнт процентного тягаря;
 ROS (*Return On Sales*) - рентабельність продажів підприємства;
 K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів;
 LR (*Leverage ratio*) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

Відмінність п'ятифакторної моделі від трифакторної полягає у декомпозиції коефіцієнта рентабельності продажів з метою визначення ступеня впливу сплачуваних відсотків та податків на рентабельність власного капіталу.

У табл. 2.7 представлена вихідна інформація для аналізу ефективності управління фінансово-господарською діяльністю ПОГ «ДУВП УТОС».

Таблиця 2.7

Результати аналізу ефективності управління фінансово-господарською діяльністю ПОГ «ДУВП УТОС» за основними показниками рентабельності, використовуючи модель Дюпон, 2019–2021 рр.

Коефіцієнт	Період			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Чистий прибуток	299	401	214	102	-187	34,11	-46,63
Середньорічна вартість А	12277,5	14945,5	15242	2668	297	21,73	1,98
Дохід від реалізації продукції	17770	21241	24304	3471	3063	19,53	14,42
Власний капітал	10750	11109	10690	359	-419	3,34	-3,77
Прибуток до оподаткування	302	411	218	109	-193	36,09	-46,96
Поточні зобов'язання	2880	4565	3533	1685	-1032	58,51	-22,61
ROA	0,02	0,03	0,01	0,01	-0,02	50,00	-66,67
LR	1,14	1,35	1,43	0,21	0,08	17,80	5,98
TB	0,99	0,98	0,98	-0,01	0,00	-1,45	0,61
IB	1	1	1	0,00	0,00	0,00	0,00
ROS	0,02	0,02	0,01	0,00	-0,01	12,20	-53,36
Коа	1,45	1,42	1,59	-0,03	0,17	-1,81	12,19
ROE 3	0,03	0,04	0,02	0,01	-0,02	29,78	-44,54
ROE 5	0,03	0,04	0,02	0,01	-0,02	27,89	-44,20

За даними аналізу фінансового стану підприємства за моделлю Дюпон можна сказати, що ПОГ «ДУВП УТОС» є більш-менш рентабельним впродовж досліджуваного періоду.

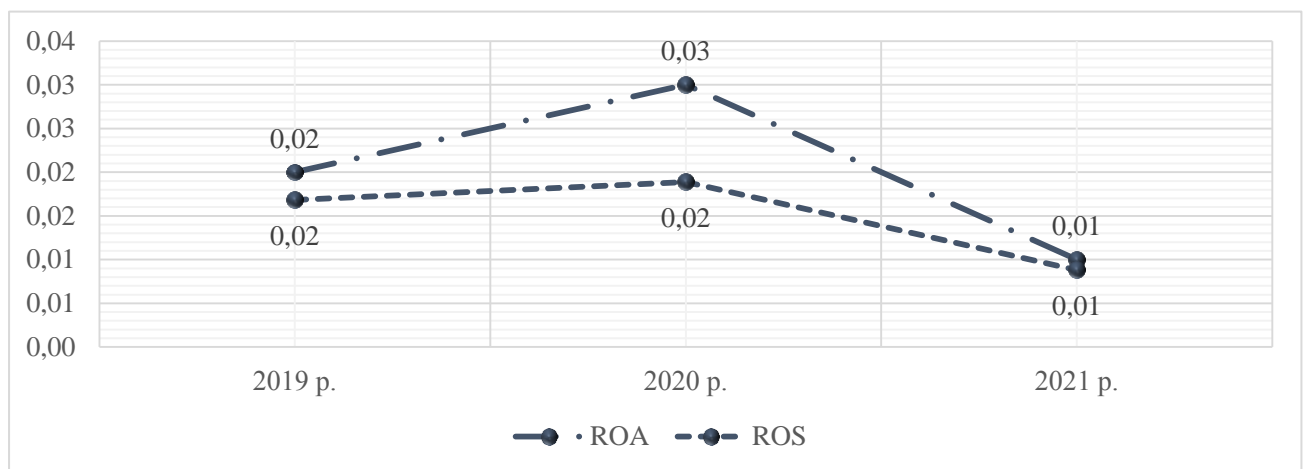

Рис. 2.9. Динаміка зміни рентабельності активів та рентабельності продажів
ПОГ «ДУВП УТОС», 2019–2021 рр.

Рентабельність активів (ROA) має нестабільну динаміку (рис. 2.9), у 2020 р. відбувається зростання на 50%, а у 2021 р. відбувся спад на 66,67%. Це означає, що вкладені підприємством кошти в активи приносять нестабільні доходи.

Рентабельність продажів (ROS) має дзеркальну з рентабельністю активів динаміку: ріст у 2020 році на 12,20% та спад на 53,36% у 2021 році відповідно. Можна стверджувати, що рентабельність продажів зменшилася за останній рік за рахунок того, що темп виручки зростав повільніше ніж темп витрат. Це не дуже позитивна тенденція розвитку компанії.

Лeverидж (LR) демонструє зростаючу динаміку в 2020 р. на 17,80%, а у 2021 р. на 5,98 %. Це можна пов'язати з тим, що власний капітал зростає набагато повільніше, ніж активи ПОГ «ДУВП УТОС»: активи майже на 21,73% у 2020 р. та на 1,98% у 2021 р., а власний капітал лише 3,34% та -3,77% за аналогічний період. Зростання такими темпами власного капіталу не створює передумови для інвестування підприємством коштів у розробки нових проєктів та розширення асортименту послуг, що є надзвичайно актуальним в сучасних умовах ринку. Динаміку коефіцієнта можна простежити на рис. 2.10.

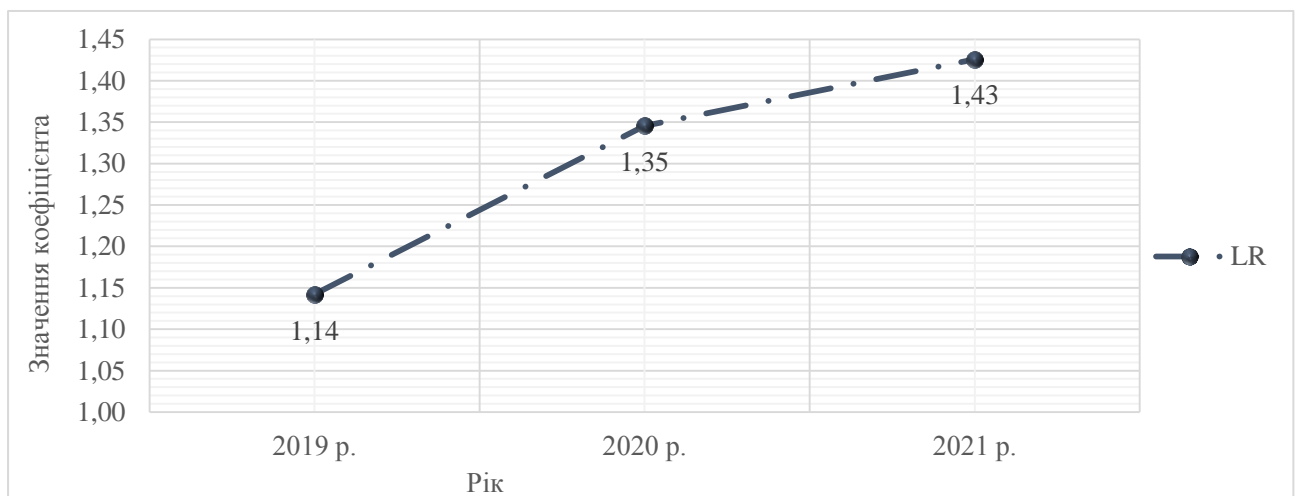

Рис. 2.10. Динаміка зміни фінансового важеля ПОГ «ДУВП УТОС»
за період 2019–2021 рр.

Коефіцієнт податкового тягара дорівнює одиниці, що пов'язано з тим, що прибуток до оподаткування дорівнює прибутку до оподаткування та виплат.

Коефіцієнт оборотності активів зменшується на 1,89% у 2020 р. та зростає на 12,19% у 2021 р. За 2020 р. на одиницю активів припадало 1420 грн. чистого доходу від реалізації продукції, у 2021 році ця сума становила 1590 грн.

Модель Дюпон здатна показати потенційний рівень привабливості компанії для інвесторів. Зокрема за рахунок значень рентабельності капіталу. За трьохфакторною моделлю Дюпон (рис. 2.11) у 2020 році порівняно з 2019 він зріс на 29,78%, а у 2021 році порівняно з 2019 впав на 28,03%. Це свідчить про те, що підприємство не зможе вийти на новий рівень і не має значного потенціалу для інвесторів. За п'ятифакторною моделлю рентабельність капіталу компанії «ДУВП УТОС» має таку ж саму динаміку, що і за трьохфакторною моделлю. Це говорить про те, що підприємство не досить ефективно розвивається протягом трьох останніх років та має незначний потенціал розвитку, є не зовсім привабливим для інвесторів.

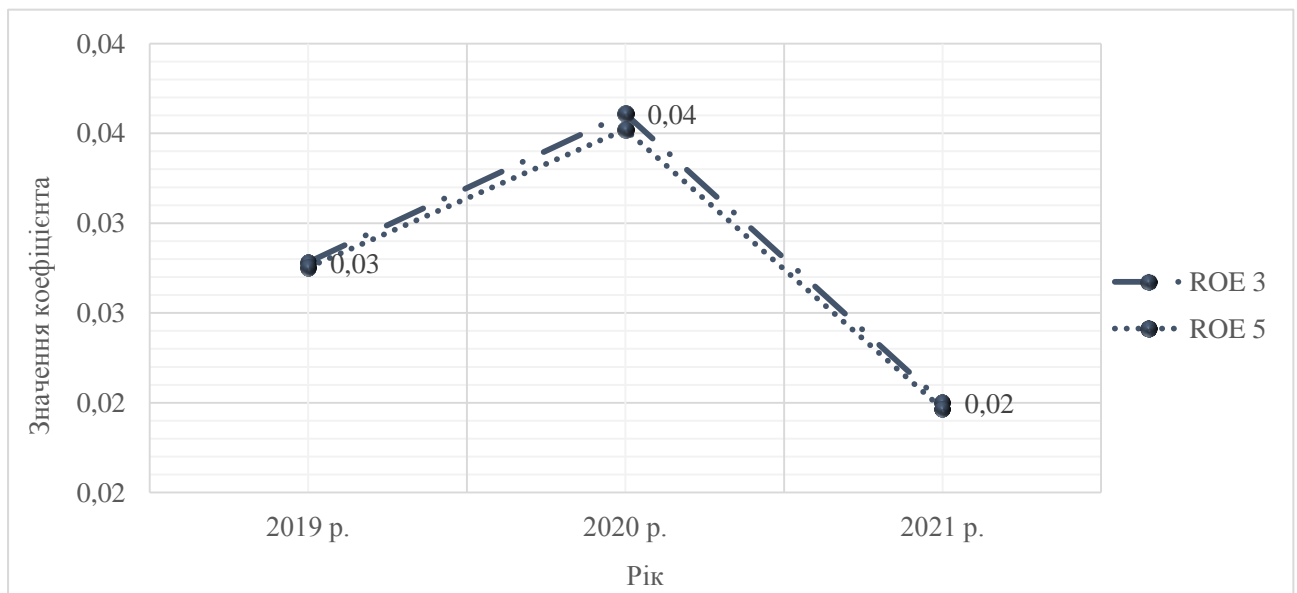

Рис. 2.11. Динаміка зміни рентабельності власного капіталу за трьох- і п'ятифакторною моделлю Дюпон підприємства ПОГ «ДУВП УТОС» за період 2019–2021 рр.

За допомогою моделі Дюпон встановлено, що потенційна привабливість ПОГ «ДУВП УТОС» для інвесторів є середньою. Підприємство має значні переваги та водночас недоліки. Отже, підприємству потрібно провести ряд заходів для зміцнення позицій на ринку послуг в Україні.

2.4. Вплив якості фінансових ресурсів підприємства на фінансову стійкість й платоспроможність підприємства

Для визначення ефективності розміщення і використання фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» використаємо ряд абсолютних та відносних показників.

Аналіз розпочнемо з вивчення рівня ліквідності та платоспроможності підприємства, оскільки в балансі є інформація, з одного боку, про всі фінансові зобов'язання (з виділенням довготермінових і поточних), а з іншого – про склад активів підприємства, які забезпечують (або не забезпечують) можливості повернення боргів.

Ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти, а платоспроможність виявляє здатність підприємства розраховуватися за власними поточними зобов'язаннями лише наявними на підприємстві грошовими коштами та їх еквівалентами. Тобто поняття ліквідності є ширшим, ніж поняття платоспроможності підприємства.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо сума поточних активів (грошових коштів, виробничих запасів, дебіторської заборгованості) більша або рівна його зовнішнім поточним зобов'язанням (заборгованості).

Про неплатоспроможність підприємства можуть свідчити відсутність грошей на розрахункових рахунках, наявність вчасно не погашеної заборгованості, порушення строків оплати праці.

Залежно від ступеня ліквідності активи підприємства розділяються на такі групи:

A1 – високоліквідні – «грошові кошти і поточні фінансові інвестиції»;

A2 – швидколіквідні – уся дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів;

A3 – повільноліквідні – запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів;

A4 – важколіквідні необоротні активи та необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Пасиви балансу групуються за терміновістю їхньої оплати:

П1 – найбільш термінові – поточна кредиторська заборгованість;

П2 – короткострокові – короткострокові кредити банків;

П3 – довгострокові – довгострокові зобов'язання і забезпечення;

П4 – постійні – зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу та зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття.

Розглянемо показники ліквідності та платоспроможності ПОГ «ДУВП УТОС» на основі даних фінансової звітності за період 2019-2021 рр. (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Групування активів і пасивів балансу ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.,

тис. грн.

Група	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення до 2019 р. (+,-)		Відносне відхилення до 2019 року (%)	
					2020 р.	2021 р.	2020 р.	2021 р.
A ₁	Високоліквідні	116	774	16	658	-100	567,24	-86,21
A ₂	Швидколіквідні	1202	2041	1312	839	110	69,80	9,15
A ₃	Повільноліквідні	4640	5002	5270	362	630	7,80	13,58
A ₄	Важколіквідні	5958	7817	6289	1859	331	31,20	5,56
П ₁	Найбільш термінові	2882	2812	2947	-70	65	-2,43	2,26
П ₂	Короткострокові	-	1763	587	1763	587	-	-
П ₃	Довгострокові	-	587	-	587	-	-	-
П ₄	Постійні	10750	11109	10698	359	-52	3,34	-0,48

Дані розрахунків таблиці 2.8 свідчать, що протягом аналізованого періоду відбувається зміна показників по відношенню до базового 2019 року діяльності підприємства.

Зокрема, високоліквідні активи зросли за 2020 рік на 658 тис. грн., проте у 2021 році вони зменшилися на 100 тис. грн., що є негативною динамікою для підприємства.

Швидколіквідні активи мають тенденцію до збільшення за 2020 рік на 839 тис. грн. та за 2021 рік – на 110 тис. грн.

Повільноліквідні активи – виробничі запаси та незавершене виробництво, мали збільшення за 2020 рік на 362 тис. грн., за 2021 рік – на 630 тис. грн. по відношенню до базового року.

Негативним моментом є підвищення вартості важколіквідних активів, а саме: за 2020 рік на 1859 тис. грн.; за 2021 рік на 331 тис. грн.

На рис. 2.12 зображено динаміку активів за ступенем ліквідності підприємства за 2019-2021 роки.

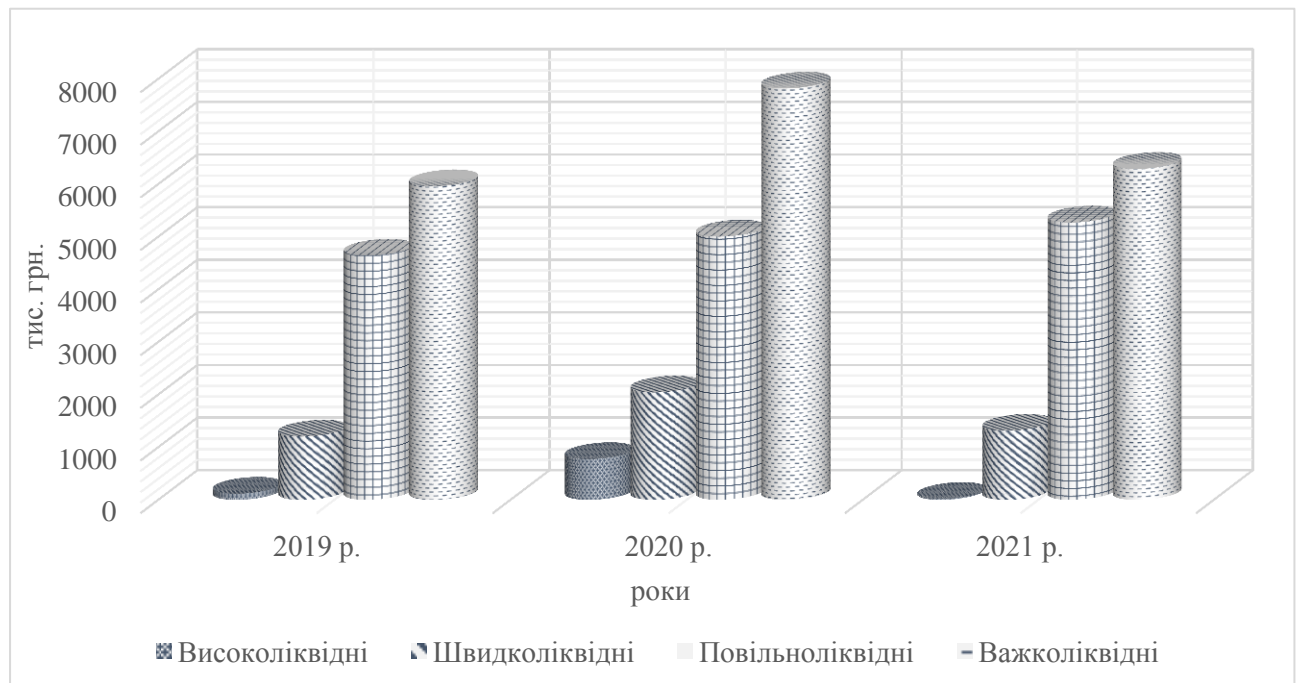

Рис. 2.12. Динаміка активів за ступенем ліквідності ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

Щодо характеристика зобов'язань, то негативним моментом є збільшення найбільш термінових зобов'язань у 2021 р. відповідно на 65 тис. грн.

Короткострокові зобов'язання за 2019 р. підприємство не мало, у 2020 р. вони склали 1763 тис. грн., а у 2021 р. вони знизилися до 587 тис. грн.

Довгострокові зобов'язання з'явилися у підприємства лише у 2020 році і склали 587 тис. грн.

Постійні пасиви мали у 2020 р. тенденцію до збільшення відповідно на 359 тис грн., а у 2021 році вони знизилися на 52 тис. грн. порівняно з 2019 роком.

На рисунку 2.13 зображено динаміку пасивів за терміновістю оплати підприємства за 2019-2021 рік.

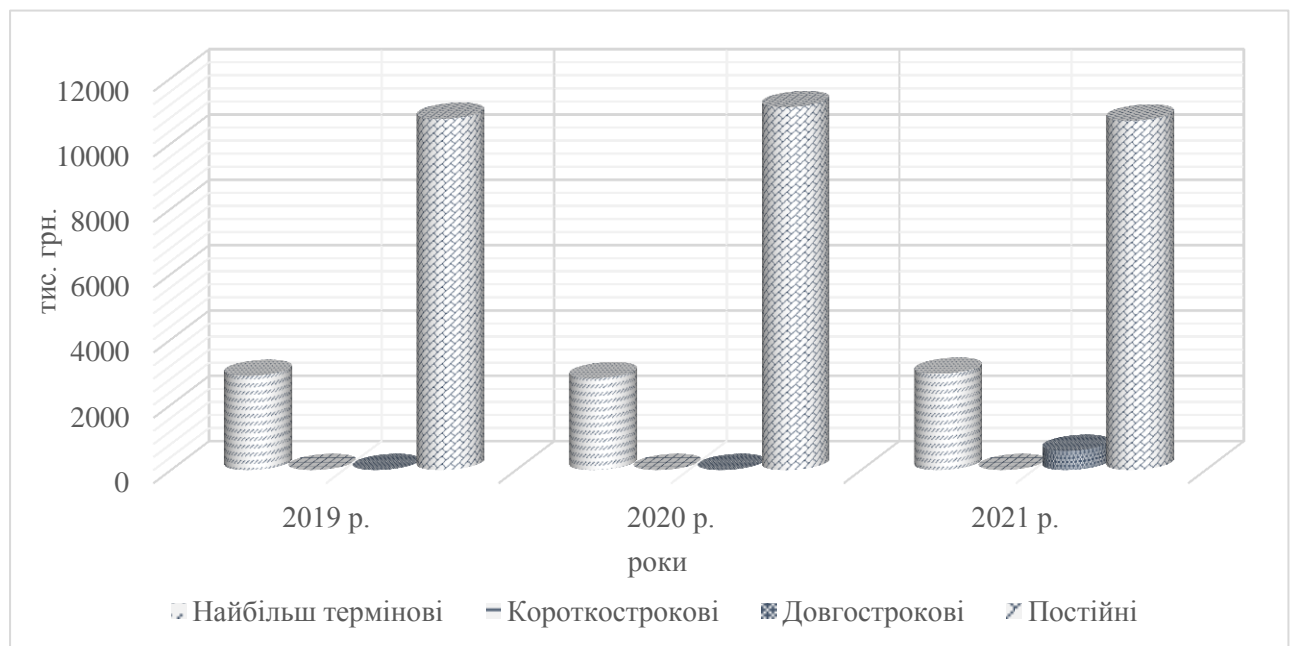

Рис. 2.13. Динаміка пасивів за терміновістю оплати ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

Для визначення ліквідності балансу підприємства необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань. Баланс буде вважатися ліквідним за умови дотримання таких співвідношень між групами активів і зобов'язань (2.11):

$$\begin{aligned}
 A_1 &\geq P_1 \\
 A_2 &\geq P_2 \\
 A_3 &\geq P_3 \\
 A_4 &\leq P_4
 \end{aligned}
 \tag{2.11}$$

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання нерівність, що засвідчує наявність у підприємства власних оборотних коштів для забезпечення його фінансової стійкості.

За даними ПОГ «ДУВП УТОС» на кінець 2019 року:

$$\begin{aligned}
 A_1 &= 116 \leq P_1 = 2882 \text{ тис. грн.} \\
 A_2 &= 1202 \geq P_2 = 0 \text{ тис. грн.} \\
 A_3 &= 4640 \geq P_3 = 0 \text{ тис. грн.} \\
 A_4 &= 5958 \leq P_4 = 10750 \text{ тис. грн.}
 \end{aligned}$$

На кінець 2020 року:

$$\begin{aligned}
 A_1 &= 774 \leq P_1 = 2812 \text{ тис. грн.} \\
 A_2 &= 2041 \geq P_2 = 1763 \text{ тис. грн.} \\
 A_3 &= 5002 \geq P_3 = 587 \text{ тис. грн.} \\
 A_4 &= 7817 \leq P_4 = 11109 \text{ тис. грн.}
 \end{aligned}$$

На кінець 2021 року:

$$\begin{aligned}
 A_1 &= 16 \leq P_1 = 2947 \text{ тис. грн.} \\
 A_2 &= 1312 \geq P_2 = 587 \text{ тис. грн.} \\
 A_3 &= 5270 \geq P_3 = 0 \text{ тис. грн.} \\
 A_4 &= 6289 \leq P_4 = 10698 \text{ тис. грн.}
 \end{aligned}$$

З огляду на вищезазначені розрахунки, можна зробити висновок, що протягом 2019-2021 років ліквідність балансу ПОГ «ДУВП УТОС» не є повністю абсолютною. Це свідчить про деяку недостатність у підприємства власних оборотних засобів, що забезпечує його фінансову стійкість.

Ліквідність підприємства визначається і за допомогою низки фінансових коефіцієнтів:

1) коефіцієнт абсолютної ліквідності допомагає визначити частку короткострокових зобов'язань, які підприємство може погасити найближчим часом, не очікуючи реалізації інших активів та оплати дебіторської заборгованості. Нормативне його значення більше 0,2. Визначається як відношення абсолютно ліквідних активів до поточних зобов'язань (2.12):

$$K_{ал} = \frac{A_1}{П_1 + П_2} \quad (2.12)$$

2) коефіцієнт покриття чи поточної ліквідності розраховується як відношення всіх оборотних засобів (не виключаючи витрати майбутніх періодів) до суми термінових зобов'язань (сума кредиторської заборгованості й короткострокових кредитів) (2.13):

$$K_{пл} = \frac{ОА}{П_1 + П_2} \quad (2.13)$$

де $ОА$ – сума оборотних активів, тис. грн.

Нормальне обмеження — $K_{пл} \geq 1$. Коефіцієнт показує, наскільки поточні активи покривають короткострокові зобов'язання.

3) коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як відношення різниці оборотних активів і запасів підприємства до суми поточних зобов'язань (2.14):

$$K_{шл} = \frac{ОА - З}{ПЗ} \quad (2.14)$$

де $З$ – запаси підприємства, тис. грн;

$ПЗ$ – поточні зобов'язання підприємства, тис. грн.

Оптимальне значення показника - $K_{шл} \geq 0,5$. Коефіцієнт показує здатність підприємства вчасно погашати свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів.

Після вищенаведених показників ліквідності та платоспроможності підприємства представимо в таблиці 2.9 результати, щоб проаналізувати зміни, які відбулися протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.9

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності ПОГ «ДУВП УТОС»

Коефіцієнт	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення (+,-)		Відносне відхилення (%)	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, грн.	0,04	0,17	0,01	0,13	-0,16	325,00	-94,12

Продовження табл. 2.9

Коефіцієнт поточної ліквідності, грн.	2,07	1,71	1,78	-0,36	0,07	-17,39	4,09
Коефіцієнт швидкої ліквідності, грн.	0,46	0,64	0,35	0,18	-0,29	39,13	-45,31

На рисунку 2.14 зобразимо динаміку показників ліквідності ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

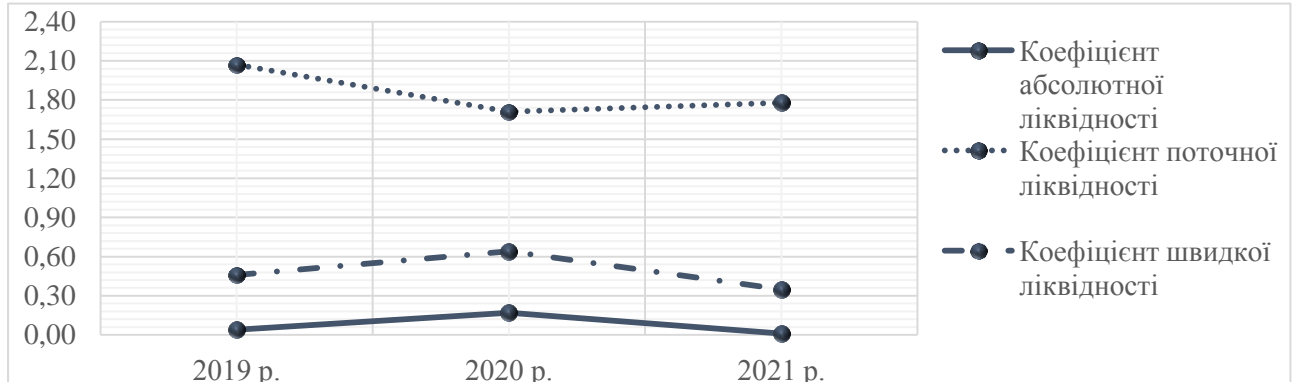

Рис. 2.14. Динаміка показників ліквідності ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за аналізований період має досить цікаву динаміку. Так як його оптимальне значення більше 0,2, то можна стверджувати, що у 2020 р. значення показника є задовільним. За 2019 р. та 2021 р. значення показника є нижче оптимального значення, це може свідчити про банкрутство підприємства, але на практиці не можна робити таких

висновків, адже можливо, що усі кредитори різко виставили свої зобов'язання перед підприємством.

Протягом аналізованого періоду спостерігаємо високий рівень поточної ліквідності, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства. Та за 2020 р. відбулося зниження ліквідності до 1,71. Це свідчить про те, що підприємство має високий фінансовий ризик.

Отримані дані показують, що в 2019 та 2020 рр. коефіцієнт швидкої ліквідності знаходився в межах нормативного значення, і на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 0,46 і 0,64 гривні високоліквідних оборотних активів. У 2021 році ситуація змінилася, і досліджуваний показник ПОГ «ДУВП УТОС» знаходився нижче нормативного значення. Це означає, що в компанії були проблеми з платоспроможністю.

Аналіз показників ліквідності необхідний не лише для керівників підприємства, але й для інших користувачів інформації: коефіцієнт абсолютної ліквідності – для постачальників сировини і матеріалів; коефіцієнт швидкої ліквідності – для банків; коефіцієнт поточної ліквідності – для покупців і власників акцій підприємства. Отже, аналіз показників ліквідності свідчить, що для погашення боргів протягом року у підприємства не достатньо обігових коштів. Лише мобілізувавши всі оборотні засоби на звітну дату, підприємство зможе покрити повністю свої платіжні зобов'язання. Для негайної ж ліквідації короткострокової заборгованості у підприємства не вистачить коштів.

Фінансова стійкість – це одна з важливих характеристик оцінки фінансового стану підприємства за якою визначається ефективність фінансового управління підприємством. Фінансово стійким вважається таке підприємство, яке за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи, а також дебіторську та кредиторську заборгованість і розраховується за своїми зобов'язаннями в зазначений термін [32]. В цілому фінансова стійкість підприємства визначає його конкурентні позиції на відповідному ринку, створює необхідні умови для інвестиційної діяльності та розвитку бізнесу на основі інновацій. При цьому варто враховувати дію внутрішніх та зовнішніх

чинників, які здійснюють безпосередній та непрямий вплив на фінансову стійкість підприємства. Зовнішні чинники, які необхідно враховувати для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства включають макроекономічні, галузеві, правові та інші групи чинників, на які підприємство не має можливості впливати. На внутрішні чинники, які забезпечують фінансову стійкість, підприємство може вплинути, до них належать, наприклад, організаційна структура та структура управління, характер інвестиційної політики, ступінь поширеності інновацій, рівень підготовки персоналу, рівень розвитку та тип організаційної культури підприємства. Основні показники, що потрібні для оцінки фінансової стійкості, наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Показники оцінки фінансової стійкості

Коефіцієнт	Характеристика	Методика розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	Показує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх позик. Є відношенням власних коштів до підсумку балансу	p.1495 / p.1900	>0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	Показник є оберненим до попереднього. Його зростання спричиняє збільшення позичених коштів	p.1900 / p.1495	<2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Демонструє, яка частина власного капіталу задіяна для фінансування діяльності підприємства	(p.1495 – p.1095 – p.1200) / p.1495	>0,4
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Показує, наскільки підприємство забезпечене ресурсами для здійснення незалежної фінансової діяльності	(p.1495 – p.1095 – p.1200) / p.1195	>0,1
Коефіцієнт фінансового ризику	Розраховується як співвідношення залучених засобів і власного капіталу	(p.1595 + p.1695 + p.1700) / p.1495	<0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	Показує, скільки гривень власного капіталу припадає на 1 грн залученого	(p.1495) / (p.1595 + p.1695)	>1
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Демонструє, яку частину основних засобів фінансують зовнішні інвестори	p.1595 / p.1095	-
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Дає змогу проаналізувати, яку частку займають довгострокові зобов'язання у всіх залучених коштах	p.1595 / (p.1495 + p.1595)	0,4-0,5
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Показує загальний відсоток власного капіталу щодо капіталізованих джерел	p.1495 / (p.1495 + p.1595)	0,6-0,5
Коефіцієнт поточних зобов'язань	Показує, скільки у загальній сумі зобов'язань є поточних	p.1695 / (p.1695 + p.1595)	>0,5
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	Дає змогу побачити рівень забезпеченості необоротних активів власними коштами	p.1095 / p.1495	>0,5
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Показує, скільки у загальній сумі джерел зобов'язань є довгострокових	p.1595 / (p.1695 + p.1595)	<0,2

Проведемо оцінку фінансового стану ПОГ «ДУВП УТОС» розрахувавши наведені показники, які представлені у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Оцінка фінансового стану підприємства

Показники	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення 2021-2019	Відносне відхилення 2021-2019
Коефіцієнт автономії	0,79	0,68	0,75	-0,04	-5,06
Коефіцієнт фінансової залежності	1,27	1,46	1,33	0,06	4,72
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,29	0,24	0,26	-0,03	-10,34
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,52	0,34	0,44	-0,08	-15,38
Коефіцієнт фінансового ризику	0,27	0,46	0,33	0,06	22,22
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,73	2,16	3,03	-0,71	-18,77
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	-	0,07	-	-	-
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-	0,05	-	-	-
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	1,00	0,95	1,00	0,00	0,00
Коефіцієнт поточних зобов'язань	1,00	0,89	1,00	0,00	0,00
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	0,71	0,76	0,74	0,03	4,23
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	-	0,11	-	-	-

Коефіцієнт автономії за період 2019 - 2021 рр. знаходиться у межах оптимального значення. З 2019 р. до 2020 р. даний показник впав на 0,11. За весь період показник скоротився на 0,04. Значення коефіцієнта фінансової автономії (незалежності) є досить високим, що говорить про високу стійкість компанії на ринку та низький рівень ризику. Показник у 2021 р. становив 0,75, а це означає, що підприємство не залежить від позикових коштів і здатне профінансувати за рахунок власних коштів 75% активів.

Коефіцієнт фінансової залежності, так само як і коефіцієнт автономії, немає постійної динаміки. Даний коефіцієнт за період 2019 - 2021 рр. не виходить за межі оптимального значення. За період 2019 - 2020 рр. коефіцієнт зріс на 0,20, а у 2021 р. впав до 1,33. За період 2019 - 2021 рр. коефіцієнт фінансової залежності зріс на 0,06. Зростання цього показника в динаміці

означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової незалежності.

Динаміку зміни коефіцієнту автономії та залежності ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр. зображено на рис. 2.15.

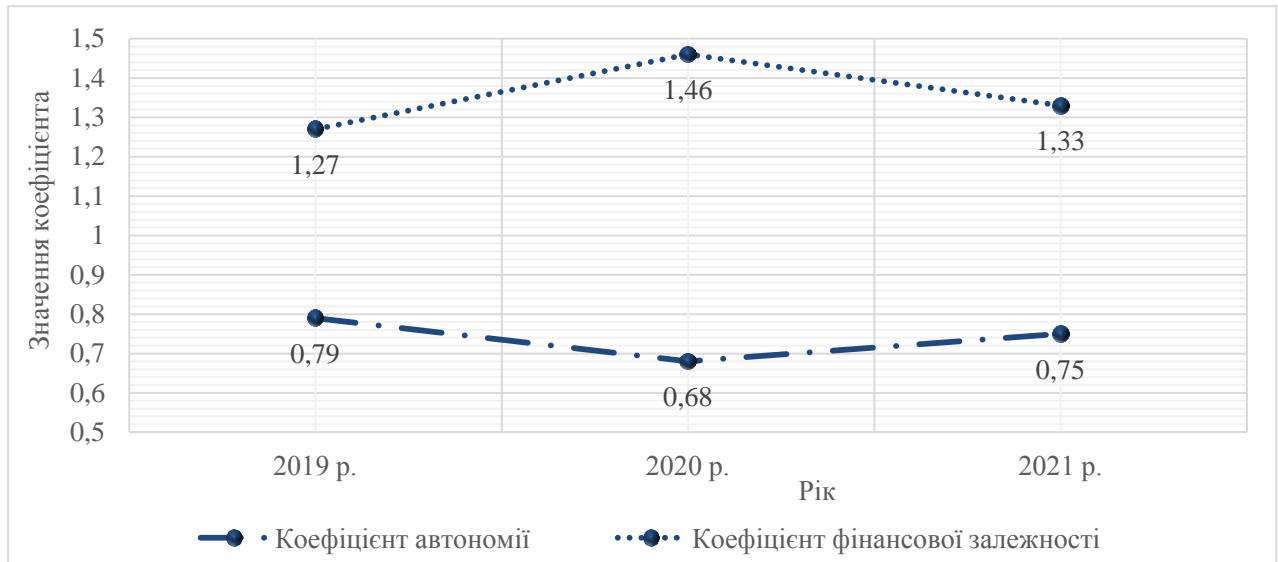

Рис. 2.15. Динаміка зміни коефіцієнту автономії та залежності ПОГ «ДУВП УТОС», 2019-2021 рр.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу за аналізований період не досягає мінімально оптимального значення за межі оптимального значення та вказує яка частина власного капіталу направлена на фінансування поточної діяльності підприємства. За період 2019 - 2021 рр. цей коефіцієнт характеризується спадною динамікою. Найбільша частина власного капіталу для фінансування поточної діяльності була спрямована підприємством у 2019 р., а найменша у 2020 р.

Коефіцієнт фінансового ризику показує кількість позикових коштів, залучених підприємством на 1 гривню вкладених в активи власних коштів. Чим вище його значення, тим вищий ризик вкладання капіталу в підприємство. Нормальним вважається співвідношення 1:2, за якого одна третина загального фінансування сформована за рахунок позикових коштів. Саме тому зменшення цього значення з 0,46 у 2020 році до 0,33 у 2021 році можна вважати позитивним моментом.

Коефіцієнт фінансової стійкості за даний період знаходиться у межах оптимального значення. Розрахунок цього показника говорить, про те що у 2019 р. на 1 грн. власного капіталу припадає 3,73 грн. залученого капіталу, у 2020 р. на 1 грн. власного – 2,16 грн. залученого капіталу, у 2021 р. – 3,03 грн. залученого капіталу на 1 грн. власного. Найбільша сума залученого капіталу, яка припадає на 1 грн. власного у 2019 р., а найменша у 2020 р. Отже, найбільш фінансово стійким підприємство було у 2019 р.

Динаміку зміни коефіцієнту фінансової стійкості та фінансового ризику ПОГ «ДУВП УТОС» зображено на рис. 2.16.

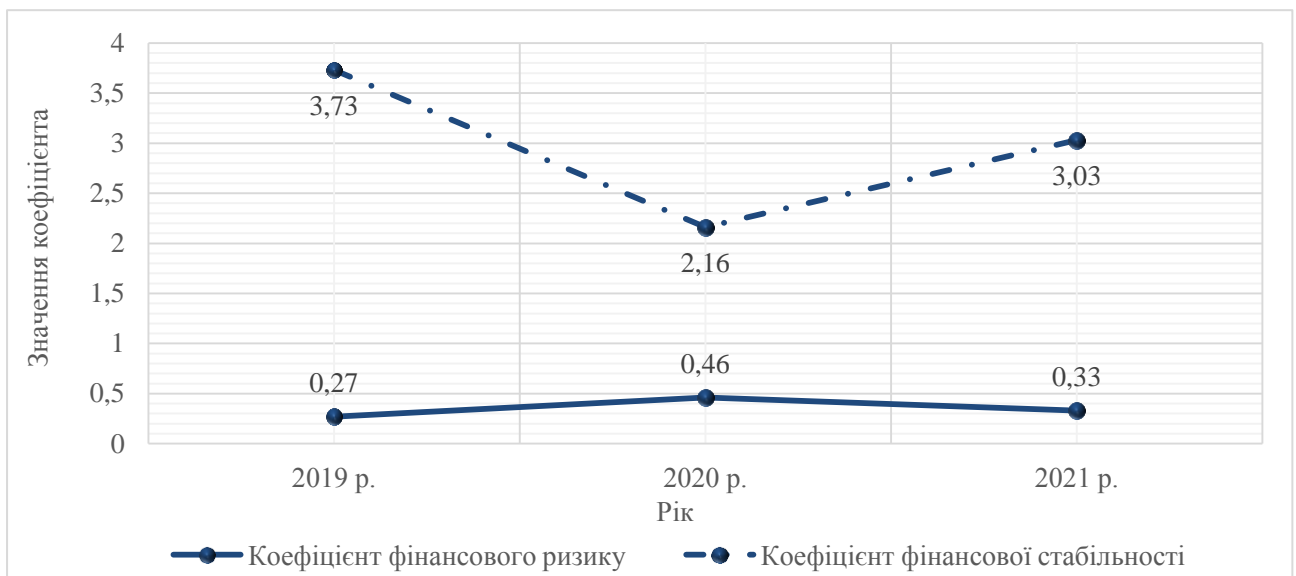

Рис. 2.16. Динаміка зміни коефіцієнту фінансової стійкості та фінансового ризику ПОГ «ДУВП УТОС», 2019-2021 рр.

Дуже важливим для визначення фінансової стійкості підприємства є саме вид джерел фінансування матеріальних оборотних коштів (запасів). Для їх характеристики можна використовувати трикомпонентний показник.

Для того щоб охарактеризувати ступінь забезпеченості запасів та витрат підприємства, треба визначити, з яких джерел вони формуються.

Види джерел та способи їх розрахунків:

1. Власні оборотні кошти (ВОК) (2.15):

$$\text{ВОК} = \text{р. 1495} - \text{р. 1095} - \text{р. 1200} \quad (2.15)$$

2. Власні оборотні кошти і довгострокові позикові джерела формування запасів (ВДК) (2.16):

$$\text{ВДК} = \text{р. 1495} - \text{р. 1095} - \text{р. 1200} + \text{р. 1595} \quad (2.16)$$

3. Загальна величина основних джерел формування запасів (ОДК) (2.17):

$$\text{ОДК} = \text{р. 1495} + \text{р. 1595} + \text{р. 1600} - \text{р. 1095} - \text{р. 1200} \quad (2.17)$$

Цим показникам відповідає ще три показники забезпеченості запасів джерелами формування засобів:

1. Надлишок або нестача власних оборотних коштів (2.18):

$$\pm \Phi_{\text{ВЛ}} = \text{ВОК} - \text{З} \quad (2.18)$$

де З – запаси.

2. Надлишок або нестача власних оборотних коштів і довгострокових позикових джерел формування запасів (2.19):

$$\pm \Phi_{\text{T}} = \text{ВДК} - \text{З} \quad (2.19)$$

3. Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів (2.20):

$$\pm \Phi_{\text{O}} = \text{ОДК} - \text{З} \quad (2.20)$$

Після цього можна визначити трикомпонентний показник типу фінансової стійкості підприємства (2.21):

$$S(\Phi) = \begin{cases} 1, \text{ якщо } \Phi > 0 \\ 0, \text{ якщо } \Phi < 0 \end{cases} \quad (2.21)$$

Провівши аналіз, підприємство можна віднести до одного з чотирьох виділених типів фінансової стійкості компанії представленої на рис. 2.17.

Рис. 2.17. Типи фінансової стійкості

Розрахунки з приводу оцінки фінансової стійкості ПОГ «ДУВП УТОС» за даним методом наведено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Оцінка фінансової стійкості ПОГ «УВП УТОС»
за трикомпонентним показником**

Показник	2018	2019	2020
1) Власні оборотні кошти	3078	2665	2756
2) Власні оборотні кошти і довгострокові позикові джерела формування запасів	3078	3252	2756
3) Загальна величина основних джерел формування запасів	3078	3252	2756
4) Надлишок або нестача власних оборотних коштів	-1541	-2216	-2307

Продовження табл. 2.12

5) Надлишок або нестача власних оборотних коштів і довгострокових позикових джерел формування запасів	-1541	-1629	-2307
6) Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів	-1541	-1629	-2307
Показники типу фінансової стійкості			
Тримірний показник	0,0,0	0,0,0	0,0,0
Тип стійкості	Кризовий	Кризовий	Кризовий

Після проведення дослідження можна сказати, що ПОГ «ДУВП УТОС» за аналізований період 2019-2021 рр. виходячи з показників фінансової стійкості підприємство знаходилося на межі банкрутства. Спричинене це було за рахунок прострочення кредиторської та дебіторської заборгованостей, на які безпосередньо вплинули військовий конфлікт на Сході України та пандемія COVID-19. Проте ризик банкрутства є мінімальним, підприємство фінансує майже все власним коштом, незважаючи на незначне погіршення значень деяких показників. Усі розраховані коефіцієнти знаходяться у межах оптимальних значень. На даному підприємстві кошти використовуються на потреби підприємства.

Для уникнення банкрутства компаній зараз існують різні методики прогнозування майбутньої неплатоспроможності підприємств. Діагностика банкрутства підприємства надає змогу своєчасно виявити його неплатоспроможність, збитковість, фінансову залежність чи спад ділової активності, тому для аналізу та діагностики можливого банкрутства компанії і використовують показники прибутковості, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності тощо.

Проведемо аналіз діяльності ПОГ «ДУВП УТОС» і оцінимо чи загрожує підприємству в короткостроковій перспективі збитковість та банкрутство.

Для аналізу ймовірності банкрутства компанії існує багато моделей, кожна з них по своєму і на основі різних показників фінансово-господарської діяльності підприємства надає ту чи іншу характеристику ймовірності банкрутства. Найбільш поширеними є модель Альтмана Е., модель Терещенка О. О. та модель Спрінгейта М. [33].

1. Розрахуємо ймовірність банкрутства за моделлю Альтмана Е. (2.22):

$$Z = 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,42x_4 + 0,995x_5 \quad (2.22)$$

де x_1 – оборотний капітал/сума активів;
 x_2 – нерозподілений прибуток/сума активів;
 x_3 – прибуток до оподаткування/сума активів;
 x_4 – власний капітал/зобов'язання;
 x_5 – чистий дохід/сума активів.

Провівши дані обрахунки, отримали наступні значення коефіцієнтів X та показника Z (таблиця 2.13).

Таблиця 2.13

Аналіз та оцінювання ймовірності банкрутства ПОГ «ДУВП УТОС» за моделлю Альтмана Е., 2019–2021 рр.

Коефіцієнт	Період		
	2019 р.	2020 р.	2021 р.
X1	0,44	0,48	0,44
X2	0,42	0,38	0,45
X3	0,02	0,03	0,02
X4	3,73	2,43	3,03
X5	1,30	1,31	1,71
Z (інтегральний показник)	3,59	3,08	3,73

Точність п'ятифакторної модифікованої моделі Альтмана - 90,9% у прогнозуванні банкрутства підприємства за один рік до його настання. Оскільки значення Z (за даними табл. 2.13) коливається в межах від 3,59 до 3,73, а за умовою якщо $Z > 2,9$, то можна вважати, що ПОГ «ДУВП УТОС» є фінансово стійким і в найближчі роки банкрутство підприємству не загрожує.

2. Розрахуємо ймовірність банкрутства за моделлю Терещенка О. О. (2.23):

$$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6 \quad (2.23)$$

де x_1 – грошові надходження/зобов'язання;

x_2 – валюта балансу/зобов'язання;

x_3 – чистий прибуток/середньорічна сума активів;

x_4 – прибуток/виручка;

x_5 – виробничий запас/виручка;

x_6 - виручка/основний капітал.

Дана модель є зручною для застосування, оскільки використовується майже всіма підприємствами в країні та враховує галузеві дослідження.

Провівши дані обрахунки, отримали наступні значення коефіцієнтів X та показника Z (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Аналіз та оцінювання ймовірності банкрутства ПОГ «ДУВП УТОС» за моделлю Терещенка О. О., 2019–2021 рр.

Коефіцієнт	Період		
	2019 р.	2020 р.	2021 р.
X1	0,04	0,17	0,01
X2	4,73	3,56	4,03
X3	0,02	0,03	0,01
X4	0,02	0,02	0,01
X5	0,09	0,07	0,06
X6	2,32	2,52	3,07
Z (інтегральний показник)	1	1,21	0,81

Рекомендовані значення, які означають, що підприємство не банкрут і має непогану фінансову стійкість повинно становити $Z > 2$. В нашому випадку показник Z коливається від 1 до 0,81, що є досить негативним результатом, оскільки за цією моделлю підприємство є фінансово нестійкою і банкрутство їй загрожує.

3. Розрахуємо ймовірність банкрутства компанії за моделлю Спрінгейта (2.24):

$$Z = 1,03x_1 + 3,07x_2 + 0,66x_3 + 0,4x_4 \quad (2.24)$$

де x_1 – власний оборотний капітал/активи;

x_2 – прибуток від реалізації/активи;

x_3 – прибуток до оподаткування/зобов'язання;

x_4 – чистий дохід/активи.

Провівши дані розрахунки, отримали наступні значення коефіцієнтів X та показника Z (табл. 2.15).

Таблиця 2.15.

Аналіз та оцінювання ймовірності банкрутства ПОГ «ДУВП УТОС»
за моделлю Спрінгейта М., 2019–2021 рр.

Коефіцієнт	Період		
	2019 р.	2020 р.	2021 р.
X1	0,23	0,16	0,19
X2	1,30	1,31	1,71
X3	0,11	0,09	0,06
X4	0,02	0,03	0,02
Z (інтегральний показник)	4,31	4,26	5,49

Згідно моделі Спрінгейта М., для того, щоб підприємство було фінансово стійким і не виникало загрози виникнення банкрутства, потрібно щоб $Z > 2,451$. В нашому випадку інтегральний показник Z коливається від 4,31 до 5,49, тому ПОГ «ДУВП УТОС» не знаходився в зоні потенційного банкрутства в 2019–2021 рр. Для більш наочного представлення побудуємо графік (рис. 2.18).

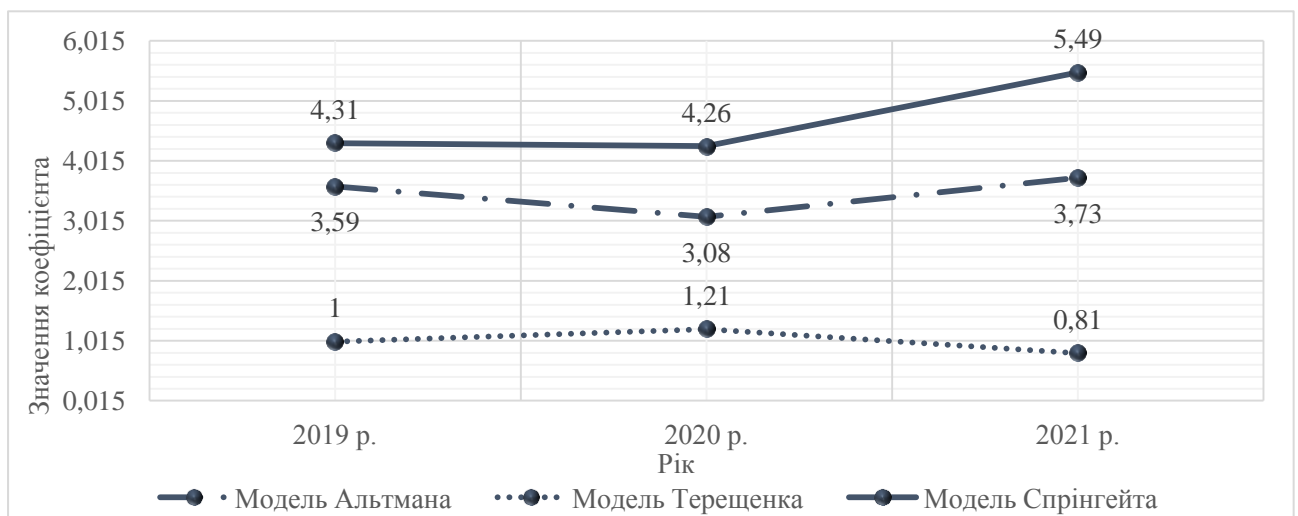

Рис. 2.18. Показники ймовірності банкрутства компанії ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019–2021 рр. за основними моделями Альтмана Е., Терещенка О. О. та Спрінгейта М.

Висновки до розділу 2

1. У другому розділі дипломної роботи було надано організаційно-економічну характеристику управління виробничо-господарською та фінансовою діяльністю ПОГ «ДУВП УТОС». Надана загальна характеристика розвитку підприємства, його асортименту послуг, особливостей діяльності. Відображена та проаналізована організаційна структура підприємства.

2. Проведений аналіз фінансових показників ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр. свідчить, що незначне зменшення власного капіталу відбулося за рахунок зменшення одного із джерел самофінансування – додаткового капіталу, відносний приріст якого склав 15%, натомість нерозподілений прибуток протягом аналізованого періоду зріс на 10,7%. Таким чином, зростання капіталу відбулося не за рахунок власного капіталу, а позичкового капіталу, який зріс на 22,67% та став найбільш впливовим джерелом нарощування капіталу підприємства в досліджуваному періоді. Аналіз структури капіталу підприємства свідчить, що довгострокові зобов'язання і забезпечення були в наявності підприємства тільки в 2020 році та їх частка в капіталі становила 3,61%; поточні зобов'язання і забезпечення збільшилися на 22,7%, забезпечивши зростання їх частки в загальному капіталі на 10,12% та левову частку приросту загального обсягу капіталу.

3. За аналізований період обсяги фінансових ресурсів, вкладених в майно підприємства, збільшилися і склали 14223 тис. грн. за рахунок зростання обсягів необоротних активів та запасів. У загальній вартості майна більше 55% займають необоротні активи. Обсяг оборотних засобів зростав за рахунок збільшення товарно-матеріальних запасів на 9,61%. Позитивним моментом є зменшення рівня дебіторської заборгованості, її питома вага за 2021 рік

зменшилась до 7,05% проти 8,82% показника 2019 року. Негативної оцінки заслуговує тенденція зниження рівня грошових коштів, яка характеризує підприємство як неплатоспроможне, про що свідчать розраховані показники ліквідності.

За допомогою моделі Дюпон було встановлено, що підприємство за останні три роки не досить ефективно розвивається та має незначний потенціал розвитку, а отже, є не зовсім привабливим для інвесторів.

4. Проаналізувавши показники фінансової стійкості підприємства хочу зазначити, що ПОГ «ДУВП УТОС» має кризовий фінансовий стан, через наявність значної кількості кредитів та позик, що були не погашені вчасно, і прострочення кредиторської і дебіторської заборгованостей, на які безпосередньо вплинули військовий конфлікт на Сході України та пандемія COVID-19. Така ситуація свідчить про те, що підприємство є на межі банкрутства, проте цей ризик є мінімальним, бо фінансується за рахунок власних коштів, незважаючи на погіршення деяких показників. Аналіз банкрутства підприємства в короткостроковій перспективі за моделями Альтмана, Терещенка та Спрінгейта свідчить про таке: за моделями Альтмана та Спрінгейта ПОГ «ДУВП УТОС» є фінансово стійким та в найближчі роки йому не загрожує банкрутство, за моделлю Терещенка ситуація діаметрально протилежна.

РОЗДІЛ 3

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПОГ «ДУВП УТОС»

3.1. Прогнозування обсягів й динаміки фінансових ресурсів підприємства на основі економіко-математичних методів

Прогнозування є основою розробки довго- та середньотермінових прогнозів щодо економіки підприємства в цілому, його окремих структурних підрозділів та напрямів дослідження. Прогнозування слугує інструментом мінімізації невизначеності, а прогнозом називають науково обґрунтований висновок про майбутні події, про перспективи розвитку процесів та можливі наслідки управлінських рішень.

Фінансове прогнозування є невід'ємною частиною управління підприємницькою діяльністю, спрямованою на забезпечення необхідних і оптимальних умов для розвитку бізнесу.

У системі фінансового управління підприємством прогнозування посідає особливе місце, оскільки надає можливість отримання науково обґрунтованого висновку про їх можливий фінансовий стан, термін досягнення бажаного стану, альтернативні шляхи розвитку фінансово-економічної діяльності [15].

Екстраполяційні методи є одними з найпоширеніших і найбільш розроблених серед усієї сукупності методів прогнозування. Сутність методів прогнозування екстраполяції полягає у вивченні динаміки показників економічного процесу в передпрогнозному періоді і перенесення існуючих тенденцій на деякий період майбутнього. В екстраполяційних прогнозах особливо важливим є не стільки передбачення конкретних значень досліджуваного об'єкта чи

параметра в певному році, скільки своєчасне фіксування об'єктивно намічених зрушень, що лежать в основі тенденцій.

На етапі прогнозування фінансової стратегії підприємства в сучасних ринкових умовах господарювання першочергово вирішуються такі завдання оптимізації його капіталу:

– забезпечення нормального відтворювального процесу та поточної діяльності необхідними довгостроковими та короткотерміновими джерелами фінансування;

– дотримання фінансових інтересів власників, інвесторів та кредиторів.

Вибір фінансових джерел утворення капіталу, обґрунтування раціональної їх структури є факторами істотного впливу на рівень фінансової стійкості та прибутковості підприємства у довгостроковому періоді. Тому визначення на прогнозний період цільових орієнтирів розвитку капіталу у вигляді конкретних кількісних показників є важливою передумовою ефективності діяльності підприємства [34].

В економічному прогнозуванні найпоширенішим способом моделювання тенденцій часового ряду є саме математична екстраполяція, що означає поширення закону зміни функції з області її спостереження на область, що лежить поза відрізком спостереження. Функція є найпростішою математично-статистичною моделлю, яка відображатиме залежність об'єкта прогнозування (економічного показника) від часу.

Операцію екстраполяції в загальному вигляді можна подати у вигляді обчислення значення функції (3.1):

$$Y_{t+1} = f(y_t) \quad (3.1)$$

де Y_{t+1} – екстраполююче значення рівня;

1 – період попередження, тобто відрізок часу від моменту, для якого є останні статистичні дані про досліджуваний об'єкт, до моменту, до якого відноситься прогноз;

y_t – рівень, прийнятий за базу екстраполяції.

У даному дослідженні пропонується використати однофакторні прогнозуючі функції – це такі функції, у яких прогнозований показник залежить тільки від одної факторіальної ознаки. У науково-технічному та економічному прогнозуванні в якості головного чинника аргументу зазвичай використовують час. MS Excel підтримує такі форми тренду:

1. лінійна: застосовується для апроксимації даних за методом найменших квадратів у відповідності до рівняння (3.2):

$$Y_t = a + bt \quad (3.2)$$

де a – початковий рівень тренду на момент чи період, прийнятий за початок відліку;

b – середня зміна за одиницю часу (константа тренду, або коефіцієнт нахилу лінії тренду);

t - номер тимчасового періоду.

2. поліноміальна: ця лінія тренду корисна, коли дані коливаються (3.3).

$$Y_t = a + bt + bt^2 + \dots \quad (3.3)$$

3. степенева: добре підходить для відображення процесів з різною мірою пропорційності змін у часі (3.4):

$$Y_t = at^b \quad (3.4)$$

4. експоненційна: застосовується для апроксимації даних за методом найменших квадратів у відповідності до рівняння (3.5):

$$Y_t = ae^{bt} \quad (3.5)$$

де a – початковий рівень тренду;

e – основа натурального логарифма;

b – константа тренду, яка виражає темп зміни показника.

5. логарифмічна: використовується для відображення тенденції зростання з уповільненням. Чим більше значення t , тим більше ця залежність наближується до лінійної (3.6):

$$Y_t = a \ln(t) + b \quad (3.6)$$

де \ln - функція натурального логарифма.

Експонентні залежності застосовуються, якщо у вихідному тимчасовому ряді спостерігається або більш-менш постійний відносний ріст (стійкість ланцюгових темпів росту, темпів приросту, коефіцієнтів росту), або, при відсутності такої сталості, стійкість у зміні показників відносного росту.

Цілком очевидно, що не хід часу визначає величини прогнозованого показника, а дія численних факторів, що на нього впливають. Однак кожному моменту часу відповідають певні характеристики всіх цих факторіальних ознак, які з часом тією чи іншою мірою змінюються. Таким чином, час можна розглядати як інтегральний показник сумарної дії всіх факторіальних ознак.

Найбільш поширеним методом прогнозування є екстраполяція тренда явища (процесу) за минулий період.

Під трендом розуміється характеристика основної закономірності руху в часі, виключаючи випадкові коливання, тобто тривала тенденція зміни економічних показників. У ході розробки моделей прогнозування тренд виявляється основною складовою прогнозованого часового ряду, на яку вже накладаються інші складові. Результат при цьому пов'язується виключно з ходом часу. Допускається, що через час можна висловити вплив усіх основних факторів.

Майстер трендів MS Excel підтримує поліноміальні тренди до 6-го степеня. Інструментальні засоби роботи з трендами MS Excel дозволяють отримати як графічне подання тренду у вигляді лінії тренду, так і рівняння тренду, яке надалі може використовуватись окремо. Можлива також екстраполяція часового ряду на задане число кроків як вперед, так і назад.

Робота з трендами в MS Excel організована таким чином, що в якості проміжного продукту використовуються ХУ-графіки (графіки у прямокутних, або декартових координатах) залежності показника від часу (точкова діаграма), які створюються майстром діаграм. Після створення цих графіків надається доступ до інструментів розрахунку і моделювання трендів.

Виявити основну тенденцію аналітичним методом – означає надати досліджуваному процесу однакового розвитку впродовж усього часу спостереження. Тому для цих методів важливо обрати оптимальну функцію детермінованого тренда \hat{y}_t (кривої зростання), яка згладжує ряд спостережень y_t (3.7):

$$y_t = \hat{y}_t + E_t, t = 1, 2, \dots, n \quad (3.7)$$

де \hat{y}_t - функція тренда (крива зростання);

E_t – невідомі випадкові похибки.

Виходячи з теоретичних міркувань, крива зростання може описуватися будь-якою математичною функцією y_t . Оцінювання цієї функціональної залежності здійснюють за вибірковими спостереженнями $\{t, y_t\}, t = 1, 2, \dots, n$, а вибір методу оцінювання залежить від виду кривої й стохастичного походження випадкових похибок E_t .

В основі вибору кривої лежить теоретичний аналіз сутності економічного явища, зміни якого відображаються часовим рядом. Слід проаналізувати вихідні дані щодо динаміки обсягів фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» (табл. 3.1) для вибору оптимальної функції для екстраполяції тренда за період I кв. 2019 – I кв. 2022 рр. з метою подальшого прогнозування обсягу аналізованого показника на II кв. 2022 р.

Таблиця 3.1

Динаміка обсягів фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС»

за період I кв. 2019 – I кв. 2022 рр.

Квартали	Фінансові ресурси, тис. грн.	Абсолютний приріст фінансових ресурсів, тис. грн.	Темп приросту фінансових ресурсів, %
I кв. 2019	11640	-	-
II кв. 2019	12321	681	5,85
III кв. 2019	12983	662	5,37
IV кв. 2019	13630	647	4,98
I кв. 2020	14565	935	6,86
II кв. 2020	15348	783	5,38
III кв. 2020	15628	280	1,82
IV кв. 2020	16261	633	4,05
I кв. 2021	16760	499	3,07

Продовження табл. 3.1

II кв. 2021	15609	-1151	-6,87
III кв. 2021	15521	-88	-0,56
IV кв. 2021	14223	-1298	-8,36
I кв. 2022	14535	312	2,19

Як видно з табл. 3.1, обсяги фінансових ресурсів підприємства протягом досліджуваного періоду мали змінні темпи зростання. Тому для прогнозування та екстраполяції кількісних параметрів фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» розрахуємо рівняння функції тренда для лінійної моделі, яка може описати і процеси зміни фінансового показника \hat{y}_t залежно від значень t . Результати обчислень показників системи нормальних рівнянь для лінійної моделі наведені в таблиці 3.2.

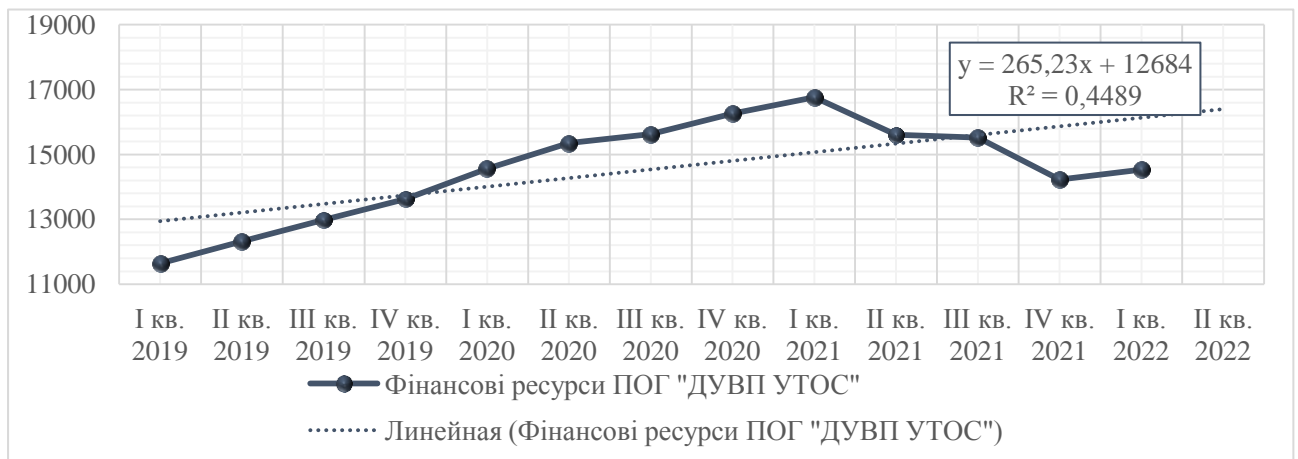
Таблиця 3.2

Розрахунок параметрів системи нормальних рівнянь для лінійної моделі на основі даних динаміки фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС»

i	t_i	t_i^2	y_i	$t_i y_i$	Розрахунковий обсяг фінансових ресурсів підприємства, тис. грн. (лінійний тренд)
1	1	1	11640	11640	12949
2	2	4	12321	24642	13214
3	3	9	12983	38949	13480
4	4	16	13630	54520	13745
5	5	25	14565	72825	14010
6	6	36	15348	92088	14275
7	7	49	15628	109396	14541
8	8	64	16261	130088	14806

9	9	81	16760	150840	15071
10	10	100	15609	156090	15336
11	11	121	15521	170731	15602
12	12	144	14223	170676	15867
13	13	169	14535	188955	16132
Σ	91	819	189024	1371440	189028
14					16397

Нижче подано графічне зображення лінії тренду та рівняння тренду з екстраполяцією часового ряду на один крок вперед (тобто прогноз фінансових

ресурсів на II кв. 2022 року). Також наведено моделі тренду, що описують динаміку кількісних параметрів фінансових ресурсів, за допомогою майстра діаграм в MS Excel (рис. 3.1- 3.5).

Рис. 3.1. Аналітичне вирівнювання обсягу фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» за лінійним трендом

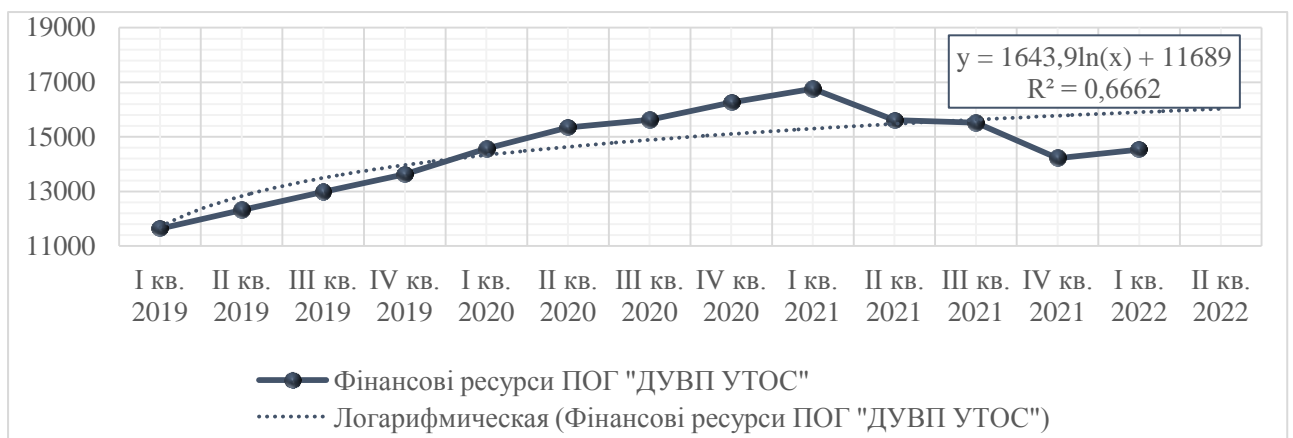

Рис. 3.2. Аналітичне вирівнювання обсягу фінансових ресурсів

ПОГ «ДУВП УТОС» за логарифмічним трендом

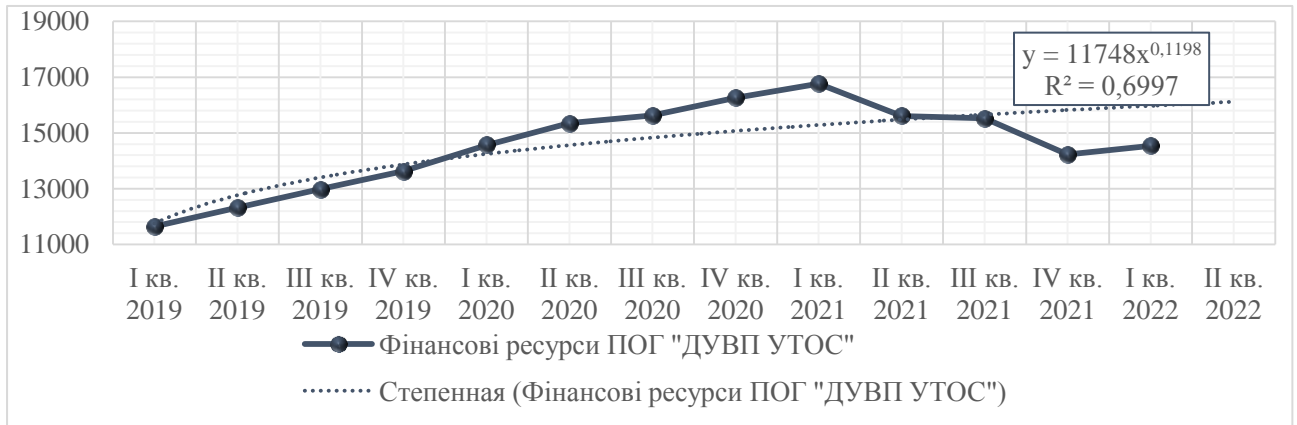

Рис. 3.3. Аналітичне вирівнювання обсягу фінансових ресурсів

ПОГ «ДУВП УТОС» за степеневим трендом

Рис. 3.4. Аналітичне вирівнювання обсягу фінансових ресурсів

ПОГ «ДУВП УТОС» за експоненціальним трендом

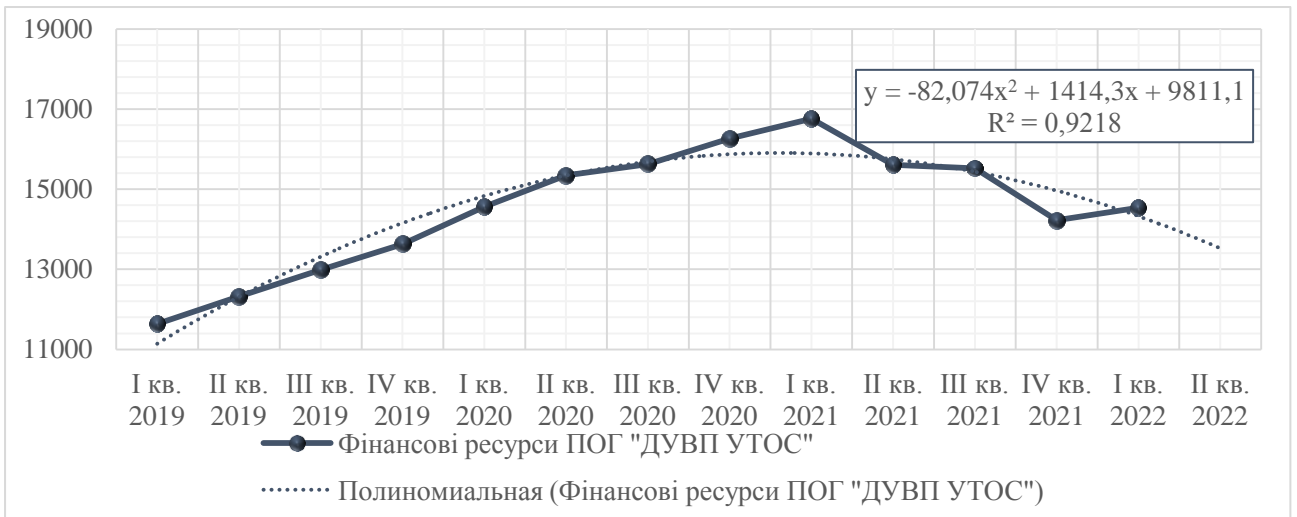

Рис. 3.5. Аналітичне вирівнювання обсягу фінансових ресурсів
ПОГ «ДУВП УТОС» за поліноміальним трендом

Для характеристики точності прогнозу визначають середню помилку апроксимації, що виражається у відсотках щодо фактичних значень ознаки, і визначається за формулою виду (3.8):

$$\bar{\varepsilon} = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \frac{|y_t - \hat{y}_t|}{y_t} \times 100\% \quad (3.8)$$

Даний показник є відносним показником точності прогнозу й не відбиває розмірність досліджуваних ознак, виражається у відсотках і на практиці використовується для порівняння точності прогнозів отриманих як по різних моделях, так і по різних об'єктах. Інтерпретація оцінки точності прогнозу на основі даного показника представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Інтерпретація оцінки точності прогнозу

$\bar{\varepsilon}, \%$	Інтерпретація точності
< 10	Висока
10-20	Хороша
20-50	Задовільна
> 50	Не задовільна

Проаналізувавши рис. 3.1-3.5 можна зробити висновок, що точність моделі з поліноміальним трендом, початковий коефіцієнт детермінації якої становив 92%, складає 0,9. Отже, результати цієї моделі є найбільш точними при прогнозуванні обсягу фінансових ресурсів підприємства.

Розрахуємо прогнозну суму фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» на II кв. 2022 року за моделлю часового тренду поліному другого ступеня:

$$\Phi P_{II \text{ кв.} 2022} = -82,074x^2 + 1414,3x + 9811,1 = 13525 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, прогнозований обсяг ПОГ «ДУВП УТОС» у II кв. 2022 року складе 13525 тис. грн., темп приросту у порівнянні з I кв. 2022 року впаде на 5,59%.

Швидке зростання інфляції протягом останніх 3-ох місяців, пов'язане з воєнним станом в країні, зумовлює потребу в прогнозуванні суми фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» на II кв. 2022 року з урахуванням інфляційного чинника:

$$\Phi P_{II \text{ кв.} 2022} = 13525 \times 1,077 = 14566 \text{ тис. грн.}$$

Отже, фінансові ресурси підприємства в умовах стрімко зростаючої інфляції складуть 14566 тис. грн. Це означає, що темп приросту зросте на 0,21% порівняно з I кв. 2022 року.

Розрахувавши необхідні показники, можна зробити висновок, що запропонована модель прогнозування фінансових ресурсів у часі є адекватною, оскільки отриманий коефіцієнт детермінації становить 0,92, що свідчить про наявність тісного зв'язку між величиною фінансових ресурсів і часом, тобто змінність величини капіталу на 92% залежить від часового фактору.

Аналогічно виконаємо моделювання прогнозу власного капіталу з використанням моделей трендів, що описують динаміку власного капіталу в I кв. 2019-I кв. 2022 рр., за допомогою майстра діаграм в MS Excel.

Вихідні дані власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» представлено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Динаміка обсягів власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС»

Квартали	Фінансові ресурси, тис. грн.	Абсолютний приріст власного капіталу, тис. грн.	Темп приросту власного капіталу, %
I кв. 2019	10674	-	-
II кв. 2019	10697	23,1	0,22
III кв. 2019	10719	22,1	0,21
IV кв. 2019	10750	31	0,29
I кв. 2020	10755	5	0,05

II кв. 2020	10791	36	0,33
III кв. 2020	10815	24	0,22
IV кв. 2020	11109	294	2,72
I кв. 2021	11097	-12	-0,11
II кв. 2021	11096	-1	-0,01
III кв. 2021	11054	-42	-0,38
IV кв. 2021	10690	-364	-3,29
I кв. 2022	10629	-61	-0,57

На основі проведених досліджень можна зробити висновок, що всі розраховані моделі прогнозування власного капіталу у часі є адекватними, оскільки отримані коефіцієнт детермінації варіюють у межах 0,13 - 0,90. Але точність моделі з поліноміальним трендом п'ятого ступеня з початковим коефіцієнтом детермінації 90% є найбільшою (рис. 3.6).

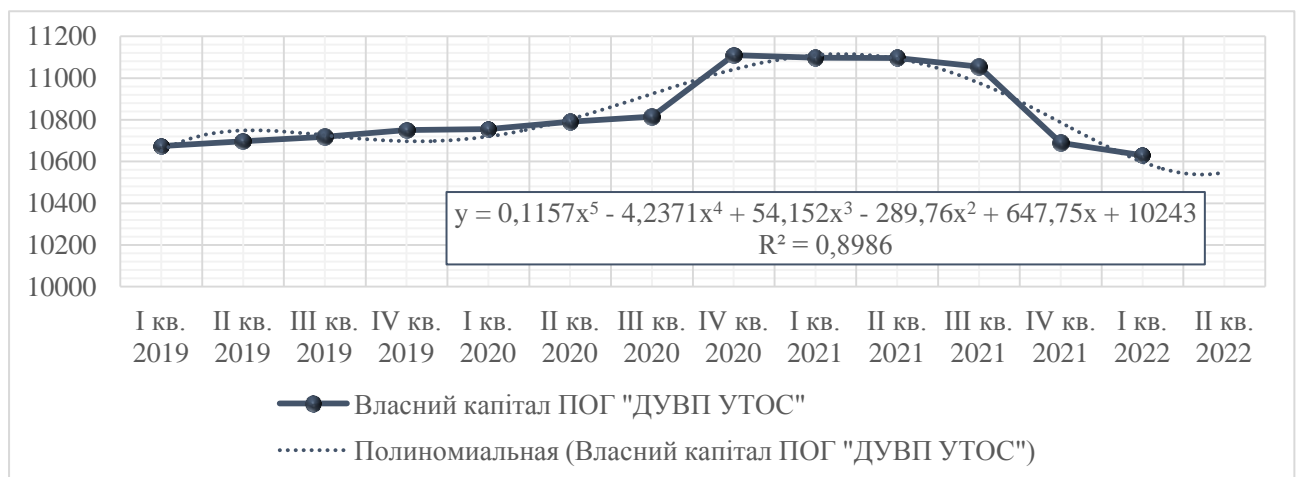

Рис. 3.6. Аналітичне вирівнювання обсягу власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» за поліноміальним трендом

Розрахуємо прогнозну суму власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» II кв. 2022 року за моделлю часового тренду поліному п'ятого ступеня.

$$\begin{aligned}
 \text{ВК}_{\text{II кв. 2022}} &= 0,1157x^5 - 4,2371x^4 + 54,152x^3 - 289,76x^2 + 647,75x + \\
 &+ 10243 = 10565 \text{ тис. грн.}
 \end{aligned}$$

Отже, прогнозований обсяг власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» у II кв. 2022 року складе 10565 тис. грн., темп приросту у порівнянні з I кв. 2022 року впаде на 0,6%.

Розрахуємо прогнозну суму власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» II кв. 2022 року з урахуванням інфляції:

$$ВК_{II \text{ кв.} 2022} = 10018 \times 1,077 = 10549 \text{ тис. грн.}$$

Однак ці тенденції, які вибудовувалися протягом років зараз не є актуальними через повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України. Тому слід провести прогноз на більш короткотермінову перспективу. Вихідні дані щодо динаміки обсягів фінансових ресурсів та власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» надано в табл. 3.5 для вибору оптимальної функції для екстраполяції тренда за період січень-травень 2022 р. з метою подальшого прогнозування обсягу аналізованого показника на червень 2022 р.

Таблиця 3.5

Динаміка обсягів фінансових ресурсів та власного капіталу
ПОГ «ДУВП УТОС»

Місяці	Фінансові ресурси, тис. грн.	Власний капітал, тис. грн.	Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп приросту, %	
			фінансових ресурсів	власного капіталу	фінансових ресурсів	власного капіталу
Січень	15054	10673	-	-	-	-
Лютий	14227	10507	-827	-166	-5,49	-1,56
Березень	14535	10629	308	122	2,16	1,16
Квітень	13562	10037	-973	-592	-6,69	-5,57
Травень	13443	10015	-119	-22	-0,88	-0,22

Провівши дослідження можна зробити висновок, що всі розраховані моделі прогнозування фінансових ресурсів та власного капіталу у часі є адекватними, оскільки отримані коефіцієнт детермінації варіюють у межах 0,65 - 0,84. Але точність моделі з поліноміальним трендом третього ступеня з початковим коефіцієнтом детермінації 84% для фінансових ресурсів та 82% для власного капіталу є найбільшою (рис. 3.7-3.8).

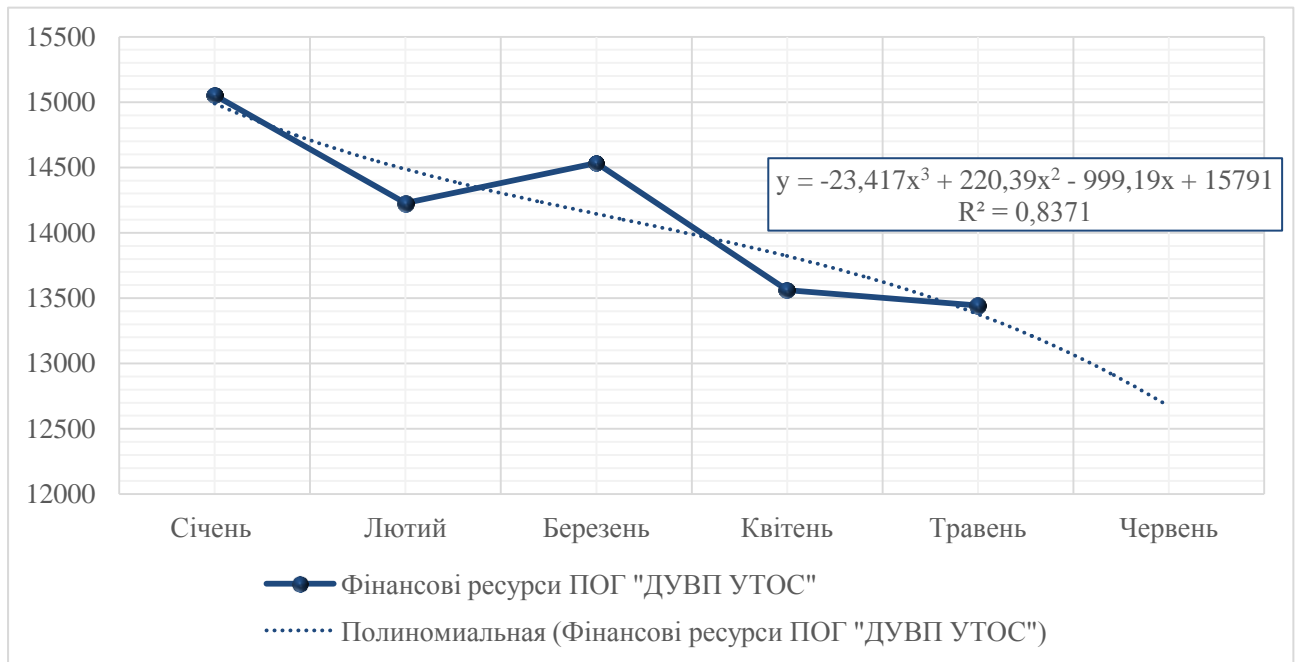

Рис. 3.7. Аналітичне вирівнювання обсягу фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» за поліноміальним трендом, помісячно

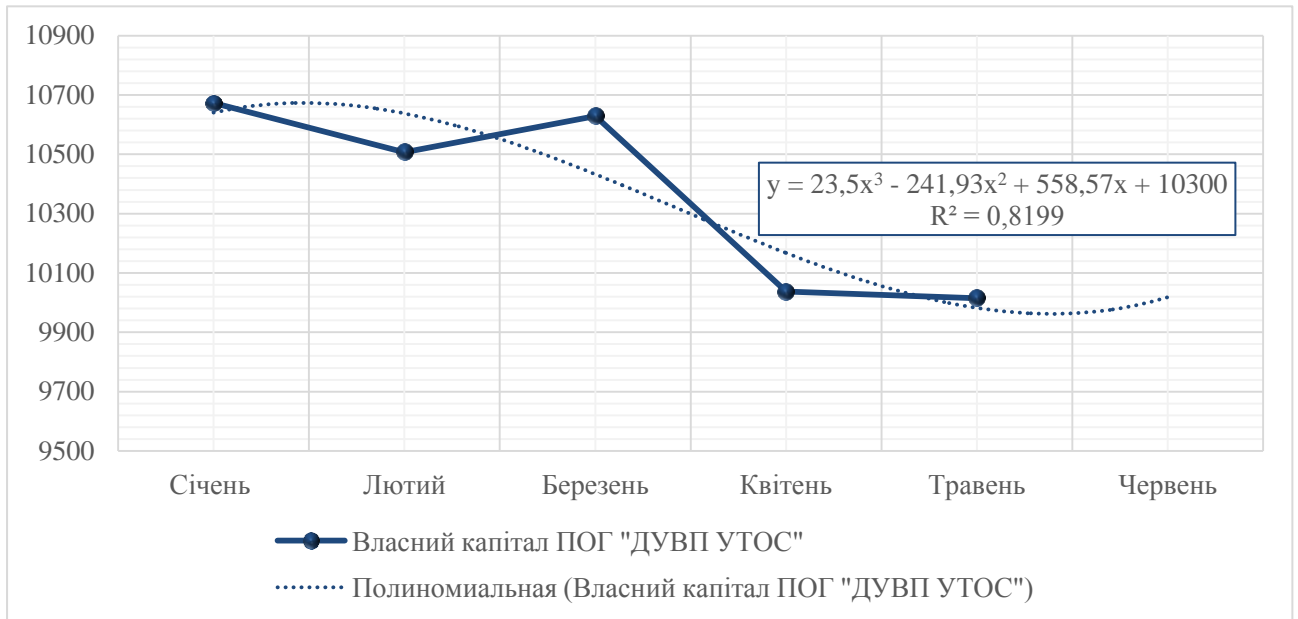

Рис. 3.8. Аналітичне вирівнювання обсягу власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» за поліноміальним трендом, помісячно

Розрахуємо прогнозну суму фінансових ресурсів та власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» на червень 2022 р. за моделлю часового тренду поліному третього ступеня.

$$\begin{aligned} \Phi P_{\text{червень } 2022} &= -23,417x^3 + 220,39x^2 - 999,19x + 15791 = \\ &= 12672 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

$$BK_{\text{червень } 2022} = 23,5x^3 - 241,93x^2 + 558,57x + 10300 = 10018 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо прогнозну суму фінансових ресурсів та власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» на червень 2022 р. з урахуванням інфляції:

$$\Phi P_{\text{червень } 2022} = 12672 \times 1,053 = 13343 \text{ тис. грн}$$

$$BK_{\text{червень } 2022} = 10018 \times 1,053 = 10549 \text{ тис. грн.}$$

У таблиці 3.6 наведено узагальнювальні тренди фінансових ресурсів та власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС».

Таблиця 3.6

Узагальнювальні тренди фінансових ресурсів та власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» поквартально та помісячно

Тренд	Фінансові ресурси					Власний капітал				
	Модель	Коефіцієнт детермінації	Точність моделі	Прогнозований показник	Результат з урахуванням інфляції	Модель	Коефіцієнт детермінації	Точність моделі	Прогнозований показник	Результат з урахуванням інфляції
поквартально										
1. Лінійний	$y = 265,23x + 12684$	0,45	5,7	16397	17660	$y = 16,905x + 10718$	0,13	1,19	10955	11798
2. Логарифмічний	$y = 1643,9\ln(x) + 11689$	0,67	2,8	16027	17261	$y = 108,02\ln(x) + 10649$	0,21	1,15	10934	11776
3. Степеневий	$y = 11748x^{0,1198}$	0,70	4,2	16117	17358	$y = 10651x^{0,0099}$	0,21	1,15	10933	11775
4. Експоненційний	$y = 12635e^{0,0193x}$	0,47	5,6	16555	17830	$y = 10719e^{0,0015x}$	0,13	1,25	10947	11790
5. Поліноміальний	$y = -82,074x^2 + 1414,3x + 9811,1$	0,92	0,9	13525	14566	$y = 0,1157x^5 - 4,2371x^4 + 54,152x^3 - 289,76x^2 + 647,75x + 10243$	0,9	0,40	10565	11379
помісячно										
1. Лінійний	$y = -388,7x + 15330$	0,83	1,52	12998	13687	$y = -178,6x + 10908$	0,76	0,77	9836	10358
2. Логарифмічний	$y = -956,2\ln(x) + 15080$	0,81	1,36	13367	14075	$y = -411\ln(x) + 10766$	0,65	0,86	10030	10561
3. Степеневий	$y = 15092x^{-0,067}$	0,81	1,35	13385	14094	$y = 10771x^{-0,04}$	0,66	0,84	10026	10557
4. Експоненційний	$y = 15365e^{-0,027x}$	0,83	1,46	13067	13760	$y = 10921e^{-0,017x}$	0,77	0,74	9862	10385
5. Поліноміальний	$y = -23,417x^3 + 220,39x^2 - 999,19x + 15791$	0,84	1,47	12672	13343	$y = 23,5x^3 - 241,93x^2 + 558,57x + 10300$	0,82	1,00	10018	10549

Отже, здійснення надійного та адекватного прогнозу є ефективним інструментом у плануванні діяльності підприємства, воно дозволяє своєчасно реагувати на зміни в структурі капіталу та акумулювати його із зовнішніх джерел фінансування для дотримання його оптимальної структури. Тому наступним етапом прогнозування капіталу стане визначення оптимальної структури капіталу за різними критеріями.

3.2. Оптимізація джерел формування фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах.

Сьогодні в Україні на багатьох підприємствах можна спостерігати нестачу фінансових ресурсів, яка обумовлена фінансовою кризою, пандемією COVID-19 та воєнними діями на території України. Ця ситуація змушує підприємства задуматися про зміцнення фінансової стабільності, яка є визначальним чинником підвищення ефективності їх функціонування, бо кількість фінансових ресурсів підприємства впливає на виробничу діяльність та призводить до появи заборгованостей перед працівниками, державою та іншими суб'єктами господарювання. Саме тому прогнозування майбутнього фінансового стану, формування оптимальної стратегії розвитку, здійснення контролю за рівнем ризиків дасть можливість підприємству знайти та збільшити свою нішу на ринку, підвищити конкурентоспроможність, рухатися інноваційним шляхом та забезпечити досягнення довгострокових цілей компанії.

На сьогодні джерела формування фінансових ресурсів нестабільні. Дефіцит фінансових ресурсів змушує суб'єктів господарювання залучати їх у той чи інший спосіб із зовнішніх джерел з метою розв'язання поточних проблем свого розвитку.

Ефективність функціонування ПОГ «ДУВП УТОС» у довгостроковому періоді, високі темпи його розвитку та підвищення конкурентоспроможності великою мірою визначаються рівнем використання фінансових ресурсів, тому

одним із найважливіших напрямів фінансової політики підприємства на сучасному етапі є формування стратегії забезпечення фінансовими ресурсами, яка повинна бути спрямована на отримання високих темпів зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідного рівня ліквідності.

Плануючи оптимізацію фінансових ресурсів, підприємство повинно скласти фінансовий план, який допоможе визначити, що знадобиться йому для максимально ефективного розвитку, а в деяких випадках для виживання в умовах нестабільності та жорсткої конкуренції. Послідовність складання фінансового плану на підприємстві наведена на рис. 3.9.

Рис. 3.9. Послідовність складання фінансового плану на підприємстві

Метою складання поточного фінансового плану є узгодження доходів і витрат. При перевищенні доходів над витратами, суму цього перевищення

може бути спрямовано в резерв через придбання високоліквідних фінансових інструментів. При зворотній ситуації виникає потреба в позикових коштах. Тоді це джерело включають у доходну частину, а його повернення – у витратну в наступному періоді.

Підприємство має побудувати структуру фінансових ресурсів, опираючись на цілі та критерії оптимізації. Головними цілями оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства є максимізація прибутку та рентабельності, зростання ринкової вартості підприємства, мінімізація фінансових ризиків та вартості залучення капіталу, забезпечення стійкого зростання загалом.

Процес оптимізації співвідношення джерел фінансування підприємства здійснюють за такими етапами: аналіз капіталу та головних чинників, що впливають на його структуру, оптимізація співвідношення власних і позикових джерел фінансування за критерієм максимізації рівня рентабельності, мінімізації вартості капіталу та рівня фінансових ризиків, формування показника цільової структури фінансових ресурсів.

Отже, пошук оптимальної структури фінансових ресурсів є головним та складним завданням, що вирішується в процесі управління суб'єктом господарювання. Оптимальною, на мою думку, можна вважати таку структуру джерел фінансування (співвідношення використання власного і залученого капіталу), за якої значення фінансового ризику знаходяться в допустимих межах, середньозважена вартість фінансових ресурсів є мінімальною, показники економічної рентабельності й прибутковості реалізації досягають запланованих рівнів, платоспроможність, ліквідність та коефіцієнт самофінансування підприємства знаходяться в межах норми.

Виділяють два типи фінансування підприємства: змішане (за якого фінансові ресурси формуються із власних і позикових коштів у різних співвідношеннях) і повне (за якого капітал мобілізується лише із власних і прирівняних до них джерел). При виборі схем формування структури капіталу

важливим є врахування переваг і недоліків обраних форм фінансування (рис. 3.10).

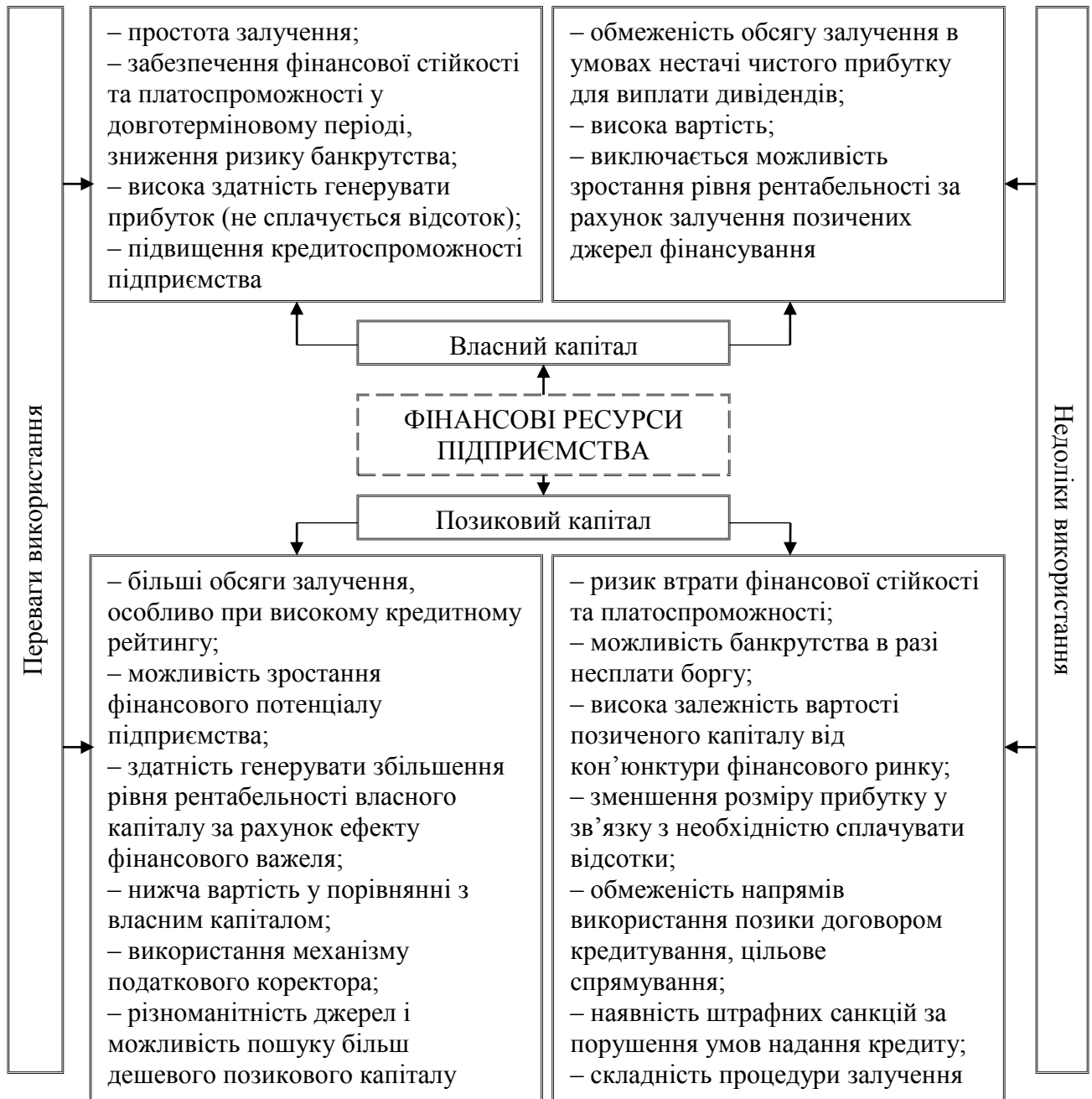

Рис. 3.10. Переваги та недоліки використання власних і позикових фінансових ресурсів

Підприємство, що використовує лише власні фінансові ресурси, має найвищий рівень фінансової стійкості (коефіцієнт автономії наближається до 1), проте така політика обмежує темпи розвитку підприємства і не сприяє

приросту прибутку на вкладений капітал. В умовах нестачі власних джерел фінансування суб'єкти господарювання вдаються до залучення позикового капіталу, суттєвим недоліком якого є додатковий фінансовий ризик, пов'язаний із відсотковими виплатами за кредитами.

Головними причинами формування позикового капіталу є:

1. Коливання потреби в коштах, що забезпечують відтворення основних засобів.

2. Забезпечення фінансової гнучкості підприємства.

3. Ріст обсягів операційної діяльності.

4. Коливання потреби в оборотних коштах.

Але існують і суб'єктивні причини залучення кредиту, які виникають у процесі оптимізації структури капіталу, що відбувається за наступними критеріями (рис. 3.11).

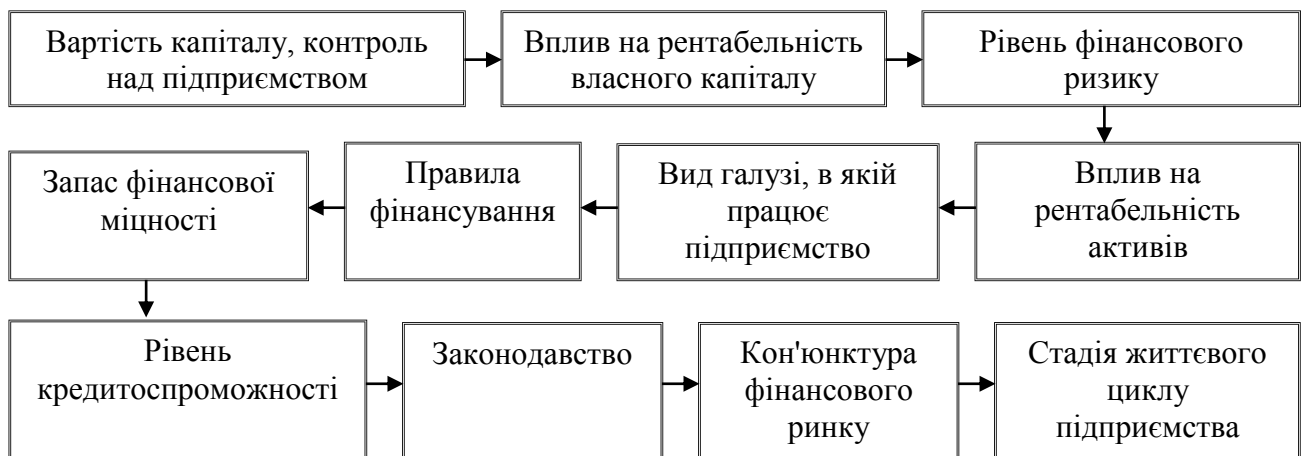

Рис. 3.11. Фактори впливу на структуру капіталу

Одним із головних критеріїв, що впливає на структуру капіталу є його вартість, що видно з рисунку. Адже ефективність використання капіталу, як вартості коштів, інвестованих у формування активів підприємства, визначається розміром прибутку, що акумулюється ним, тобто чим менше вартість залучення капіталу, тим більшу норму прибутку на капітал при інших рівних умовах ми маємо. При цьому поняття вартості капіталу дещо абстрактне, бо мається на увазі не номінальна ціна певного джерела фінансування (процентна ставка за кредит, тощо), а всі сукупні витрати,

пов'язані із залученням, а також його вартість у порівнянні із іншими альтернативними джерелами фінансування.

Отже, оптимізація структури джерел фінансування повинна бути спрямована на забезпечення ефективного використання капіталу та підвищення його здатності генерувати прибуток, оскільки отримання прибутку та зростання ринкової вартості є головною метою діяльності кожного підприємства.

Одним із методичних підходів до визначення оптимальної структури капіталу є управління величиною ефекту фінансового левериджу. Застосовуючи цей методичний підхід, слід зазначити, що фінансовий леверидж – це використання підприємством позикового капіталу, яке впливає на рівень доходності власного капіталу і дає йому можливість одержати додатковий прибуток на власний капітал. Ефект фінансового левериджу – приріст рентабельності власного капіталу, який отримано за рахунок використання позичкового капіталу, незважаючи на платність останнього. Метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності передбачає використання механізму фінансового важелю. Для розрахунку показника ефекту фінансового важелю використовують формули [35] (3.9 -3.10):

1. В умовах стабільності цін:

$$\text{ЕФЛ} = (P_{\text{СК}} - C_{\text{ПК}}) \times (1 - K_{\text{оп}}) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}} \quad (3.9)$$

де ЕФЛ – ефект фінансового левериджу;

$P_{\text{СК}}$ – рентабельність сукупного капіталу, %;

$C_{\text{ПК}}$ – середньозважена ціна позикового капіталу;

$K_{\text{оп}}$ – коефіцієнт оподаткування;

ПК – середній розмір позикового капіталу, тис. грн;

ВК - середній розмір власного капіталу, тис. грн.

2. В умовах інфляції:

$$EFL = \left(P_{ск} - \frac{Ц_{пк}}{1 + I_{инф}} \right) \times (1 - K_{оп}) \times \frac{ПК}{ВК} + \frac{I_{инф} \times ПК}{ВК (1 + I_{инф})} \times 100 \quad (3.10)$$

У наведених формулах розрахунку ефекту фінансового левериджу виділяють три складові:

– диференціал фінансового левериджу ($P_{ск} - Ц_{пк}$), який характеризує різницю між рентабельністю сукупних активів та середньою ціною позикового капіталу;

– податковий коректор фінансового левериджу ($1 - K_{оп}$) – це рівень прибутку, який залишається у підприємства після сплати податків;

– плече фінансового важеля – характеризує силу впливу фінансового важеля (ПК/ВК). Цей показник свідчить про фінансову стійкість підприємства та показує, яка величина позикового капіталу припадає на 1 грн власного капіталу.

Розрахунок ефекту фінансового левериджу для ПОГ «ДУВП УТОС» у 2019 – 2021 рр. представлено в таблиці 3.7 як за умови стабільності цін, так і за наявності інфляційних процесів.

Таблиця 3.7

Розрахунок ефекту фінансового левериджу ПОГ «ДУВП УТОС»

Показники	2019 р.	2020 р.	2021р.	Абсолютне відхилення до 2019 року	
				2020 р	2021 р.
1. ЕВІТ, тис. грн.	172	221	51	49	-121
2. Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0	0
3. Середній розмір капіталу, тис. грн.	12278	14946	15242	2668,0	2964,5
4. У тому числі:					
- власного	10344	10930	10900	585,5	555,5
- позикового	1934	4016	4343	2082,5	2409,0
5. Плече фінансового важеля	0,187	0,367	0,398	0,181	0,211
6. Рентабельність власного капіталу (за ЕВІТ), %	1,66	2,02	0,47	0,359	-1,195
7. Фінансова рентабельність активів	2,44	2,68	1,40	0,25	-1,03
8. Середньозважена ціна позикового капіталу	14,5	12,5	14	0,00	0,00

9. Темп інфляції, %	4,1	5	10	0,9	5,9
10. Ефект фінансового левериджу, %:					
- в умовах стабільності	-0,019	-0,030	-0,041	0,011	0,022
- в умовах інфляції	0,719	1,721	1,533	1,003	0,815

Розрахунки свідчать, що залучення позикового капіталу не дозволяє підприємству підвищити ефективність його діяльності за рахунок залучення додаткового позикового капіталу. Це проявляється в тому, що, використовуючи поточні зобов'язання як джерело фінансування своєї діяльності, воно не може забезпечити ефективність господарювання.

За розрахунками табл. 3.7 простежується, що ПОГ «ДУВП УТОС» протягом 2019–2021 років має від'ємне значення ефекту фінансового левериджу за умови не урахування інфляційних процесів, що свідчить про можливість зменшення рентабельності власного капіталу при залученні позикового капіталу. Так, за даними 2021 року на основі отриманого результату можна зробити висновок, що при збільшенні позикового капіталу на 1% підприємство зменшує рентабельність власного капіталу на 0,47%. Тож, підприємству категорично не можна збільшувати суму додаткового позикового капіталу, оскільки це знизить рентабельність власного капіталу та у перспективі може привести до банкрутства.

Для виявлення дії ефекту фінансового важеля розглянемо, як буде змінюватися ефект фінансового важеля при зміні структури капіталу (питомої ваги позикового капіталу підприємства). Результати розрахунків представлені в таблиці 3.8 та на рис. 3.12.

Таблиця 3.8

Моделювання структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в умовах стабільності цін

Структура	Податковий коректор	Капітал	Позиковий капітал	Власний капітал	Фінан. рентабельність	Середня вартість позикового капіталу	ЕФВ
10	0,82	14535	1454	13082	0,002	0,14	-0,013
20	0,82	14535	2907	11628	0,002	0,14	-0,028
30	0,82	14535	4361	10175	0,002	0,14	-0,049
40	0,82	14535	5814	8721	0,002	0,14	-0,076
50	0,82	14535	7268	7268	0,002	0,14	-0,114

Продовження табл. 3.8

60	0,82	14535	8721	5814	0,002	0,14	-0,170
70	0,82	14535	10175	4361	0,002	0,14	-0,265
80	0,82	14535	11628	2907	0,002	0,14	-0,454
90	0,82	14535	13082	1454	0,002	0,14	-1,022

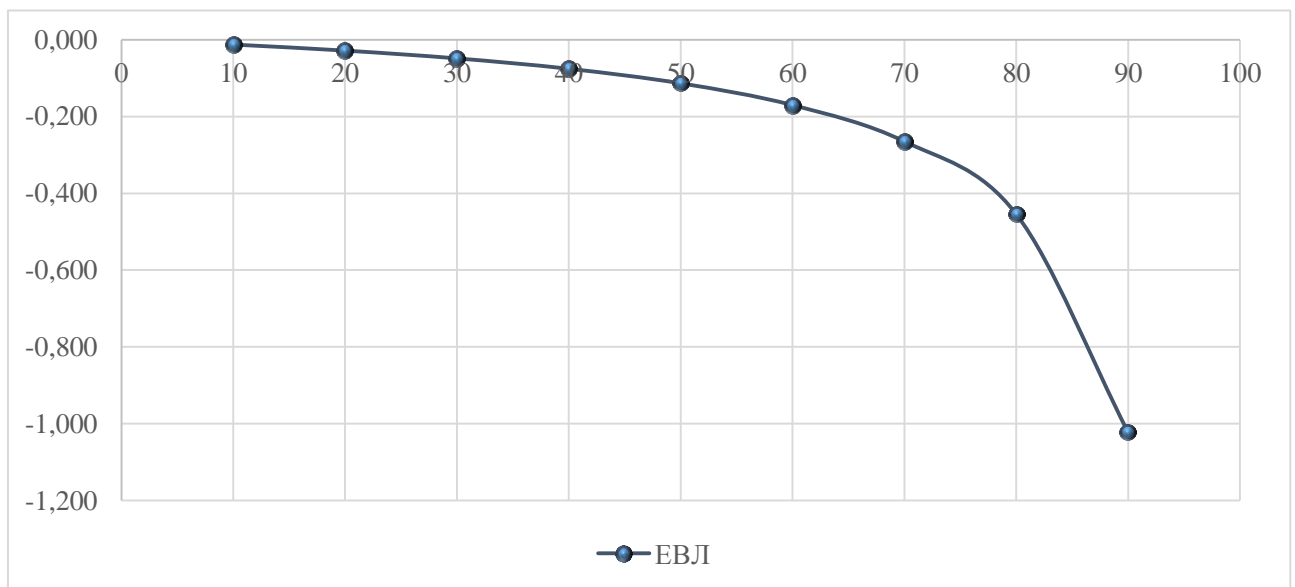

Рис. 3.12. Моделювання структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в умовах стабільності цін

Таким чином, можна констатувати наявність негативного впливу зростання частки позикового капіталу підприємства на рентабельність власного капіталу за рахунок від'ємного ефекту фінансового левериджу, найменше від'ємне значення якого спостерігається при значенні плеча фінансового важеля 0,118 (10% частки позикового капіталу).

Натомість, за умови реальної економічної ситуації в країні, де

відбуваються активні інфляційні процеси, розрахунки ЕФВ свідчать про отримання позитивних результатів впливу залучення позикового капіталу на рентабельність власного капіталу. Так, у 2020 році позитивний вплив ЕФВ зріс з 0,719 до 1,414 п., проте у 2021 р. відбулося зниження ефекту фінансового важеля у зв'язку з підвищення вартості кредитних ресурсів на фінансовому ринку країни з 12,5% у 2020 р. до 14% у 2021р. Тож, проведемо моделювання структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в реальних умовах господарювання компанії з урахуванням темпів інфляції, закладених при затвердженні Державного бюджету України на 2022 рік у розмірі 7,7%. Результати розрахунків наведено у таблиці 3.9 та на рис. 3.13

Таблиця 3.9

Моделювання структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в умовах інфляції

Структура	Податковий коректор	Капітал	Позиковий капітал	Власний капітал	Фінан. рентабельність	Середня вартість позикового капіталу	Темп інфляції	ЕФВ
10	0,82	14535	1454	13082	0,002	0,14	0,077	0,105
20	0,82	14535	2907	11628	0,002	0,14	0,077	1,787
30	0,82	14535	4361	10175	0,002	0,14	0,077	3,064
40	0,82	14535	5814	8721	0,002	0,14	0,077	4,766
50	0,82	14535	7268	7268	0,002	0,14	0,077	7,150
60	0,82	14535	8721	5814	0,002	0,14	0,077	10,724
70	0,82	14535	10175	4361	0,002	0,14	0,077	16,683
80	0,82	14535	11628	2907	0,002	0,14	0,077	28,599
90	0,82	14535	13082	1454	0,002	0,14	0,077	64,347

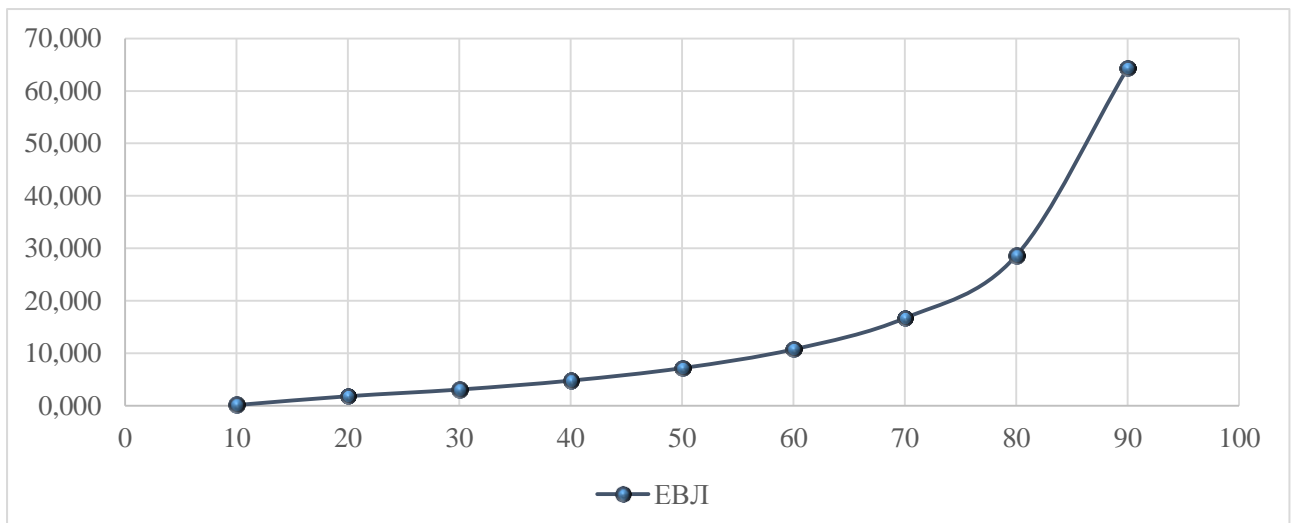

Рис. 3.13. Моделювання структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в умовах інфляції

Результати моделювання структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в умовах інфляції підтверджують тезу про отримання позитивних результатів впливу залучення позикового капіталу (частка якого зростає від 10% до 90%) на рентабельність власного капіталу за рахунок позитивної дії ефекту фінансового важеля у межах від 0,105 до 64,347.

Але, враховуючи інтенсивне зростання фінансового ризику за умови зростання позичкового капіталу компанії і високої ймовірності підвищення на цій основі вартості кредитних ресурсів, доцільно визначити оптимальною структурою капіталу підприємства такою, яка відповідає коефіцієнту фінансового ризику у межах до 50%.

Результати розрахунків впливу інфляційних факторів на зміну рентабельності власного капіталу наведено у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Вплив інфляційних факторів на зміну ефекту фінансового важеля та рентабельність власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС»

Показники	Методика розрахунку	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1. Зміна рентабельності власного капіталу за рахунок не проведення індексації середньозваженої ціни позикового капіталу	$\Delta P_{ВК} = \frac{(Ц_{ПК} \times I_{інф}) \times ПК(1 - K_{оп})}{ВК(1 - I_{інф})}$	0,001	0,002	0,005
2. Зміна рентабельності власного капіталу за рахунок не проведення індексації позикового капіталу	$\Delta P_{ВК} = \frac{I_{інф} \times ПК}{ВК(1 + I_{інф})}$	0,007	0,018	0,036
3 Рентабельності власного капіталу з урахуванням ЕФВ	$P_{ВК} = P_{СК} \times (1 - K_{оп}) + ЕФЛ$	0,181	0,190	0,074
4. Зміна фінансового результату діяльності за рахунок залучення	$ЕФЛ = \left(P_{СК} - \frac{Ц_{ПК}}{1 + I_{інф}} \right) \times$	80,95	205,71	434,75

ПОЗИКОВИХ КОШТІВ В умовах інфляції	$\times (1 - K_{оп}) \times \frac{ПК}{100} + I_{інф} \times ПК$			
------------------------------------	---	--	--	--

Акцентуємо увагу на те, що в умовах інфляційного середовища навіть при від’ємній величині диференціала, ефект фінансового левериджу може бути позитивним за рахунок не проведення індексації боргових зобов’язань, що створює додатковий дохід від використання позикових коштів та збільшує (зменшує) рентабельність (збитковість) власного капіталу. Це положення підтверджено проведеними розрахунками, представленими в таблиці 3.10.

Отже, збільшення фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування в 2021 році обумовило від’ємне значення ефекту фінансового левериджу в розмірі 4,1%, зменшення розміру прибутку й рентабельності власного капіталу до рівня 7,4%, але з урахуванням інфляції за рахунок додаткових складових ефекту фінансового левериджу отримали позитивний ефект фінансового левериджу (ЕФВ – 1,533), що сприяло зменшенню рентабельності власного капіталу на 0,12%, проте зростання фінансового результату діяльності компанії на 434,75 тис. грн. за рахунок не проведення індексації середньозваженої ціни позикового капіталу та не проведення індексації позикового капіталу.

3.3. Розробка заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

З метою стабільності в розвитку економіки України в сучасних кризових умовах потрібно розв’язати низку важливих проблем, основною з яких є підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, які забезпечать виживаність підприємства в сучасних умовах господарювання. Саме для цього важливо вміти ретельно оцінювати фінансовий стан підприємства, бо він охоплює процеси формування, рухи й забезпечення збереження майна підприємства та контролю його використання. Тому

розробка заходів покращення фінансового стану є головним завданням кожного підприємства сьогодні.

На жаль, в умовах цифрової трансформації економіки та суспільства існуючі моделі щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є не ефективними, бо під впливом воєнного стану та захворювання на COVID-19 змінилися методи комунікації, моделі та поведінка споживачів, які безпосередньо вплинули на кількісні показники діяльності ПОГ «ДУВП УТОС». Внаслідок війни підприємство втратило багатьох колишніх постачальників для виробництва своєї продукції. Актуальною на сьогодні є проблема пошуку нових постачальників сировини. Полегшать цю роботу запропоновані нижче заходи щодо поліпшення фінансової діяльності ПОГ «ДУВП УТОС». Перш за все при управлінні фінансовою діяльністю підприємству слід приділити увагу впровадженню процесів діджиталізації, які підвищать ефективність бізнес-операцій. По-перше, це зекономить час та оптимізує фінансове управління за рахунок автоматизації обліку, розрахунків, фінансового планування та контролю. По-друге, оптимізує внутрішню та зовнішню комунікації.

Складовими елементами діджиталізації на досліджуваному підприємстві мають стати:

1. Кібер–фізичні системи, які дозволять миттєво отримувати, обробляти та передавати різноманітну інформацію, у тому числі фінансову.

2. Інтернет-речі, які сприятимуть в межах ПОГ «ДУВП УТОС» створенню єдиного інформаційного простору незалежно від рівня управління.

3. Великі дані, які підвищать ефективність аналізу великого обсягу даних із внутрішнього та зовнішнього середовища, що особливо важливо при збиранні та аналізі фінансової інформації про різних контрагентів, асортименту продукції тощо.

4. Робототехніка, яка дозволить надавати послуги без втручання людини і водночас покращити процес обслуговування клієнтів.

5. 3D–друк, який дозволить підприємствам заощадити багато ресурсів, впроваджуючи віртуальні моделі.

Але використання цих елементів діджиталізації при управлінні фінансовою діяльністю є досить проблематичним та затратним, враховуючи ситуацію в країні та на підприємстві.

Одним із шляхів удосконалення фінансової діяльності та фінансового аналізу ПОГ «ДУВП УТОС» є використання інноваційних автоматизованих облікових та аналітичних систем, використання яких дозволить підвищити ефективність, точність та об'єктивність фінансової інформації та можливість надавати її у зручній формі для аналізу та прийняття рішень.

Діджиталізація фінансового процесу на ПОГ «ДУВП УТОС» дозволить скоротити витрати робочого часу та заощадить кошти, дасть можливість надати необхідну інформацію керівництву. Тому в сучасних умовах завданням підприємства є вибір модернізованих програмних пакетів для автоматизації фінансів, обліку та управління, які найбільше відповідатимуть потребам підприємства. Використання модернізованих цифрових інструментів в фінансовій діяльності підприємства спростить процес фінансового, управлінського та бухгалтерського обліку з максимальною ефективністю, оскільки оцифрування нерозривно пов'язане з бухгалтерською та податковою інформацією.

При організації управління фінансовою діяльністю ПОГ «ДУВП УТОС» слід звернути увагу на сучасні інноваційні цифрові CRM, ERP та BPM системи.

CRM система може автоматизувати роботу відділів продажу з клієнтами та надати інструменти маркетингу та лідогенерації. Упровадження CRM системи дозволить зберегти та обробити всю базу даних наявних клієнтів; автоматизувати повторювані операції з клієнтською базою; надасть співробітникам можливість управління клієнтами; прийме потоки потенційних клієнтів; створить аналітичні звіти на основі даних про клієнтів.

ERP система дозволить управляти усіма ресурсами підприємства, особливо фінансовими. Вона може включити точні дані, без яких неможливі операції з доходами та витратами для подальшого аналізу і управління.

Використання BPM системи дозволить систематизувати і перевести всю діяльність в електронні бізнес–процеси із попередньо написаними інструкціями та кроками.

Отже, в умовах воєнного стану та поширення захворювання на COVID-19 упровадження цифрових інструментів у фінансовій діяльності ПОГ «ДУВП УТОС» дозволить здійснювати ефективний фінансовий аналіз та контроль за фінансовою діяльністю підприємства, що в складних сучасних економічних умовах забезпечить йому стабільний розвиток та допоможе залишитися конкурентоспроможним.

Висновки до розділу 3

1. Для економічного прогнозування кількісних параметрів капіталу ТОВ ПОГ «ДУВП УТОС» використано найпоширеніший спосіб моделювання тенденцій часового ряду - математичну екстраполяцію, на основі якої розраховано рівняння функції тренда для лінійної моделі, отримано графічні подання трендів та їх рівнянь з екстраполяцією часового ряду на один крок вперед (тобто прогноз капіталу на II кв. 2022 року). Визначено, що для прогнозування обсягів загального і власного капіталу підприємства доцільно використати модель поліному другого та п'ятого ступенів, які мають найбільшу точність. Запропонована модель прогнозування капіталу в часі є адекватною, оскільки отриманий коефіцієнт детермінації становить 0,92, що свідчить про наявність тісного зв'язку між величиною капіталу і часом, тобто змінність величини капіталу на 92% залежить від часового фактору.

Отже, результати цієї моделі є найбільш точними при прогнозуванні обсягу фінансових ресурсів підприємства, який за параметрами моделі складе 13525 тис. грн. у II кв. 2022 року. Визначений за аналогічною методикою,

прогнозований обсяг власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» у II кв. 2022 року складе 10565 тис. грн.

Також було спрогнозовано капітал підприємства з урахуванням зовнішньої ситуації в країні, адже всі тенденції, які вибудовувалися протягом багатьох років, втратили сьогодні свою актуальність. Підтвердженням цього є різниця обсягу капіталу підприємства за помісячним та поквартальним прогнозами: за помісячним – 13343 тис. грн.; за поквартальним – 14566 тис. грн. Отже, сьогодні слід прогнозувати обсяги капіталу лише на короткотерміновий період.

2. Знання механізму впливу фінансового левериджу на рівень прибутковості власного капіталу і рівень фінансового ризику дозволяє управляти як вартістю, так і структурою капіталу підприємства. Тільки при позитивному ефектові фінансового левериджу підприємству вигідно збільшувати плече фінансового важеля. Проведення багатоваріантних розрахунків з використанням механізму дії фінансового важеля дозволяє визначити структуру капіталу, яка забезпечує максимізацію рівня фінансової рентабельності при залученні позикового капіталу за умови врахування дії інфляційного середовища.

Збільшення фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування в 2021 році зумовило від'ємне значення ефекту фінансового левериджу в розмірі 4,1%, зменшення розміру прибутку й рентабельності власного капіталу до рівня 7,4%, але з урахуванням інфляції за рахунок додаткових складових ефекту фінансового левериджу отримали позитивний ефект фінансового левериджу.

За умови реальної економічної ситуації в країні, де відбуваються інтенсивні інфляційні процеси, розрахунки ЕФВ свідчать про отримання позитивних результатів впливу залучення позикового капіталу на рентабельність власного капіталу. Моделювання структури фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» в реальних умовах господарювання компанії з урахуванням темпів інфляції, закладених при затвердженні Державного

бюджету України на 2022 рік у розмірі 7,7% дозволило визначити оптимальну структуру капіталу, враховуючи інтенсивне зростання фінансового ризику за умови зростання позичкового капіталу компанії і високої ймовірності підвищення на цій основі вартості кредитних ресурсів, як такою, що відповідає коефіцієнту фінансового ризику в межах до 50% .

4. Було розроблено заходи щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Наголошено на тому, що ПОГ «ДУВП УТОС» для підтримки його конкурентоспроможності необхідно використовувати можливості діджиталізації за всіма можливими напрямками та формами діяльності, у тому числі фінансової. Це дозволить підприємству швидко адаптуватися, обмінюватися фінансовою інформацією та здійснювати фінансові рішення навіть в сучасних умовах воєнної агресії з боку російської федерації та коронакризи.

ВИСНОВКИ

У процесі написання бакалаврської роботи здійснено теоретико-прикладне дослідження засад та рекомендацій щодо фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС», аналіз їхнього формування та використання, а також пошук сучасних методів щодо їх покращення. Це дозволило сформулювати наступні висновки.

Фінансові ресурси є базою для функціонування фінансів підприємства, їх матеріальним втіленням у грошовій формі, що виділяє їх з інших економічних категорій. Ефективність їх формування та використання залежить від якості організації процесу аналізу, з метою подальшого ефективного розвитку підприємства та його прибуткової діяльності. Проте аналіз сучасних підходів до використання фінансових ресурсів виявив низку недоліків, зокрема, сучасні моделі оцінки не адаптовані до дії дестабілізуючих чинників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, практично відсутні моделі формування характеристик структури фінансових ресурсів, що не дозволяє сформувати гнучку стратегію управління фінансовими ресурсами, спрямовану на підвищення ефективності функціонування підприємства і попередження його критичного стану.

Сьогодні, з розвитком комп'ютеризації багатьох сфер діяльності відбувається цифровізація економіки та трансформація фінансового сектору. З'явилися FinTech інновації як детермінант розвитку національної економіки. Важливою формою застосування FinTech інновацій на ринку капіталу є поява онлайн-платформ, що створюють умови для здійснення однорангового фінансування фізичних і юридичних осіб, сприяючи розвитку. Динамічно розвивається сфера альтернативного фінансування, а існуючі моделі онлайн-фінансування набувають нових ознак. Однак, в Україні FinTech-ринок розвивається повільніше, ніж в інших державах. Основними перешкодами для впровадження та активного використання нових для нашої країни форм фінансування є брак належного нормативно-правового регулювання надання

таких послуг, достатньо складний документообіг і тривала бюрократична процедура укладання угод. Перелічені чинники в сукупності суттєво збільшують трансакційні витрати на залучення ресурсів, підвищують їх вартість, і, врешті-решт, знижують привабливість кредитування, що стає головним стримуючим чинником для розвитку й поширення нових форм фінансування в Україні.

Аналіз фінансових показників ПОГ «ДУВП УТОС» за 2019-2021 рр. виявив, що незначне зменшення власного капіталу відбулося за рахунок зменшення одного із джерел самофінансування – додаткового капіталу, відносний приріст якого склав 15%, натомість нерозподілений прибуток протягом аналізованого періоду зріс на 10,7%. Таким чином, зростання капіталу відбулося не за рахунок власного капіталу, а позичкового капіталу, який зріс на 22,67% та став найбільш впливовим джерелом нарощування капіталу підприємства в досліджуваному періоді. Щодо структури позикового капіталу підприємства, то слід сказати, що довгострокові зобов'язання і забезпечення були в наявності підприємства тільки в 2020 році та їх частка в капіталі становила 3,61%; поточні зобов'язання і забезпечення збільшились на 22,7%, забезпечивши зростання їх частки в загальному капіталі на 10,12% та левову частку приросту загального обсягу капіталу.

За аналізований період обсяги фінансових ресурсів, вкладених в майно підприємства, збільшилися і склали 14223 тис. грн. за рахунок зростання обсягів необоротних активів та запасів. У загальній вартості майна більше 55% займають необоротні активи. Обсяг оборотних засобів зростав за рахунок збільшення товарно-матеріальних запасів на 9,61%. Позитивним моментом є зменшення рівня дебіторської заборгованості, її питома вага за 2021 рік зменшилась до 7,05% проти 8,82% показника 2019 року. Негативної оцінки заслуговує тенденція зниження рівня грошових коштів, яка характеризує підприємство як неплатоспроможне, про що свідчать розраховані показники ліквідності.

Аналіз рентабельності підприємства за моделлю Дюпон дав підстави зробити висновок, що підприємство за останні три роки не досить ефективно розвивається та має незначний потенціал розвитку, а отже, є не зовсім привабливим для інвесторів.

Показники фінансової стійкості ПОГ «ДУВП УТОС» свідчать про кризовий фінансовий стан, який пов'язаний із наявністю значної кількості кредитів та позик, що були не погашені вчасно, простроченням кредиторської і дебіторської заборгованостей, на які безпосередньо вплинули військовий конфлікт на Сході України та пандемія COVID-19. Тож підприємство є на межі банкрутства, проте цей ризик є мінімальним. Аналіз банкрутства підприємства в короткостроковій перспективі за моделями Альтмана, Терещенка та Спрінгейта свідчить про таке: за моделями Альтмана та Спрінгейта ПОГ «ДУВП УТОС» є фінансово стійким та в найближчі роки йому не загрожує банкрутство, за моделлю Терещенка ситуація діаметрально протилежна.

Для економічного прогнозування кількісних параметрів капіталу ТОВ ПОГ «ДУВП УТОС» використано найпоширеніший спосіб моделювання тенденцій часового ряду - математичну екстраполяцію, на основі якої визначено, що для прогнозування обсягів загального і власного капіталу підприємства доцільно використати модель поліному другого та п'ятого ступенів, які мають найбільшу точність. Запропонована модель прогнозування капіталу в часі є адекватною, оскільки отриманий коефіцієнт детермінації становить 0,92, що свідчить про наявність тісного зв'язку між величиною капіталу і часом, тобто змінність величини капіталу на 92% залежить від часового фактору. Застосування саме цієї моделі є найбільш точною при прогнозуванні обсягу фінансових ресурсів підприємства.

Прогноз капіталу підприємства з урахуванням зовнішньої ситуації в країні показав, що всі тенденції, які вибудовувалися протягом багатьох років, втратили сьогодні свою актуальність, тому прогнозування потрібно здійснювати на короткотерміновий період.

Збільшення фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування в 2021 році зумовило від'ємне значення ефекту фінансового левериджу в розмірі 4,1%, зменшення розміру прибутку й рентабельності власного капіталу до рівня 7,4%, але з урахуванням інфляції за рахунок додаткових складових ефекту фінансового левериджу отримали позитивний ефект фінансового левериджу. Моделювання структури фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» в реальних умовах господарювання компанії з урахуванням темпів інфляції, закладених при затвердженні Державного бюджету України на 2022 рік у розмірі 7,7% дозволило визначити оптимальну структуру капіталу, враховуючи інтенсивне зростання фінансового ризику за умови зростання позичкового капіталу компанії і високої ймовірності підвищення на цій основі вартості кредитних ресурсів, як такою, що відповідає коефіцієнту фінансового ризику в межах до 50% .

Отже, для удосконалення формування фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС» повинно орієнтуватися на планування та прогнозування обсягів фінансових ресурсів та здійснювати систематичний контроль за їх використанням. У сучасних умовах воєнного стану підприємству потрібно сформувавши стратегію, яка має бути направлена на зниження фінансових ризиків, покращення ліквідності фінансових ресурсів та підвищення ефективності їх використання. До того ж перегляд стратегічних пріоритетів та переоцінка цифрової політики, усвідомлення нових викликів цифрової економіки сприятиме підвищенню конкурентоспроможності ПОГ «ДУВП УТОС», його продукції та послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романенко О. Р. Фінанси: підручник. 4-те вид. Київ: ЦУЛ, 2009. 312 с.
2. Гудзь О. Є. Науково-методичне забезпечення формування та реалізації фінансової політики підприємства. Облік і фінанси. 2013. № 2(60). С. 69-86.
3. Зятковський І.В . Управління грошовим оборотом підприємства і корпорацій. Миколаїв: Фінанси та статистика, 2012. 140 с.
4. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави: монографія. Київ: НІОС, 2007. 24 с.
5. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНТЕУ, 2006. 491 с.
6. Кропивцова Н. І. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. 2011. Вип. 1. С. 261 – 268.
7. Линенко А. В. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2014. № 2. С. 47 – 55.
8. Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні. Молодий вчений. 2016. № 5. С. 15 – 18.
9. Міжнародні стандарти фінансової звітності: Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) від 12.03.2013 №929_010 - ВР.КІЇВ: виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, 1 січня 2012.
10. Ксьондз С. М., Сапригіна О. В. Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств. Економіка і суспільство. 2017. №10. С. 611-615.
11. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 5. С. 133–138.

12. Ванькович Д. В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінанси України*. 2010. № 9. С. 112–117.
13. Бердар М. М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2010. № 21. С. 272–279.
14. Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами промислової діяльності. *Державний комітет статистики*. URL: <http://ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 17.05.2022).
15. Коваленко О. Ю. Методичні основи прогнозування фінансового стану підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка та управління*. 2011. № 1. С. 78-91.
16. Клебанова Т. С. Методи прогнозування: навч. посіб. Харків: ХГЕУ, 2012. 372 с.
17. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. Київ: Ельга, Ніка-центр, 2016. 656 с.
18. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 662с.
19. Кяран Волш. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства. Київ: Наш формат, 2022. 210 с.
20. Айвазян С. А. Прикладна статистика: основи моделювання і первинна обробка даних. Миколаїв: Фінанси і статистика. 2013. 471 с.
21. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління. Харків: ВД "ІНЖЕК", 2013. 272 с.
22. Кочкодан В. Б. Комплексна оцінка характеристик капіталу підприємства. *Моделювання регіональної економіки. Збірник наукових праць*. 2008. № 1 (11). С. 3-17.
23. Сирветник-Царій В. В. Сучасні реалії фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. № 2. С. 181-187.

24. Data on Finance – World Bank Enterprise Survey of Business Managers. World Bank Group. URL: <http://www.enterprisesurveys.org> (дата звернення: 18.05.2022).

25. Moving Mainstream: The European Alternative Finance Benchmarking Report / R. Wardrop, B. Zhang, R. Rau, M. Gray. Cambridge Centre for Alternative Finance, 2015. 44 p.

26. Rubanov P., Marcantonio A. Alternative Finance Business-Models: Online Platforms. Financial Markets, Institutions and Risks (Index Copernicus, Ulrichs Web та ін.). 2017. Vol. 1(3). P. 92–98.

27. Harnessing Potential: The Asia-Pacific alternative finance benchmarking report / B. Zhang, L. Deer, R. Wardrop, A. Grant and others. Cambridge Centre for Alternative Finance, March 2016. 98 p.

28. ПІДПРИЄМСТВО ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН ДНІПРОВСЬКЕ УЧБОВОВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА СЛІПИХ. URL: <http://www.dupputos1.com.ua/about/> (дата звернення: 21.05.2022).

29. ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ІНВАЛІДІВ «УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО СЛІПИХ». URL: <http://cputos.org.ua/dokumentyutos/statut-utos/> (дата звернення: 21.05.2022).

30. Статуту громадської організації «Всеукраїнська організація інвалідів» Українське товариство сліпих»: Затверджено XII з'їздом УТОС зі змінами і доповненнями, внесеними XIII з'їздом УТОС 22 травня 1996р.

31. ACCA Approved - F9 Financial Management. September 2017 - June 2018. Becker Professional Education Ltd.

32. Суліма Н. М., Степасюк Л. М., Величко О. В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ»», 2017. 466 с.

33. Швець Ю. О., Мартинюк Н. Б. Методи аналізу ймовірності настання банкрутства на промислових підприємствах. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 2 (34). С. 36-45.

34. Любенко Н. М. Методичні аспекти фінансового прогнозування в управління основним капіталом підприємства. *Вісник КНУДТ*. 2012. № 4. С. 208-212.

35. Подольська В. О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.

Додаток А
Фінансова звітність

Таблиця А1

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)

ПОГ «ДУВП УТОС», тис. грн.

Актив	Код рядка	2019	2020	2021
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	-
первісна вартість	1001	-	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	419	388	266
Основні засоби	1010	7253	8050	7662
первісна вартість	1011	12423	14101	14560
знос	1012	5170	6051	6898
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-	-
Гудвіл	1050	-	-	-
Відстрочені аквізаційні витрати	1060	-	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I	1095	7672	8438	7928
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	4619	4881	5063
Виробничі запаси	1101	1682	1494	1368
Незавершене виробництво	1102	85	61	212
Готова продукція	1103	2846	3326	3477

Продовження табл. А1

1	2	3	4	5
Товари	1104	6	-	6
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-	-
Векселі одержані	1120	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	233	802	448
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	65	280	146
з бюджетом	1135			
у тому числі з податку на прибуток	1136	535	485	358
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	1	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	312	437	3
Поточні фінансові інвестиції	1160	57	36	48
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	-	-
Готівка	1166	116	774	16
Рахунки в банках	1167	2	22	1
Витрати майбутніх періодів	1170	114	102	15
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	12	105	178
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-	-
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	9	16	29
Усього за розділом II	1195	5958	7817	6289
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	6	6
Баланс	1300	13630	16241	14223
Пасив	Код рядка	2019	2020	2021
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	487	487	487
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-	-
Додатковий капітал	1410	4508	4466	3833
Емісійний дохід	1411	-	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-

Продовження табл. А1

1	2	3	4	5
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-	-
Усього за розділом I	1495	10750	11109	10690
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	587	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-	-
Страхові резерви	1530	-	-	-
у тому числі:				
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-	-
Призовий фонд	1540	-	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-	-
Усього за розділом II	1595	-	587	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	-
Векселі видані	1605	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	1763	587
товари, роботи, послуги	1615			
розрахунками з бюджетом	1620	292	83	157
у тому числі з податку на прибуток	1621	43	88	51
розрахунками зі страхування	1625	2	10	1
розрахунками з оплати праці	1630	2	11	6
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	294	442	442
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	29	21	574
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-	-

Продовження табл. А1

1	2	3	4	5
Поточні забезпечення	1660	-	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	649	887	504
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-	-
Усього за розділом III	1695	1571	1270	1212
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-	-
Баланс	1900	13630	16261	14223

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід) ПОГ «ДУВП УТОС», тис. грн.

Стаття	Код рядка	2019	2020	2021
1	2	3	4	5
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17700	21241	24304
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	<i>2010</i>	-	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	<i>2011</i>	-	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	<i>2012</i>	-	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	<i>2013</i>	-	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	<i>2014</i>	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(12971)	(15786)	(19212)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	<i>2070</i>	-	-	-
Валовий: прибуток	2090	4799	5455	5092
збиток	2095	(-)	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	<i>2105</i>	-	-	-
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	<i>2110</i>	-	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	<i>2111</i>	-	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	<i>2112</i>	-	-	-
Інші операційні доходи	2120	998	845	1586
<i>у тому числі:</i>				
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2121</i>	-	-	-
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2122</i>	-	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	<i>2123</i>	-	-	-
Адміністративні витрати	2130	(2317)	(2744)	(3213)
Витрати на збут	2150	(1169)	(1460)	(1920)
Інші операційні витрати	2180	(2103)	(1818)	(1723)
<i>у тому числі:</i>				
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2181</i>	-	-	-
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2182</i>	-	-	-

Продовження табл. А2

1	2	3	4	5
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190	208	278	178
збиток	2195	(-)	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1	49	14
Інші доходи	2240	262	335	688
<i>у тому числі:</i>				
<i>дохід від благодійної допомоги</i>	2241	-	-	-
Фінансові витрати	2250	(127)	(180)	(163)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(42)	(71)	(143)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	-	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	302	411	218
збиток	2295	(-)	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(3)	(10)	(4)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	299	401	214
збиток	2355	(-)	(-)	(-)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД				
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	299	401	214
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ				
Матеріальні затрати	2500	11930	13461	15716
Витрати на оплату праці	2505	5459	6470	7416
Відрахування на соціальні заходи	2510	295	354	408
Амортизація	2515	762	903	977
Інші операційні витрати	2520	847	1140	1389

Продовження табл. А2

1	2	3	4	5
Разом	2550	19293	22328	25906
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ				
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-	-

Ім'я користувача:
Олександр Замковий

ID перевірки:
1011451219

Дата перевірки:
03.06.2022 14:01:06 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
03.06.2022 14:03:25 EEST

ID користувача:
100009640

Назва документа: Ніколаєнко_072-19ск-1

Кількість сторінок: 117 Кількість слів: 23351 Кількість символів: 178675 Розмір файлу: 3.86 MB ID файлу: 1011330176

Виявлено модифікації тексту (можуть впливати на відсоток схожості)

33.5%
Схожість

Найбільша схожість: 5.87% з Інтернет-джерелом (<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18065/1/%D0%9C%D0%B>).

33.5% Джерела з Інтернету

690

Сторінка 119

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0%
Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

8490

Підозріле форматування

38
сторінок

Ректору Національного ТУ
«Дніпровська політехніка»
професору Азюковському О.О.

ЗАМОВЛЕННЯ на кваліфікаційну роботу

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-19ск-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Ніколаєнко Анастасії Олегівни виконати кваліфікаційну роботу на тему: «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах (на прикладі ПОГ «ДУВП УТОС»)» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Тема роботи є актуальною для підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми ПОГ «ДУВП УТОС» і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності в умовах складної економічної ситуації в країні на тлі воєнних дій та зміцнення фінансової стійкості на цій основі..

Фінансово-економічна інформація, передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Відповідальна особа
Директор ПОГ «ДУВП УТОС»
(посада, місце роботи)

Кіт С.В.
(П.І.Б.)

РЕЦЕНЗІЯ

**на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-19ск-1
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
фінансово-економічного факультету
Навчально-наукового Інституту економіки
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
на тему «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства в
сучасних умовах (на прикладі ПОГ «ДУВП УТОС»)»
Ніколаєнко Анастасії Олегівни**

Дипломна робота присвячена актуальній темі та має практичне значення для ПОГ «ДУВП УТОС». Зміст дипломної роботи відповідає назві й завданням роботи за структурою та за змістом.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в систематизації та узагальненні науково-методичних підходів до оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних кризових умовах.

Практична цінність кваліфікаційної роботи полягає в проведенні аналізу динаміки, структури, джерел формування фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС». У роботі здійснено аналіз динаміки й структури джерел формування фінансових ресурсів підприємства, а також їх розміщення та використання. Проаналізовано вплив якості фінансових ресурсів підприємства на фінансову стійкість й платоспроможність ПОГ «ДУВП УТОС»; здійснено прогноз обсягів фінансових ресурсів підприємства з використанням методів екстраполяції та з урахуванням інфляційних процесів в Україні; запропоновано заходи щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації щодо покращення фінансового стану ПОГ «ДУВП УТОС» можуть бути використані підприємством у практичній діяльності при формуванні фінансової стратегії його розвитку, зокрема, розробці політики управління фінансовими ресурсами та джерелами їх формування.

Кваліфікаційна робота Ніколаєнко Анастасії Олегівни допускається до захисту та присвоєння її автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Відповідальна особа
Директор ПОГ «ДУВП УТОС»
(посада, місце роботи)

Кіт С.В.
(П.І.Б.)

ВІДЗИВ
на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-19ск-1
Ніколаєнко Анастасії Олегівни
на тему «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних
умовах (на прикладі ПОГ «ДУВП УТОС»))»
представленої для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів,
банківської справи та страхування» за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. **Мета кваліфікаційної роботи** – обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС», аналізу їхнього формування та використання, а також пошуку сучасних методів щодо їх покращення.

2. **Актуальність теми кваліфікаційної роботи** зумовлена необхідністю дослідження шляхів формування та використання фінансових ресурсів підприємства та заходів щодо їх удосконалення в сучасних умовах війни з російською федерацією та захворюванням на COVID-19.

3. **Тема кваліфікаційної роботи бакалавра** безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» - підвищенням ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

4. **Задачі кваліфікаційної роботи** містять елементи наукового дослідження та проведення аналітичної роботи з аналізу динаміки, структури, джерел формування фінансових ресурсів ПОГ «ДУВП УТОС», обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

5. **Позитивним результатом роботи** є те, що студентка проаналізувала фінансову звітність підприємства, оцінила ефективність використання фінансових ресурсів підприємства та їх вплив на його фінансовий стан. За методами екстраполяції здійснено прогнозування обсягів фінансових ресурсів та власного капіталу підприємства; проведено моделювання структури капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в умовах стабільності цін та інфляції.

6. **Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.** Студентка Ніколаєнко А.О. виконувала відповідні етапи роботи згідно з встановленим графіком. Кваліфікаційна робота містить результати досліджень щодо прогнозування параметрів фінансових ресурсів та власного капіталу ПОГ «ДУВП УТОС» в умовах воєнного стану на короткотерміновий строк (2 квартал 2022 року) з використанням економетричного моделювання.

7. **Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень.** Самостійності виконання кваліфікаційної роботи достатня та заслуговує на позитивну оцінку.

8. **Виконання презентації.** Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи та позитивно оцінюється науковим керівником.

9. **Дотримання стандартів.** Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності до вимог національного стандарту ДСТУ 3008:2015.

10. Робота Ніколаєнко Анастасії Олегівни виконана на замовлення ПОГ «ДУВП УТОС» та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином, констатуємо, що кваліфікаційна робота Ніколаєнко Анастасії Олегівни рекомендується до захисту з оцінкою 90 балів.

Науковий керівник
 кваліфікаційної роботи бакалавра
 к.е.н, проф. кафедри ЕАіФ

Соляник Л.Г.
 (П.І.Б)

CERTIFICATE

is awarded to

Nikolaenko Anastasiia

for being an active participant in
II International Scientific and Practical Conference

**“MODERN RESEARCH
IN WORLD SCIENCE”**

24 Hours of Participation
(0,8 ECTS credits)

LVIV

15-17 May 2022

sci-conf.com.ua

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯ FİNTECH ТЕХНОЛОГІЙ НА РИНКУ КАПІТАЛУ

Соляник Людмила Григорівна

к. е. н., доцент

професор кафедри економічного аналізу і фінансів

НТУ «Дніпровська політехніка»

Ніколаєнко Анастасія Олегівна

студентка

НТУ «Дніпровська політехніка»

м. Дніпро, Україна

Вступ. Одним із сучасних трендів у розвитку фінансових послуг є зростання рівня їх діджиталізації та все більш активне поширення FinTech інновацій. Уже більше половини користувачів фінансових послуг надають перевагу цифровим каналам їх отримання, а сучасні виклики, що змінюють глобальну парадигму розвитку світу, лише збільшують роль FinTech інновацій як детермінанту розвитку національної економіки. Розвиток інформаційних технологій створив підґрунтя для формування FinTech інструментів перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами економіки, що передбачає впровадження ефективного дієвого механізму практичного застосування альтернативних моделей фінансування бізнесу в Україні.

Мета роботи полягає в систематизації та узагальненні результатів дослідження щодо оцінювання загального стану та тенденцій розвитку FinTech інновацій на світовому й вітчизняному ринках фінансових послуг.

Матеріали та методи. Науково-методичні засади дослідження FinTech інновацій та їх ролі в національній економіці є досить новими для наукової спільноти та опрацьовані переважно у працях зарубіжних науковців та колективами авторів, що представляють Базельський комітет з банківського нагляду, аудиторські компанії KPMG та Ernst & Young. Цій проблематиці присвячено праці вітчизняних економістів, а саме: Сирветник-Царій В. В., Рубанов П. М.

Аналіз наукових праць свідчить про те, що необхідно проводити подальші дослідження в напрямку формування механізмів мотивації бізнесу та активізації впливу державних інституцій на ефективне застосування альтернативних моделей фінансування бізнесу в Україні.

Результати та обговорення. FinTech являють собою порівняно нову галузь не тільки в Україні, але й у всьому світі, яка відкриває величезні можливості для всіх суб'єктів фінансової сфери, забезпечуючи клієнтам зниження витрат, платежі в реальному часі, більш широкий вибір послуг та більшу зручність. FinTech може сприяти розширенню доступу до фінансування для фізичних осіб, малих та середніх підприємств, недостатньо охоплених фінансовими послугами.

Сектору альтернативного онлайн-фінансування тривалий час не приділялося значної уваги, оскільки вважалося, що він займає незначну нішу, порівняно з традиційними формами кредитування. Проте кризові явища в банківській системі, потужний розвиток інформаційних технологій, переорієнтація інноваційної діяльності з великих підприємств на стартапи стали тими факторами, що забезпечили різкий стрибок у розвитку альтернативних моделей фінансування. Високий потенціал розвитку даних моделей фінансування, їх переваги щодо швидкості, простоти і доступності залучення фінансових ресурсів порівняно із традиційними джерелами забезпечує їх привабливість як з точки зору надавачів, так і отримувачів фінансових ресурсів. Інноваційність моделей онлайн-фінансування полягає не лише в нових джерелах і способах залучення фінансових ресурсів, але й у використанні спеціальних технічних засобів і онлайн-платформ, тобто це є не тільки фінансовою інновацією, але й передусім технічною, виникнення якої було б неможливим без сучасного рівня розвитку інформаційних систем [1].

Відповідно до класифікації, запропонованої Кембриджським центром альтернативних фінансів, яка є найбільш повною та вичерпною, основними моделями онлайн-фінансування є моделі, представлені на рис. 1.

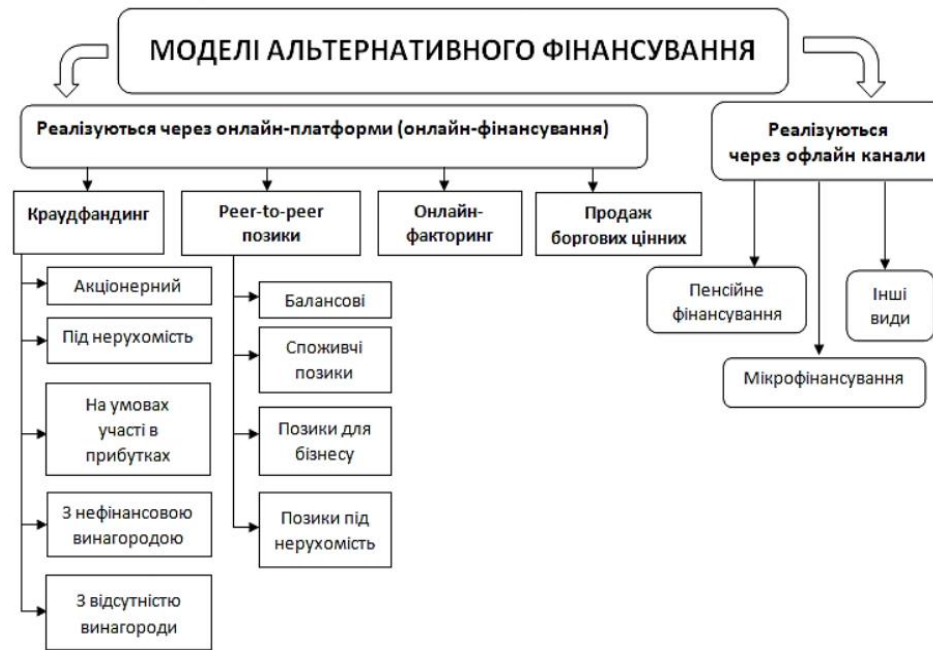

Рис. 1. Альтернативні моделі онлайн-фінансування бізнесу. Джерело: [2].

Найбільш поширеною моделлю онлайн-фінансування за кількістю створених платформ на сьогодні є краудфандинг із нефінансовою винагородою, що обумовлено можливістю його ефективного використання для збору коштів практично на будь-які проекти та в інтересах будь-якого суб'єкта. В Україні ця платформа почала використовуватися з 2012 року, проте має деякі особливості. По-перше, нестача інформації про українські краудфандингові платформи та недостатній рівень довіри населення до такого фінансування, створюють перешкоди для реалізації багатьох цікавих бізнес-ідей та проектів. По-друге, низький рівень доходів більшості населення, тому їх пожертви незначні, що призводить до тривалого терміну збору коштів для реалізації проектів. Проте, в умовах розвитку інтернет-середовища та інформаційних технологій, активного розвитку цифровізації й діджиталізації економіки України, краудфандинг, як і інші види альтернативного онлайн-фінансування бізнесу, у майбутньому посяде провідні позиції на ринку України.

Серед країн Африки і Близького Сходу значними обсягами онлайн-фінансування характеризуються Ізраїль та ОАЕ. Натомість, у багатьох країнах,

що характеризуються високим рівнем економічного розвитку та розвитку фінансової системи (Норвегія, Ісландія, Люксембург), механізм онлайн-фінансування не набув суттєвого поширення. Серед європейських країн таких механізм залучення фінансових ресурсів набув найбільшого розвитку у Великобританії, Франції, Німеччині, Нідерландах; серед країн Американського континенту – у США та Канаді; в Азії і Тихоокеанському регіоні лідерами за обсягами онлайн-фінансування є Китай, Японія, Австралія, Нова Зеландія.

Слід зауважити, що динаміка розвитку світового та регіональних ринків альтернативного онлайн-фінансування визначається трендами розвитку ринків трьох країн – Китаю, США та Великобританії, які відповідно є лідерами трьох досліджуваних регіонів. На зазначені країни припадає 99% всього світового ринку альтернативного онлайн-фінансування. Решту (1% в структурі ринку) забезпечують близько 20-30 країн світу, серед яких Японія, Австралія, Франція, Німеччина, Нова Зеландія, Канада та інші (рис. 2).

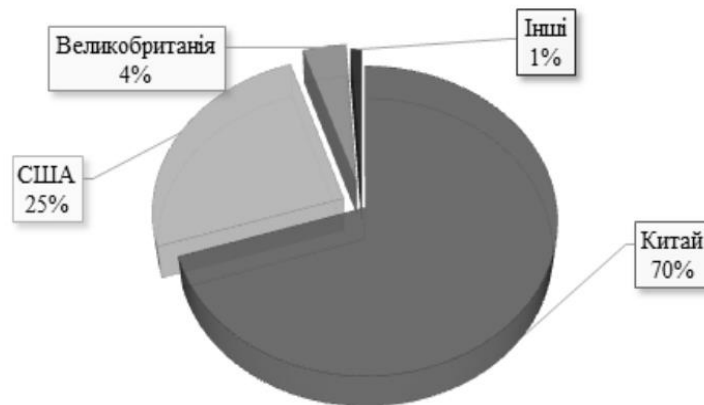

Рис. 2. Структура альтернативного онлайн-фінансування у світі, %.

Джерело: [3].

Низькі показники обсягів онлайн-фінансування в інших країнах світу, окрім трьох країн-лідерів, свідчать про недостатній рівень розвитку моделей онлайн-фінансування в цих країнах, проте не завжди означають відсутність доступу резидентів цих країн до альтернативного онлайн-фінансування. Більшістю онлайн-платформ передбачена можливість залучати кошти під фінансування проєктів резидентами інших країн.

Результати аналізу регіональних особливостей розвитку моделей онлайн-фінансування за основними критеріями представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

**Порівняльний аналіз регіональних особливостей розвитку моделей
онлайн-фінансування**

Критерій порівняння	Регіони		
	Азіатсько-Тихоокеанський	Американський	Європейський
Домінуюча модель онлайн-фінансування	Домінуючі моделі – реер-to-реер споживчі та бізнес позики. В інших країнах регіону, крім Китаю, значимими є балансові позики для бізнесу, краудфандинг з нефінансовою винагородою та з 2015 року – онлайн-факторинг	В США суттєво переважають реер-to-реер споживчі позики, в інших країнах регіону до 2015 року найбільшу питому вагу займав краудфандинг з нефінансовою винагородою, у 2015 році – краудфандинг з відсутністю винагороди	Моделями, що мають найбільшу частку, є реер-to-реер споживчі та бізнес позики. В інших країнах регіону, крім Великобританії, поширеним є акціонерний краудфандинг та краудфандинг з нефінансовою винагородою
Тип отримувача фінансових ресурсів	В Китаї залучення капіталу через онлайн-платформи здійснюється переважно фізичними особами, але за 2013-2015 рр. їх частка скоротилася з 73% до 56%. В інших країнах регіону переважає фінансування бізнесу (60-70%)	Основними суб'єктами, які залучають капітал через онлайн-платформи, є фізичні особи (в США близько 75-80%, в інших країнах регіону близько 67%). Відзначається зростання частки фізичних осіб в обсягах отриманого фінансування	У Великобританії та інших країнах регіону переважає фінансування фізичних осіб (60-70%), проте в динаміці у Великобританії даний показник зростає, в інших країнах, навпаки, збільшується частка фінансування, залученого бізнесом.
Тип надавача фінансових ресурсів	Серед країн регіону в Китаї роль інституційних інвесторів є найменшою (фінансуванні ДЗ - 46%). В інших країнах регіону вплив інституційних інвесторів є суттєвим (частка у балансовому кредитуванні бізнесу – 88%, у фінансуванні ДЗ – 79%).	В США інституційні інвестори – понад 50% обсягу фінансування майже по всіх моделях, зокрема балансові позики для фізичних осіб та бізнесу – 99% та 94% відповідно, онлайн-факторинг – 83%. В інших країнах регіону участь інституційних інвесторів є вагомою лише в реер-to-реер позиках та балансовому кредитуванні фізичних осіб (50–55%)	Зростання частки участі інституційних інвесторів в онлайн фінансуванні: від 24% у 2013 році до 44% у 2015 році, розподіл фінансування за моделями є майже рівномірним.

Продовження табл. 1

Критерій порівняння	Регіони			
	Азіатсько-Тихоокеанський	Американський	Європейський	
Участь самої онлайн-платформи в наданні позик як кредитора	Онлайн-платформи використовуються для надання балансових позик бізнесу (у Китаї незначну частку мають балансові позики для фізичних осіб)	Онлайн-платформи беруть активну участь у кредитуванні фізичних і юридичних осіб (балансові позики)	Онлайн-платформи виконують виключно організаційні функції та не надають балансових позик	
Розвиток законодавчого регулювання та наявність обмежень	Два підходи до регулювання: - для альтернативного онлайн-фінансування формується спеціальна правова база (переважно в країнах з розвиненим онлайн-фінансуванням); - використовуються загальні нормативні документи, що регламентують функціонування фінансового ринку			
Лідери регіону	Китай	США	Великобританія	
Приклади платформ	Позики	Paipaidai, Dianrong, Lufax, Yirendai, Renrendai, WeLab, Good Return	Lending Club, Lending Tree, Prosper, CAN Capital, Kabbage, OnDeck, SoFi, Kiva	Zopa, LendUp, RateSetter, Crowd for Angels, Lend With Care
	Участь в капіталі	AngelCrunch, CTQuan, Fundakiwi, Fundator, OfferBoard, ASSOB	SeedInvest, WeFunder, MicroVentures, AngelMD, ScienceVest	CrowdCube, Seedrs, GrowthFunders, Ethex, Crowdfunder, SparkUp
	Нефінансова винагорода та благодійність	DemoHour, Fundator, ZhongChou, OzCrowd, Kaistart, WPMU DEV	Indiegogo, Kickstarter, GoFundMe, AngelList, YouCaring	JustGiving, Ulule, Goteo, TechnoFunding, KissKissBankBank

Джерело: складено за даними [1,3,4]

Висновки. В Україні FinTech-ринок розвивається повільніше, ніж в інших державах. Основними перешкодами для впровадження та активного використання нових для нашої країни форм фінансування є: брак належного нормативно-правового регулювання надання таких послуг; достатньо складний документообіг і тривала бюрократична процедура укладання угод. Перелічені чинники в сукупності суттєво збільшують трансакційні витрати на залучення ресурсів, підвищують їх вартість, і, врешті-решт, знижують привабливість кредитування, що стає головним стримуючим чинником для розвитку й поширення нових форм фінансування в Україні.

Список використаних джерел

1. Moving Mainstream: The European Alternative Finance Benchmarking Report / R. Wardrop, B. Zhang, R. Rau, M. Gray. Cambridge Centre for Alternative Finance, 2015. 44 p.
2. Rubanov P., Marcantonio A. Alternative Finance Business-Models: Online Platforms. Financial Markets, Institutions and Risks (Index Copernicus, Ulrichs Web та ін.). 2017. Vol. 1(3). P. 92–98.
3. Harnessing Potential: The Asia-Pacific alternative finance benchmarking report / B. Zhang, L. Deer, R. Wardrop, A. Grant and others. Cambridge Centre for Alternative Finance, March 2016. 98 p.
4. Breaking New Ground: The Americas alternative finance benchmarking report / R. Wardrop, R. Rosenberg, B. Zhang, T. Ziegler and others. Cambridge Centre for Alternative Finance, April 2016. 80 p.